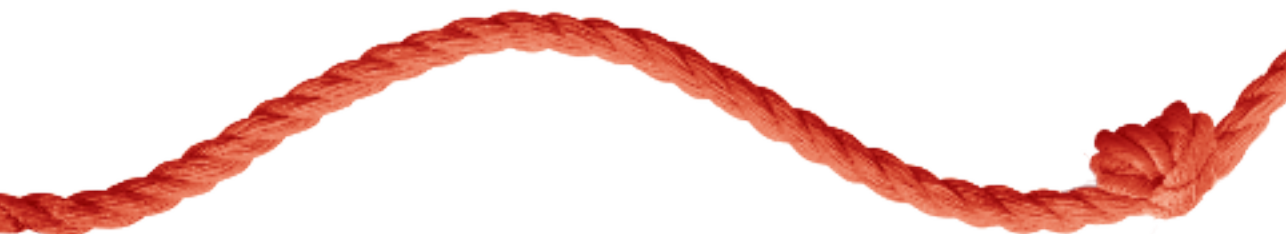

SAMEN WERKEN AAN GELUK

Hoe een gemeente kan sturen op geluk

GEMEENTE
Schagen

SAMEN WERKEN AAN GELUK

Hoe een gemeente kan sturen op geluk

Colofon

- 2017 Uitgever:** gemeente Schagen
Projectleider: Kim Leegwater
Redactie: Ans Heijne, Liesbeth Koning,
Muriel van Nieuwenhuijzen, Nancy Peeters en vele anderen
Eindredactie: Isabelle Brus, Brus Producties
Vormgeving: Marcel Bruin, Drukkerette Warmenhuizen
Drukwerk: Zeeman Reclamegroep BV
Illustraties: Liza Jongbloed, Nannie van der Wal

ISBN 978 90 827494 0 3

Copyright

Alle foto's, afbeeldingen en teksten in dit boek zijn eigendom van de gemeente Schagen, tenzij anders vermeld. Wij zouden het fijn vinden als u de inhoud van dit boek met anderen deelt. Wel graag met de vermelding van 'Samen werken aan geluk, gemeente Schagen'.

Bij alle artikelen hebben wij veel aandacht en zorg besteed aan de juistheid ervan. Mocht er toch iets instaan wat niet klopt, dan nodigen wij u van harte uit om dit bij ons te melden. U kunt dat doen via postbus8@schagen.nl

Duurzaam geluk: het regelmatig ervaren van positieve gevoelens en een algemene tevredenheid met het eigen leven.

INHOUDSOPGAVE

	blz
Rode draad	7
Voorwoord	9
Wat is nu eigenlijk geluk?	13
Merieke Bredewold over sturen op geluk	14
Filosofie wordt praktijk	16
Geluksonderzoek en beleid	20
Hoe werken wij aan geluk?	33
Tijdlijn project geluk	34
Democratie: Een vleugje historie	39
Gemeenteraadsleden geven hun mening	41
Kun je begroten op geluk? #hoedan	45
Begroten op geluk in de praktijk	49
#Choosehappiness	53
Misverstanden over sturen op geluk	58
Herontwikkelen in Oudesluis	59
Interview: Kees Doets, voorzitter Algemeen Dorpsbelang Oudesluis	62
Tuitjenhorn, waar het goed vertoeven is	64
Afvalverwerking: Een vleugje historie	67
Geluk door afval	69
Gezondheidszorg: Een vleugje historie	73
Interview: Elle Struijf	74
Positieve gezondheid: kijken naar mogelijkheden	76
Interview: Peter de Wit, directeur Wonen Plus Welzijn en Femke Beelen, manager Chronische Zorg van de huisartsenorganisatie HKN	78
Hoe gelukkig is de ondernemer met gemeente Schagen?	80
Starters in Dirkshorn	82
Reisgids voor kwaliteit	85
Participatie: Een vleugje historie	87
Dirkshorn neemt initiatief	88
Een kritische noot	91
Armoedebestrijding: Een vleugje historie	97
Grip op geld	99
Weer vertrouwen in de overheid	101
Werk = geluk	102
Straatverlichting: Een vleugje historie	105
Een veilige en prettige leefomgeving	106

Het gelukkige bestemmingsplan	108
Interview: Jacqueline Boerefijn, master toegepaste psychologie	111
Hoe is het om te werken aan geluk?	115
Pleasure & purpose	116
Hoezo begroten op geluk?	120
Gelukkig kun je in de OR	122
Werkgeluk en P&O: gewoon beginnen	123
Interview: Klaar van der Valk, adviseur P&O gemeente Schagen	125
Advocaten zijn net mensen	126
Paspoort: Een vleugje historie	131
Interview: John Machtel, projectleider procesoptimalisatie gemeente Schagen	133
Luisteren, verbinden en samenwerken	138
Interview: Jan Blaauw, casemanager bouwzaken gemeente Schagen	142
Bouwen aan werkgeluk	144
Interview: Max Woldhuis, adviseur P&O gemeente Schagen	146
Hoe doen anderen dat?	149
Klein geluk uit Roerdalen	150
Geluk delen met de stad	153
Buurtkracht verbindt	157
Toekomstbeeld	161
Hoe verkoop je sturen op geluk?	162
Nawoord	166
Aan dit boek werkten mee	167
Literatuurlijst	168

Leeswijzer

U kunt dit boek lezen op drie verschillende manieren:

- 1) van voor naar achter,
- 2) als naslagwerk en
- 3) volgens de rode draad.

RODE DRAAD

Een aantal factoren draagt wetenschappelijk bewezen bij aan geluk. We hebben deze factoren genummerd en in knoopjes vastgelegd in de rode draad. Ziet u naast de tekst een knoopje met een nummer staan, dan verwijst het naar één van de onderstaande factoren.

- 1 Toename zinvol werk
- 2 Versterken verbondenheid in de buurt
- 3 Verbeteren (betekenisvol) contact met anderen/
verminderen eenzaamheid
- 4 Verhogen vertrouwen in de gemeente
- 5 Aanleggen/faciliteren/verbeteren sportvoorzieningen
- 6 Versterken trots op woonplaats
- 7 Verbeteren tevredenheid met relaties
- 8 Faciliteren/stimuleren deelname maatschappelijk leven
- 9 Verbeteren sociaal vangnet
- 10 Verhogen kwaliteit openbare ruimte
- 11 Faciliteren buurtgericht samenwerken
- 12 Verbeteren relatie inwoner-gemeente

VOORWOORD

Het is heel begrijpelijk dat mensen bij het woord geluk niet direct denken aan de overheid. Dat had ik zelf ook. Toen ik in 2016 wethouder werd in Schagen, kreeg ik de opdracht om me bezig te houden met geluk van de inwoner en ondernemer. Mijn eerste reactie was: 'Oeps, heb ik dat?' Want bij zoiets als geluk dacht ik meer aan mensen die met klankschalen bezig zijn, veel te zweverig voor mij.

Gedrag

Tot ik het ging benaderen vanuit de gedragswetenschappen. Dan denk je na over hoe wij als mensen in groepen leven en hoe die groepen in stand blijven. De overheid zorgt ervoor dat mensen elkaar niet in de weg zitten. De overheid bevordert veiligheid en inkomenszekerheid. Dat is niet zweverig maar concreet. De primaire taak van de overheid is altijd al geweest dat ze bijdraagt aan het geluk van inwoners en ondernemers. Het verschil met vroeger is dat we ons daar nu bewust van zijn. Het is goed om ons bij al onze besluiten bewust te zijn van die bedoeling. Waarom doen we het eigenlijk? We toetsen bijvoorbeeld aan de regels, maar waarom maakten we die regels? De vraag bij een besluit moet steeds zijn: als we niet bijdragen aan geluk, moeten we het dan wel doen? Dan bedoel ik niet het individuele geluk, want we zijn niet op aarde om iedereen gelukkig te maken. Wij zijn er om de grote groep goed te helpen. Wij moeten belangen goed afwegen en zorgen dat niemand grote schade lijdt. Dat geeft ons een grote verantwoordelijkheid.

Vrijheid

Als Nederlander kun je je gelukkig voelen met heel veel. Ik ben blij dat ik bijvoorbeeld de vrijheid heb om mijn mening te geven. Dat ik gezond ben, dat ik werk en inkomen heb. Dat er hulp is voor als dat even niet zo is. Ik ben blij dat ik dingen kan doen die ik leuk vind. De meeste Nederlanders zullen dat ook zo voelen. Daarnaast word ik persoonlijk heel blij als ik anderen blij kan maken. Dat ik iets kan oplossen voor een ander. Daar doe ik mijn best voor als wethouder. Ik probeer me bij alle besluiten af te vragen wat de inwoner hiermee opschiet. We hebben ooit een systeem bedacht om bijvoorbeeld kosten te besparen, het milieu te beschermen of veiligheid te bieden. Maar je moet je telkens afvragen: geldt het nog? Vinden inwoners en ondernemers dat ook?

Participatie

Het stellen van vragen aan inwoners laat zien waarom participatie heel belangrijk is. Met elkaar willen inwoners invloed uitoefenen op hun eigen leefomgeving. Wat ze wensen kan van plek tot plek

Jan Steven van Dijk,
wethouder

Financiën en Geluk

jansteven.vandijk@schagen.nl

verschillen. Niet elk dorp heeft dezelfde behoefte. Dus moeten we ook niet in elk dorp hetzelfde doen. Stel je voor dat ik met kwantumkorting tien jeu-de-boulesbanen kan kopen. Eén voor elk dorp. Dat is niet per se goed. Want wat willen ze in die dorpen eigenlijk? Met die vraag begint het. In samenspraak met je burenkun je dingen doen. Het maakt mensen helemaal niet gelukkig als de gemeente alles overneemt. Wij vonden dat we als overheid zo slim en efficiënt bezig waren. Maar wat gebeurt er? Mensen zetten zich af tegen de gevestigde politiek. We zijn te veel als techneuten bezig geweest, in plaats van ons af te vragen wat mensen beweegt. We hebben goede dingen bedacht, maar was daar ook behoefte aan? Het ging veel te vaak over de hoofden heen. Waar zijn we de mensen kwijtgeraakt? We hebben op academisch niveau bestuurd, maar waren vergeten dat we bij de mensen moeten staan, met de poten in de klei. Het is goed om per week minstens één dag iets maatschappelijks te doen als bestuurder. Naar de mensen toe, uit je gemeentehuis vandaan.

Interesse

We kennen in de wereld genoeg voor-

beelden van overheden die de mensen ongelukkig maken. Een onbetrouwbare, onvoorspelbare overheid geeft onrust. Als er sprake is van vriendjespolitiek, als er een familie aan de macht is. Een overheid die besluiten niet goed uitlegt, maar ze alleen publiceert. Als de overheid en de mensen elkaar niet begrijpen, wordt het al snel onvoorspelbaar. Terwijl een overheid niets anders kan zijn dan van en voor de inwoners. Een goede overheid maakt gelukkig. Op zo'n manier dat je met z'n allen de spelregels maakt en dat de overheid die regels handhaaft. Een goede overheid neemt niet de macht, maar krijgt die. Je verantwoordelijkheid als bestuurder is groot, omdat je dat vertrouwen niet mag beschamen. Altijd eerlijk zijn en rechtvaardig handhaven.

Dan merk je dat het overal en altijd om communicatie gaat. Ook in hoe je je gedraagt, niet alleen in je woorden. Oprecht interesse tonen. Luisteren. Goed samenvatten, waar gaat het echt om en mensen vooruithelpen. Talenten zien, aanvoelen en waarderen, en mensen een kans geven. Burgemeesters als Ahmed Aboutaleb in Rotterdam en Eberhard van der Laan in Amsterdam doen dat goed. En ook onze eigen bur-

Jan Steven van Dijk

@janstevend

Een belangrijk thema in de begrotingsraad van [#schagen](#) is [#geluk](#). Veiligheid, werk, verlichting en participatie worden genoemd als factoren.

12:07 - 8 nov. 2016

gemeester Marjan van Kampen. Zij staan niet boven de mensen, maar ertussen. Zijn zorgzaam. Staan bijvoorbeeld bij de deur om mensen te verwelkomen. Deze burge-meesters zien het: het is de gemeenschap waar het om draait.

Talent

Als ik zeg dat mensen elkaar moeten zien en in elkaar moeten geloven, klinkt dat voor velen te filosofisch. Met een persoonlijk voorbeeld wil ik het verduidelijken. Ik was 13 en een lastige puber. Op school ging het niet. Dat kwam omdat ik dyslectisch was, maar wie begreep dat? Van dyslexie had niemand ooit gehoord. Mijn ouders stuurden mij naar de lom-mavo en zeiden tegen de directeur: 'als hij deze school redt, zijn wij al heel blij'. De directeur praatte met me, liet me testen doen en vertelde mijn ouders dat ik de hersens van een VWO'er had. Hij zag het. Hij gaf het vertrouwen, zag mijn kwaliteiten.

Dat heeft mij zo enorm goed gedaan. Ik voelde dat er in mij geloofd werd, dat ik ertoe deed. Dat gun je alle mensen. Dat je iemand met een hulpvraag niet ziet als cliënt, maar als een krachtig persoon. De mens is een potentiële hulpverlener, die iets terug kan doen met zijn eigen talent. Als gemeenschap sta je veel sterker als je elkaar in die kracht kan zetten.

Toekomst

Het is mooi als over pakweg tien jaar onze inwoners zich echt gesteund voelen door hun gemeentebestuur. Als de saamhorigheid is toegenomen. Als de overheid naast de mensen staat en niet alles regelt waar mensen zelf samen ook wel uit komen. Dat elke gemeentelijke bestuurder in verbinding blijft met de mensen in zijn

omgeving, omdat de behoefte per dorp verschilt. Dat het bestuur durft te differentiëren. Dat de mensen niet denken: 'hij heeft dat dus ik moet dat ook' maar dat de gemeente aan ieder de vraag blijft stellen: word jij daar ook gelukkig van? En dat geluk dankzij de overheid niet een gevoel is, maar ook meetbaar.

Caleidoscoop

Wat ik vertel, is vast herkenbaar voor veel mensen die bij de overheid en vooral bij een gemeente werken. Dit boek zal voor een aantal van u een bevestiging zijn. Voor een aantal ook niet. Ons voorbeeld is uniek en we delen het graag met u. Waarom is het uniek? Omdat wij integraal sturen op geluk. We zien geluk van inwoners als een belangrijke bron van werkgeluk. We sturen op geluk op basis van wetenschap en onderzoek. We zijn de eerste gemeente die boter bij de vis doet en begroot op geluk. Veel gaat goed, veel kan nog beter. We nemen u graag mee in die spannende zoektocht. Dit boek is dan ook niet een compleet naslagwerk over geluk en de overheid. Het is een caleidoscoop van verschillende projecten en combinaties en hoe die samen een beeld opbouwen. Fragmentarisch. Dat is niet erg, dat kan niet anders. Want we schrijven geschiedenis terwijl het zich voordoet. Wij maken die geschiedenis en zien nog niet hoe het over tien jaar zal zijn. Maar dit boek toont wel aan waar wij nu mee bezig zijn. Mensenwerk. Openbaar bestuur is van en voor mensen. Op zichzelf is het niets. Het zijn de mensen die het bestuur bestaansrecht geven. Hopelijk inspireert dit boek u ook in uw werk voor de mensen om u heen.

WAT IS NU EIGENLIJK GELUK?

MERIEKE BREDEWOLD

over sturen op geluk

In de gemeenteraad speelt de partij Wens4U een belangrijke rol bij het sturen op geluk. De fractie van de partij is klein en bestaat uit raadslid Merieke Bredewold. Zij stelde al in 2013 in de gemeenteraad het geluk van de inwoners voorop.

Zij bracht het onderwerp ter sprake in de vergadering van de gemeenteraad van 20 juni 2013. De gemeenteraad stemde in met haar verhaal hierover en zij tweette daarna:

Merieke Bredewold,
fractievoorzitter
lokale partij Wens4U
brewcom@quicknet.nl

"Eindelijk! Schagen gaat proberen om geluk en welbevinden bovenaan de politieke agenda te zetten."

Om dat 'proberen' echt om te zetten in actie, moest Bredewold nog wel wat overredingskracht gebruiken. Twee jaar later lukte het haar, bij de bespreking van de nota van uitgangspunten.

Motie

Wens4U wilde op 30 juni 2015 een motie inbrengen die, nog voor de motie ingediend werd, al door het college zou worden omarmd.

Merieke Bredewold: "In onze motie stond dat geluk en welbevinden bovenaan de politieke agenda hoort. Waarom? Omdat sinds de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning gemeenten verantwoordelijk zijn voor het welzijn van de inwoners.

Ons beleid moet zich daarom expliciet op het geluk van de inwoners richten. Ook omdat een gelukkige bevolking de overheid vele voordelen biedt."

Haar initiatief om geluk van de inwoners prioriteit te geven, kwam ook voort uit bezorgdheid. "Investeren in welzijn en geluk is een belangrijke opdracht in een tijd waarin steeds meer mensen professionele hulp zoeken voor psychische problemen. We leven in een periode waarin arbeidsuitval of verminderde arbeidsproductiviteit vaak te maken heeft met verminderde mentale weerbaarheid. Dat moeten we kunnen ombuigen, alleen al in Schagen. Wij verwachten veel van onze inwoners. Dat zij bijdragen aan hun leefomgeving, voor zichzelf en voor elkaar zorgen en hun culturele omgeving en beleving zelf vormgeven. Daarom wilde ik geluk laten opnemen als indicator in de begroting van 2016. En dat is geluk!"

Tijdens de begrotingsvergadering op 3 november 2015 boekte Merieke Bredewold haar succes. Zij tweette:

“Het amendement ‘geluksindicatoren’ van Wens4U is aangenomen. Geluk nog beter meetbaar in begroting Schagen.”

Het was aan de gemeentelijke organisatie om de begroting uit te voeren en het geluk centraal te zetten. In oktober 2016 bleek dat Wens4U tevreden was over de aanpak. Op 7 oktober tweette Merieke Bredewold:

Het thema geluk is permanent opgenomen in de nota van uitgangspunten en begroting van gemeente Schagen en staat nu zelfs centraal daarin. Merieke Bredewold is tevreden en blijft erop letten dat we de focus op geluk houden.

FILOSOFIE WORDT PRAKTIJK

We denken allemaal wel eens na over onze reden van bestaan. Waarom zijn we hier? Wat is het nut ervan? Waarom doen we ons werk zoals we het doen? Toen mijn vrouw Titia en ik zes jaar geleden op de week van de filosofie waren in Tilburg, werden wij getroffen door het thema 'het goede leven'. In relatie tot het werk dacht ik daar verder over na: wat is nu eigenlijk een goede overheid? Waarom doet een overheid wat ze doet, wat is de essentie ervan? Als je doorredeneert, kom je uit bij het geluk van onze inwoners en ondernemers. Zij kunnen hun gemeente niet kiezen. Zij zijn afhankelijk van onze regelgeving en beleid. Dat geeft ons een uiterst belangrijke opdracht.

Nico Swellengrebel,
algemeen directeur/
gemeentesecretaris
nico.swellengrebel@schagen.nl

Het is altijd prettig bevestiging te krijgen van je gedachten. Ruut Veenhoven, 'geluksprofessor' aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, heeft geluk internationaal onderzocht. Conclusie: meer welvaart leidt tot kortstondig geluk en dat verdwijnt weer, maar een betere overheid leidt tot blijvend geluk van de inwoners en ondernemers. Dat zit heel dicht bij mijn motivatie om bij de overheid te werken: het doet er echt toe om je in te spannen om de overheid beter te laten functioneren.

Taartpuntje

In mijn vorige gemeente Koggenland begon ik voor het eerst over geluk te spreken, maar dat viel me nog niet mee. Ik vond het lastig om in zulke grote woorden te spreken, omdat het zo nieuw en ongekend leek. De suggestie dat de overheid kan zorgen voor het geluk van de inwoners, is ook ongekend. Die eerste keer was het ook nog te vroeg. Het ging totaal over de hoofden heen, het leek te ingewikkeld en te groot. Je moet het ook

in goede verhouding zien. Je kunt een mens niet gelukkig máken, ook niet als overheid. Je hebt wel invloed op de omstandigheden van mensen, je kunt wel de bedding maken, zodat een ander daarin gelukkig kan zijn. Als je van een taartdiagram een punt van misschien nog geen tien procent neemt, is dat het deel van het leven waarop de overheid invloed heeft. Maar dat deel gaat wel over ouders, kinderen, burens, je straat, je reizen, auto, werk en onderdak. Dat raakt mensen heel persoonlijk, het komt heel dichtbij en de inwoners hebben daar geen keuze in, ze kunnen voor deze zaken niet elders shoppen. Voor ons gemeenten is het 'adel verplicht', je bent verantwoordelijk en daarom moet je het als gemeente ook knettergoed doen.

Achterkant

Er gebeurt iets met inwoners en ondernemers als hun overheid het niet goed doet. Hun geluk wordt er door verstoord.

We kennen allemaal in de wereld voorbeelden van een overheid die mensen ongelukkig maakt: door corruptie, misstanden, chaos die maar blijft voortbestaan en maatschappelijke vragen die niet worden beantwoord. In Nederland zijn zaken vaak goed geregeld, maar uit onderzoek blijkt dat ook hier geldt: een betere overheid leidt tot gelukkigere inwoners.

Ons beleid heeft invloed op het leven van onze inwoners. Daar zijn we ons bewust van. We zetten bijvoorbeeld in op werkgelegenheid, participatie en zorgvuldig met elkaars belangen omgaan. We hebben niet alles in de hand, maar we hebben wel veel invloed. Daarom moeten we onze taak zorgvuldig uitvoeren.

“De essentie is dat de overheid zich iets aantrekt van wat je als inwoner zegt. Dat de gemeente zich kan inleven in een situatie en van daaruit meedenkt.”

We kunnen mensen echt raken in hun persoonlijk leven. Dat heb ik ook persoonlijk ondervonden. Onze dochter is ongeneeslijk ziek. Daarom deden wij een aanvraag voor een persoonsgebonden budget bij de gemeente waar mijn dochter woont. Dat leidde tot een botte telefonische reactie van de ambtenaar: “Dat wordt natuurlijk toch niks.” Zo'n opstelling komt direct binnen, raakt je hard, emotioneel. Want het komt heel dichtbij: als zij voet bij stuk houden, krijgt onze dochter niet de hulp die zo nodig is. Je bent wel van de gemeente afhankelijk. Een overheid kan je dus wel ongelukkig maken.

Natuurlijk zijn mensen verantwoordelijk voor hun eigen leven en geluk. De rol die wij als overheid daarin spelen is klein, maar we moeten die rol wel zo goed mogelijk spelen. Dat we bijvoorbeeld een dakkapel toestaan, zodat een kind meer licht in de slaapkamer heeft. Of een rijbewijs afgeven voor wie zijn rijexamen heeft behaald. We gaan over veilige wegen, goede schoolgebouwen en opvoedondersteuning.

Aantrekken

Een goede overheid is te vertrouwen. Een goede overheid levert goede dienstverlening, geeft snel en duidelijk antwoord. Een goede overheid voert de wet uit en is daar toch barmhartig in. De essentie is dat de overheid zich iets aantrekt van wat je als inwoner zegt. Dat de gemeente zich kan inleven in een situatie en van daaruit meedenkt. Dan kan het antwoord nog wel eens 'nee' zijn, maar dan goed gefundeerd: als de overheid het kan uitleggen waarom het 'nee' is.

Met de decentralisaties in de zorg is een nieuw paradigma in de Nederlandse wetgeving geïntroduceerd. Het oude adagium was: gelijke monniken, gelijke kappen. Dat is voor een overheid eenvoudig te hanteren: de regels zijn leidend. Het grootste gevaar is dan dat een uitzondering leidt tot een precedent. Het nieuwe adagium is: ieder het zijne. Dat betekent dat niet ieder geval gelijk behandeld wordt, maar dat per geval gekeken wordt wat nodig is. Dat vergt een andere opstelling van ons als uitvoer-

ders. We moeten nu voor elke situatie apart kijken naar de omstandigheden en hoe we daar aanvullend op kunnen inspelen. Dat doen we bijvoorbeeld met gesprekken aan de keukentafel, zodat we de situatie goed begrijpen en echt maatwerk kunnen leveren.

De wet uitvoeren en betrouwbaar zijn, is ook van belang bij handhaving. Wanneer je een boete van 90 euro krijgt omdat je fout parkeert, is dat niet leuk. We doen dat wel in ieders belang. Het is voor een overtreder te begrijpen dat het voor behoud van veiligheid en openbare orde ook nodig is dat overtreders worden aangepakt. Het gesprek hierover doet ertoe.

Signaalfunctie

Het werken aan geluk van de inwoners en ondernemers houdt niet in dat we wetten kunnen loslaten. Die wetten en regels veranderen wel, ook door onze invloed. De gemeente is de eerste overheid. We merken vaak het snelst wat er verandert. Daarom ontstaat bij gemeenten die behoefte aan verandering ook het eerst. Richting andere overheden hebben we daarom een signaalfunctie. We willen dat de wetgeving up-to-date blijft, we zoeken de randen op. Ons bestaansrecht zit ook in andere overheden wijzen op veranderende maatschappelijke omstandigheden en op de noodzaak om wetten en regels aan te passen aan de nieuwe werkelijkheid.

Medewerkers

Verandering heeft invloed op mensen, ook op onze medewerkers. We zitten in die overgang van 'wij zeggen wel wat

goed is' naar 'vragen en luisteren en samen met inwoners en ondernemers bepalen wat de beste manier is om verschillende belangen te verenigen'. Sommige medewerkers bloeien daarvan op. Anderen moeten even geholpen worden. Terwijl wij een strenge kant blijven houden, wordt er ook creativiteit gevraagd. Die omslag mee kunnen maken, is geen kwestie van leeftijd, maar van vaardigheden: uit wat voor hout ben je gesneden. De omslag zorgt dat functies veranderen. In de nieuwe context is een grote rol weggelegd voor creativiteit en klantgerichtheid. Ondertussen moet je er niet aan denken dat we hier creatieve boekhouders zouden hebben. Binnen de regels moeten zij hun werk blijven doen. Handhavers moeten vasthoudend zijn, en ook een goed gesprek kunnen voeren over de achtergronden en effecten van de handhaving. Dus moeten zij daarover hebben nagedacht. Het komt er altijd op neer dat we ons afvragen: wat betekent het voor de inwoners en ondernemers? Zij kunnen nu eenmaal niet naar een andere gemeente. Het is zaak dat wij snappen wat ze doen en waarom.

Metten

Alles wat wij doen en laten in gemeente Schagen moet bijdragen aan het geluk van onze inwoners. Daarmee hebben we hun geluk tot onze prioriteit verheven. De vraag is dan wanneer je het goed doet. Wij zijn met het onderzoek van EHERO (Erasmus Happiness Economics Research Organisation) begonnen dat te meten. Het is voor ons natuurlijk een zoektocht welke inspanning daadwerkelijk leidt tot meer geluk bij onze inwoners. De komende jaren zullen we blijven meten

hoe de geluksbeleving zich ontwikkelt en tegelijkertijd onze inspanningen richten op die onderwerpen die ertoe doen. Als het beter kan, moeten we daaraan werken. Onze professionaliteit moeten we daarom optimaliseren. In productie, effectiviteit en in ons gedrag. We streven voortdurend naar een volwassen interactie tussen inwoners, ondernemers en overheid. Daar hoort bij dat we zaken goed communice-

Daarom moet je het er ook samen over hebben. Wat vinden wij collectief belangrijk? Welk gedrag? Spreken we elkaar daar op aan? Collectieve waardebeoordeling is: samen zoeken naar onze waarden, waar we naar willen leven en werken. Juist dat maakt ons gesprek over geluk waardevol. Als gemeente Schagen zitten we in een redelijk luxe positie. Uit onderzoek blijkt dat onze inwoners en onder-

“Ik ben ervan overtuigd dat er, als een gemeenteraad uitspreekt dat het geluk van inwoners en ondernemers de eerste prioriteit is, andere gesprekken aan de balie gevoerd worden dan wanneer de raad vindt dat lage kosten de hoogste prioriteit hebben.”

ren, echt luisteren en helder formuleren, ook in onze brieven. Dat we met wijsheid een afgewogen en eerlijk oordeel geven. Dat we effectief zijn en tegen lage kosten werken, de inwoners en ondernemers niet nodeloos belasten.

Praktijk

Onze medewerkers hebben behoefte aan zingeving. Collectief zijn we geïnteresseerd in het waarom. Ik ben ervan overtuigd dat er, als een gemeenteraad uitspreekt dat het geluk van inwoners en ondernemers de eerste prioriteit is, andere gesprekken aan de balie gevoerd worden dan wanneer de raad vindt dat lage kosten de hoogste prioriteit hebben.

nemers over het algemeen tevreden zijn over onze dienstverlening. Dat is voor ons niet genoeg. We willen van goed naar excellent. Je kunt het idealisme noemen, maar wij kiezen ervoor om te werken aan geluk.

Misschien kunnen we als gemeenten samen optrekken in dit streven naar geluk voor inwoners en ondernemers. Ons werk verder professionaliseren. Naar andere overheden optrekken. Ik geef deze oproep mee: realiseer je hoe relevant je werk is. In je dagelijkse interactie met inwoners en ondernemers. Dus neem dat heel serieus!

GELUKSONDERZOEK EN BELEID

De gemeente Schagen wil graag bijdragen aan het geluk van inwoners, ondernemers en medewerkers. Om dat wetenschappelijk onderbouwd te kunnen doen, laten we ons adviseren door EHERO. Hieronder lichten Martijn Burger en Ruut Veenhoven van EHERO de wetenschappelijke achtergrond van sturen op geluk toe.

Martijn Burger,
academic director EHERO
(mburger@ese.eur.nl)
en Ruut Veenhoven, socioloog
en emeritus hoogleraar
Erasmus Universiteit
(veenhoven@ese.eur.nl)

Als zelfbewuste wezens hebben mensen altijd nagedacht over hun kwaliteit van leven. Deze gedachten werden steeds systematischer na de uitvinding van het schrift en de ontwikkeling van de wetenschap. Door de eeuwen heen heersten er verschillende opvattingen over het goede leven, ook wel geluk genoemd, waarbij vaak aan de orde kwam wat 'echt geluk' betekent. Deze verschillende opvattingen over geluk zijn beschreven en samengevat in boeken die gaan over de 'filosofie van geluk'. Deze historische overzichten laten zien hoe men over geluk denkt en dacht, meestal beginnend met oude Griekse filosofen, zoals Aristoteles en Stoïsten, via de utilitaristen Bentham en Mills en eindigend met post-materialisten uit de 20e eeuw.¹

De nadruk in deze literatuur ligt op de ideeën als zodanig en niet op de sociale krachten die deze ideeën vormgeven. Deze historiografieën beschrijven meningen over het goede leven vanuit een wetenschappelijke optiek en informeren ons niet over meningen over het goede leven onder de massa.²

Geluk was van oudsher een onderwerp van de filosofie. De ontwikkeling van

geluk als onderwerp van sociaal-wetenschappelijk onderzoek kwam pas zeer laat op gang. Pas in de loop van de 20e eeuw werd geluk ook onderwerp van de sociale wetenschappen en begon men met het meten van geluk. Vanuit verschillende hoeken kwam het onderzoek toen vrijwel gelijktijdig op gang. In de sociologie rond het thema 'sociale indicatoren', in de gerontologie bij studie van 'succesvol ouder worden', in de psychologie als uitloeijsel van denken over 'positieve geestelijke gezondheid', in de gezondheidswetenschappen door onderzoek naar 'kwaliteit van leven' en in de economische wetenschap de thema's 'welvaart' en 'nut'. Vanaf 1990 zijn in verschillende landen centra voor onderzoek naar kwaliteit van leven ontstaan, waarin geluk een grote rol speelt. De meeste onderzoekers zijn inmiddels verenigd in een internationale vereniging: de 'International Society for Quality of Life Studies'. Er is inmiddels een apart tijdschrift, 'Journal of Happiness Studies', en resultaten van het empirisch onderzoek naar geluk worden bijeengebracht in de World Database of Happiness, gehuisvest aan de Erasmus

Universiteit Rotterdam. In de afgelopen jaren is het thema geluk steeds populairder geworden onder het grote publiek en beleidsmakers. Misschien staan we aan het begin van de geluksrevolutie in het beleidsveld waarin we ook daadwerkelijk gaan sturen op geluk.

In dit hoofdstuk geven we een inleiding tot de gelukswetenschap en aanknopingspunten hoe de kennis die hieruit voortvloeit bruikbaar kan zijn voor lokaal beleid. De rest van dit hoofdstuk is als volgt georganiseerd. We gaan verder in op de conceptualisering van geluk, gevolgd door hoe geluk gemeten kan worden. Vervolgens kijken we naar hoe gelukkig we zijn in Nederland en wat verschillen in geluk tussen personen verklaart.

laatste betekenis gebruikt en wordt geluk vaak gedefinieerd als voldoening met het leven als geheel. Volgens deze definitie gaat geluk dus over hoe een persoon zijn of haar leven als geheel beoordeelt en is geluk iets waarvan mensen zich expliciet bewust zijn. Men kan immers niet gelukkig zijn zonder dit te weten. Bij geluk gaat het wel over hoe men zich voelt over een langere periode. De kortstondige emotie van geluk waar iemand vaak naar verwijst in het alledaagse leven, zoals een prettig gevoel tijdens het eten van een goede maaltijd of het bezoek aan het pretpark, wordt niet gezien als geluk maar als 'genieting'.

Daarnaast gaat het bij geluk om de beoordeling van het leven als geheel en

“In de toekomst zou het doel van elke overheid moeten zijn om bij te dragen aan een groter geluk voor een groter aantal mensen.”

Hierin gaan we ook kort in op lokale verschillen in geluk binnen Nederland en welke verklaringen hiervoor zijn. Tenslotte gaan we in op het vraagstuk of lokale overheden kunnen sturen op geluk en of we dit wel moeten doen.

Wat is geluk?

Wat is geluk eigenlijk? Vandaag de dag wordt het woord geluk in onze taal op verschillende wijzen gebruikt. De ruimste betekenis van het woord is 'kwaliteit van leven'. Een meer beperkte betekenis is 'levensvoldoening'.³ In de gelukswetenschap wordt over het algemeen de

niet om de beoordeling van een bepaald levensdomein.⁴ Zo kunnen we tevreden zijn met ons werk of gezinsleven, maar dit betekent niet dat we tevreden zijn met ons leven als geheel. Wel kan beargumenteerd worden dat hoe gelukkig we ons voelen afhankelijk is van hoe gelukkig we ons in bepaalde domeinen voelen. Hierbij kan het ene domein zwaarder meewegen dan het andere domein, waarbij ook het gewicht dat aan elk domein wordt toebedeeld per persoon kan verschillen.⁵ Sommige personen hechten bijvoorbeeld veel waarde aan de kwaliteit van hun sociale contacten, terwijl

andere personen het werk op nummer een hebben staan. Het geluk van mensen wordt vaak ook meer bepaald door hoe zij hun algemene situatie interpreteren dan door hun daadwerkelijke en objectief waarneembare situatie. Dit betekent dat eenzelfde situatie niet noodzakelijkerwijs dezelfde impact heeft voor verschillende personen. Een inkomenssprong van 100 euro heeft bijvoorbeeld een grotere impact op het geluk van arme mensen dan op het geluk van rijke mensen.

Componenten van geluk

Hoe weten we of we gelukkig zijn?

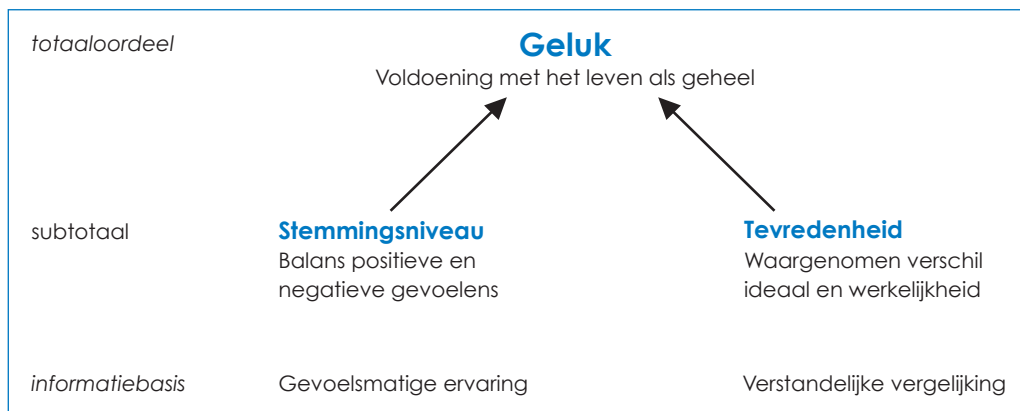
Mensen maken bij het beoordelen van hoe gelukkig ze zijn gebruik van twee informatiebronnen: (1) hoe goed ze zich over het algemeen voelen en (2) in hoeverre het leven dat ze op dit moment leiden in overeenstemming is met het ideale leven dat ze voor ogen hebben (zie figuur A).⁶ Bij de eerste beoordeling gaat het over een gevoelsmatige ervaring: de affectieve component van geluk. Bij de tweede beoordeling gaat het over een verstandelijke of rationele ervaring: de cognitieve component van geluk. We

gebruiken beide informatiebronnen voor verschillende doeleinden. Beoordelen we ons inkomen, dan gaan we overwegend rationeel vergelijkend te werk. Beoordelen we hoe blij we zijn met onze relatie, dan laten we zwaarder meewegen hoe we ons daarbij voelen. Het oordeel op basis van gevoel hoeft niet altijd samen te vallen met het oordeel op basis van verstand. We kunnen ons immers overwegend prettig voelen zonder helemaal tevreden te zijn. En we kunnen ons ook beroerd voelen terwijl er eigenlijk niets te klagen is.

Metten van geluk

Mensen hebben een redelijk goed idee van de gedachten en emoties die ze ervaren. Daardoor is het mogelijk om mensen te laten evalueren hoe gelukkig ze zijn met hun leven als geheel. Dit kan op verschillende manieren. De meest gebruikte manier is door het stellen van de simpele vraag in een enquête: 'Alles bij elkaar genomen, in hoeverre voelt u zich een gelukkig mens?' Hierbij geeft de respondent een rapportcijfer op een schaal van bijvoorbeeld 0 (zeer ongelukkig) tot 10 (zeer gelukkig). Bij de beantwoording

Figuur A: De verschillende dimensies van geluk

van deze vraag wegen mensen impliciet af wat voor hen persoonlijk belangrijk is in het leven en hoe ze hun uitkomsten in deze domeinen ervaren. Gerelateerde en andere veelgebruikte vragen zijn (zie het kader 'Richtlijnen voor het meten van geluk van de OESO'): 'Alles bij elkaar genomen, hoe tevreden of ontevreden bent u tegenwoordig met uw leven als geheel?' of 'Stel je een ladder voor met

10 treden waarbij elke trede een nummer heeft met 0 op de onderste trede en 10 op de bovenste trede. De onderste trede vertegenwoordigt het slechtst mogelijke leven en de bovenste trede het best mogelijke leven. Op welke trede denk je dat je op dit moment staat?' Verschillende onderzoeken hebben aangetoond dat de genoemde vragen voldoende valide en betrouwbaar zijn.

Richtlijnen voor het meten van geluk van de OESO

Gegeven de verschillende dimensies en de grote verscheidenheid aan enquêtevragen, heeft de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) in 2013 een richtlijn geschreven voor het meten van geluk onder de titel 'Guidelines on Measuring Subjective Well-Being'. Naast een set van kernvragen (zie hieronder), wordt in gespecialiseerde modules specifiek ingegaan op het meten van de affectieve en cognitieve component. Los van de affectieve en cognitieve component, introduceert de OESO nog een derde component van geluk: zinvolheid. Deze component komt voort uit het werk van Aristoteles, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen hedonisch en eudaimonisch geluk.

Kernvragen

- De volgende vraag gaat over hoe tevreden u bent op een schaal van 0 tot 10. 0 betekent dat u helemaal niet tevreden bent en 10 betekent dat u helemaal tevreden bent.

Hoe tevreden bent u vandaag de dag met uw leven als geheel?

- De volgende vraag gaat over hoe zinvol u de dingen vindt die u doet in uw leven op een schaal van 0 tot 10. 0 betekent helemaal niet zinvol en 10 betekent compleet zinvol.

Over het geheel genomen, in welke mate vindt u de dingen die u in uw leven doet zinvol?

- De volgende vragen gaan over hoe u zich gisteren voelde op een schaal van 0 tot 10. 0 betekent dat u de betreffende emotie helemaal niet ervoer, 10 betekent dat u de emotie 'de hele tijd' ervoer. Ik zal nu een lijst voorlezen van emoties die u gisteren had kunnen voelen.

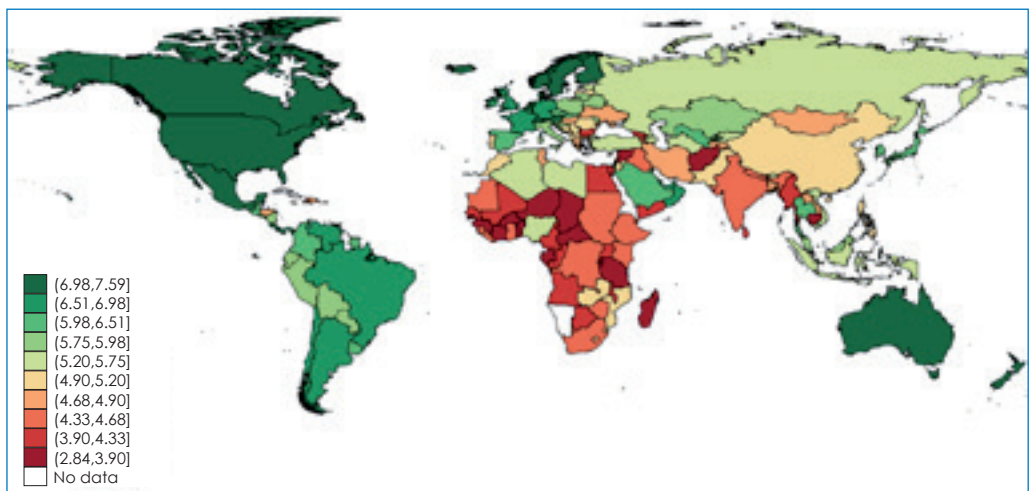
Hoe zit het met gelukkig? Hoe zit het met bezorgd?

Hoe zit het met terneergeslagen?

Naast het totaaloordeel over het eigen leven is het mogelijk de affectieve en cognitieve componenten van geluk apart te meten. De affectieve inschatting staat beter bekend als gevoelsniveau, terwijl de cognitieve inschatting ook wel de mate van tevredenheid wordt genoemd. Om de affectieve component van geluk apart te meten wordt gevraagd naar de mate waarin men de vorige dag of week bepaalde positieve emoties heeft ervaren, zoals de positieve emoties blijheid, hoop, trots en ontspanning, en ook de ervaring van negatieve emoties zoals stress, eenzaamheid, verveling, depressie en bezorgdheid. Om de cognitieve component van geluk apart te meten wordt gevraagd naar voldaanheid met de volgende vraag: 'Hoe voel je je over wat je hebt bereikt in het leven?' Enquêtes zijn een goede manier om geluk te meten. Geluk is per definitie iets wat mensen in gedachten hebben en gedachten kunnen nu eenmaal het best worden gemeten door ernaar te vragen.

Bovendien zijn mensen zich bewust van geluk. Wel blijken antwoorden op vragen naar geluk te verschillen door de methode van bevraging, positie van de vraag in de vragenlijst, formulering van de interviewer, het weer, enzovoorts. Hierdoor kan bij eenzelfde persoon de ene meting resulteren in een acht en de andere in een zeven. Dit gebrek aan precisie reduceert de betrouwbaarheid van de data en maakt soms analyses op individueel niveau lastig. Een oplossing is dan ook eenzelfde persoon meerdere malen de geluksvraag te stellen om een goed beeld te krijgen van iemands geluksniveau. Bij de vergelijking van groepsgemiddelden is het een minder groot probleem, omdat toevalfluctuaties tegen elkaar wegvallen. Wanneer we willen sturen op geluk binnen gemeenten gaat het vooral om het laatste. Daarnaast is er in de geluksliteratuur altijd veel discussie geweest over de vergelijkbaarheid tussen personen. Een 7 uit 10 op de geluksschaal betekent

Figuur B: Geluk in de Wereld rond 2011

Bron: World Database of Happiness (2016)

misschien niet voor iedereen hetzelfde, omdat geluk voor een deel afhankelijk is van de realisatie van aspiraties en niet iedereen dezelfde dingen uit het leven wil halen. Levensvoldoening wordt echter in belangrijke mate bepaald door het stemmingsniveau. Het is niet aannemelijk dat dit erg verschilt tussen mensen.

Hoe gelukkig zijn we in Nederland?

Vragen over geluk - waardering met het leven als geheel - staan al sinds de jaren zeventig in Nederland in grootschalige enquêtes. Over het algemeen zijn Nederlanders gelukkig en scoren zij tussen de 7 en 8 op de 11-puntsschalen (0-10) van levenstevredenheid en geluk. Ongeveer 15 procent scoort een 9 of hoger. Wel geeft meestal ruim 15 procent van de Nederlanders in enquêtes aan dat zij niet zo goed

in hun vel zitten; zij scoren een 6 of lager op geluk. Hoewel dit de minderheid van de bevolking is, is dit in absolute aantallen toch nog aanzienlijk. Het oordeel over het leven als geheel is bovendien redelijk stabiel over tijd. Desondanks behoort Nederland tot de gelukkigste landen in de wereld (zie figuur B) en is het gemiddelde geluk hoog in vergelijking met andere landen. Ter vergelijking: de Afrikaanse staten Tanzania en Togo scoren lager dan een 3 gemiddeld.

Wanneer we kijken naar lokale verschillen in Nederland zien we dat deze over het algemeen redelijk beperkt zijn. Er zijn wel verschillen tussen stad en platteland, waarbij het gemiddeld geluksniveau in de stad lager ligt dan in de rurale gebieden. Zo bleek uit een recent onderzoek van Atlas van Gemeenten en EHERO dat

Tabel A: Gelukkigste en ongelukkigste gemeenten in Nederland

Gelukkigste gemeenten		Ongelukkigste gemeenten	
Gemeente	Percentage inwoners gelukkig	Gemeente	Percentage inwoners niet (zo) gelukkig
Hellendoorn	94,4%	Rotterdam	18,4%
Dongen	94,2%	Amsterdam	18,1%
Grootegast	94,0%	Vaals	17,9%
Alphen-Chaam	93,6%	Arnhem	17,3%
Oudewater	93,6%	Den Haag	17,3%
Westvoorne	93,4%	Kerkrade	17,1%
Voorst	93,4%	Sittard-Geleen	16,6%
Urk	93,3%	Laren	16,5%
Strijen	93,3%	Ridderkerk	16,3%
Landerd	93,3%	Heerlen	16,3%

Bron: EHERO en Atlas voor Gemeenten (2017). Noot: Steden met minder dan 100 waarnemingen zijn niet opgenomen in tabel. Noot: de waarden in de tabel geven het percentage inwoners weer dat gelukkig of niet (zo) gelukkig is. Een gelukkige inwoner scoort (gemiddeld) een 7 of hoger op de 11-puntsschaal van levenstevredenheid en/of geluk en een 4 of hoger op de 6-puntsschaal voor stemmingsniveau.⁸

waar in niet-stedelijke gemeenten ongeveer 89 procent van de inwoners gelukkig is, dit percentage in stedelijke gebieden op ongeveer 85 procent ligt.⁷ (zie figuur C) De gelukkigste gemeenten van Nederland liggen op het platteland, terwijl de grootstedelingen het laagste scoren op geluk: in Amsterdam en Rotterdam is meer dan 18 procent van de inwoners niet (zo) gelukkig (tabel A). Deze verschillen zijn bovendien redelijk persistent over tijd. De grootste Nederlandse steden zijn wel relatief gelukkig ten opzichte van de rest van Europa (zie kader Geluk in Europese steden).

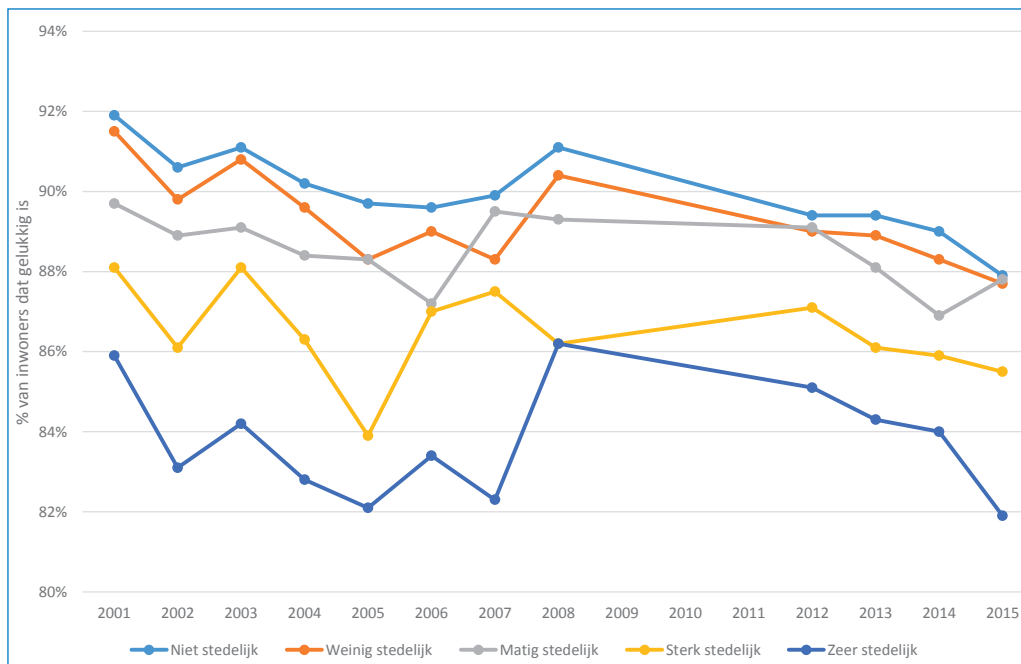
Wat maakt ons gelukkig?

Hoe gelukkig mensen zijn is afhankelijk van een groot aantal factoren. Wan-

neer we kijken naar verschillen in geluk tussen landen dan verklaren factoren als democratie, kwaliteit van de overheid, welvaart, onderwijs, gelijkheid, vrijheid, veiligheid en kwaliteit van de zorg bijna driekwart van de verschillen tussen landen.¹⁰ De hoge scores op deze dimensies verklaren ook waarom Nederland wereldwijd zo hoog scoort.

Maar hoe kunnen we verschillen binnen Nederland verklaren? In geluksonderzoek wordt doorgaans aangenomen dat de verschillen in geluk tussen personen binnen een Westers land voor een groot deel worden verklaard door drie groepen factoren. Allereerst bepalen genen en aangeboren eigenschappen zoals persoonlijkheid ongeveer 40-50 procent van

Figuur C: Verschillen in geluk tussen stad en platteland in Nederland

Noot: de verticale as geeft het percentage inwoners weer dat gelukkig is. Zij scoren (gemiddeld) een 7 of hoger op de 11-puntsschaal van levenstevredenheid en/of geluk en een 4 of hoger op de 6-puntsschaal voor stemmingsniveau.⁹

Geluk in Europese steden

Hoewel Amsterdam en Rotterdam tot de ongelukkigste gemeenten van Nederland behoren, scoren deze steden wel hoog in wereldwijde en Europese geluksranglijsten. In een recent onderzoek (2015) naar de ervaren kwaliteit van leven in 79 Europese steden dat werd gehouden onder meer dan 40.000 respondenten vielen de drie Nederlandse steden net buiten de top 10 van gelukkigste steden. Deze hoge positie is niet verwonderlijk aangezien Nederland steevast in de top 10 van de gelukkigste landen ter wereld te vinden is in het World Happiness Report.

Gelukkigste steden		Ongelukkigste steden			
% Zeer tevreden		% Niet tevreden			
1	Aalborg (DK)	72%	1	Athene (EL)	37%
2	Kopenhagen (DK)	67%	2	Iraklion (EL)	33%
3	Reykjavik (IS)	66%	3	Miskolc (HU)	32%
4	Zürich (CH)	64%	4	Budapest (HU)	26%
	Graz (AT)	64%	5	Palermo (IT)	24%
6	Malmö (SE)	60%		Istanbul (TR)	24%
	Oslo (NO)	60%		Ankara (TR)	24%
8	München (DE)	57%	8	Napels (IT)	23%
9	Wenen (AT)	56%	9	Lissabon (PT)	22%
	Newcastle (GB)	56%		Boekarest (RO)	22%
11	Rotterdam	55%			
13	Groningen	53%			
15	Amsterdam	52%			

Bron: Quality of Life in European Cities 2015, Eurobarometer Flash 419

Gebaseerd op vraag: 'Bent u over het geheel genomen zeer tevreden, tamelijk tevreden, niet zo tevreden of helemaal niet tevreden met het leven dat u leidt?' In bovenstaande tabel is het percentage niet-tevreden inwoners gebaseerd op het percentage van de respondenten dat aangaf niet zo tevreden of helemaal niet tevreden te zijn.

de variatie. Omgevingsfactoren, zoals de plek waar iemand woont, burgerlijke staat en inkomen verklaren daarnaast ongeveer slechts 10-20 procent van de verschillen. De resterende 30-40 procent van de variatie in geluk kan worden toegeschreven aan bewuste handelingen zoals levenskeuzes en aangeleerd gedrag

en mentale aspecten zoals levensvisie, referentiekader, zelfbeeld enzovoorts.¹¹ Genetische aanleg lijkt dus een belangrijke voorspeller van geluk te zijn.¹² Eigenschappen die vaak samen gaan met een hoog geluksniveau zijn bijvoorbeeld extraversie en optimisme, terwijl materialisme en neuroticisme juist samengaan met

minder geluk.¹³ Over het algemeen blijkt dat een goed sociaal netwerk een van de beste voorspellers van geluk is. Eigenschappen die sociaal contact vergemakkelijken gaan dan ook doorgaans samen met meer geluk. Hoe bepaalde persoonlijkheidskenmerken bijdragen aan geluk verschilt echter ook tussen landen. Waar in sommige landen extraversie wordt gewaardeerd als een goede eigenschap, wordt netheid meer gezien als een goede kwaliteit in andere landen.¹⁴ Daarnaast wordt de geluksbeleving van mensen bepaald door de keuzes die ze maken en door hun gedrag. Het is cruciaal voor een gelukkig leven om te voorzien in basisbehoeften zoals voldoende voedsel, onderdak, een veilige omgeving, goede sociale contacten, zekerheid en een positief zelfbeeld.¹⁵

Wel zijn we soms ongelukkig in het maken van de juiste keuze - bijvoorbeeld in termen van werk of partner - ook doordat we niet goed weten wat ons gelukkig maakt. Ten slotte zijn er factoren in onze leefomgeving die beïnvloeden hoe gelukkig we zijn. Bijvoorbeeld de kwaliteit van de fysieke woonomgeving en sociale cohesie in een buurt.¹⁶ Opvallend genoeg blijkt economische groei slechts een beperkte invloed te hebben op ons geluk. Zoals beschreven in de Easterlin Paradox, worden mensen nauwelijks gelukkiger naarmate zij meer inkomen hebben, zolang zij tenminste in al hun basisbehoeften kunnen voorzien.¹⁷ Bovendien is inkomen onderhevig aan zogenaamde adaptatie-effecten. Dit betekent dat we in eerste aanleg wel een beetje gelukkiger worden van meer inkomen, maar dat we na verloop van tijd aan dit inkomen wennen.

Hierbij moet ook worden opgemerkt dat de leefomgeving een grotere rol speelt wanneer men verschillen tussen landen probeert te verklaren dan wanneer men verschillen binnen landen wil verklaren. Zo kunnen de verschillen in geluk tussen gemeenten in Nederland voornamelijk worden verklaard aan de hand van een selectie van ongelukkige mensen in steden.¹⁸ Zo hebben grote steden disproportioneel veel alleenstaanden, armen, werklozen en migranten binnen hun gemeentegrenzen wonen en deze groepen zijn gemiddeld genomen minder gelukkig (zie figuur D).

Sturen op geluk in Nederland?

Valt geluk nog te vergroten in Nederland? Hoewel het geluksniveau in Nederland al hoog is en het geluksniveau deels is aangeboren of duurzaam verankerd ligt in de persoonlijkheid, betekent dit niet dat geluk niet verbeterd kan worden.²⁰ De grote verschillen in geluk tussen landen geven aan dat het gemiddelde geluk van burgers in een land sterk afhankelijk blijkt van de kwaliteit van de samenleving. Denk hierbij ook aan de eerder genoemde voorbeelden van Tanzania en Togo, waarin mensen zeer laag scoren op geluk, wat te verklaren is door de slechte kwaliteit van de samenleving daar. Bovendien is het gemiddelde geluk in landen niet onveranderlijk, althans niet in alle landen. Het gemiddelde geluk ligt nog steeds hoger in Scandinavische landen (Denemarken, Noorwegen, Zweden, IJsland). Wat in die landen kan, moet ook kunnen in Nederland. Vergelijkbare stijgingen hebben zich al in andere landen voorgedaan.²¹ De overheid kan hier een rol in spelen omdat ook veel van

Figuur D: Geluk naar groep in de samenleving

	Percentage gelukkig		Percentage gelukkig
Jonger dan 35	90,4%	Betaald werk	90,2%
36-50	86,8%	Werkloos	71,7%
51-65	85,7%	Vrijwilligerswerk	86,0%
65+	84,7%	Arbeidsongeschikt	57,8%
Man	88,4%	Student	92,0%
Vrouw	86,5%	Huisman/huisvrouw	83,7%
		Gepensioneerd	85,1%
Alleenstaand	75,6%	Laagste inkomenskwartiel	75,4%
Stel	90,1%	2e inkomenskwartiel	82,9%
Stel met kind(eren)	91,3%	3e inkomenskwartiel	89,1%
Alleenstaand met kind	76,8%	Hoogste inkomenskwartiel	91,7%
Gehuwd	90,0%	Autochtoon	88,5%
Gescheiden	74,4%	Westerse allochtoon	83,4%
Weduwe	74,5%	Niet-westerse allochtoon	78,0%
Nooit gehuwd	88,0%		
Alleenstaand (Combinatie)	84,5%	Basisonderwijs	83,5%
Geen	87,4%	vmbo	86,9%
Rooms-katholiek	88,3%	mbo/havo/vwo	88,2%
Protestants	89,4%	hbo/wo	89,7%
Islamitisch	75,9%		

Noot: waarde geeft het percentage weer dat gelukkig is. Zij scoren (gemiddeld) een 7 of hoger op de 11-puntsschaal van levenstevredenheid en/of geluk en een 4 of hoger op de 6-puntsschaal voor stemmingsniveau.¹⁹

de voorwaarden voor geluk bevattelijk zijn voor beleidsmatige beïnvloeding. Sturen op geluk kan hierin niet alleen als mogelijk maar ook als wenselijk worden gezien, omdat het iets is wat burgers willen. Ook leidt de maximalisering van geluk waarschijnlijk niet tot de aantasting van andere waarden in de samenleving, zoals mensenrechten en autonomie.²² Bovendien heeft geluk gunstige bijeffec-

ten. Zo doen gelukkige mensen meer voor verbetering van de leefomgeving. Dat wil zeggen dat ze meer geven aan goede doelen, meer vrijwilligerswerk doen en vaker gebruik van hun stemrecht maken.²³

Het idee dat overheden zouden moeten sturen op geluk is overigens niet nieuw. Het werd al meer dan tweehonderd

jaar geleden bepleit door het politiek utilitarisme van Jeremy Bentham.²⁴ Volgens Bentham zou de overheid naar een groter geluk voor een groter aantal mensen moeten streven bij het maken van publieke keuzes. Door de dominantie van andere stromingen (kerk, socialisme en liberalisme) en de gebrekkige wetenschappelijke kennis over geluk kreeg het politiek utilitarisme weinig aandacht. Doordat geluk als individueel en maatschappelijk thema steeds belangrijker wordt en we steeds meer weten over de determinanten van geluk, wordt sturen op geluk praktisch mogelijk. Op nationaal niveau wordt er al over sturen op geluk gepraat. Nederland loopt op dat vlak overigens wel achter op een land als Engeland.²⁵

Maar ook op lokaal niveau komt geluk steeds meer terug in overheidsbeleid. In het buitenland zijn steden als Bristol, Seoul en Vilnius al actief bezig met sturen op geluk. Maar ook in steeds meer Nederlandse gemeenten speelt geluk een steeds belangrijkere rol in lokaal beleid, onder meer in de gemeenten Schagen, Roerdalen, Harlingen, Nieuwegein en Eindhoven. Sturen op geluk komt hierin terug op verschillende beleidsvelden. Men kan hier denken aan beleid voor (geestelijke) gezondheidszorg, woonklimaat, werkloosheid en eenzaamheid, verantwoordelijkheden die ook steeds meer bij gemeenten komen te liggen omdat ze taken overnemen van de centrale overheid.

Hoe werkt sturen op geluk? Ten eerste is het belangrijk dat vooraanstaande gemeentelijke bestuurders en politici zich sterk maken voor sturen op geluk. Daarnaast vereist bevordering van geluk in gemeenten dat geluk wordt gemeten en gemonitord. Het is namelijk noodzakelijk om te weten (1) of er nog wel iets te bevorderen valt, (2) hoe geluk bevorderd zou kunnen worden en (3) of specifieke interventies in beleid uiteindelijk ook leiden tot een groter geluk en tot betere prestaties (zie figuur E).

Op basis van geluksmetingen worden aandachtsgebieden voor beleid (werkloosheid, ouderenzorg, etc.) geïdentificeerd en geprioriteerd. Uiteindelijk wordt evidence-based beleid opgesteld en geïmplementeerd. Hierbij is het niet alleen belangrijk wat voor soort beleid gevoerd wordt, maar ook hoe dat beleid geïmplementeerd wordt. Een bottom-up benadering, waarin inwoners actief betrokken worden heeft de voorkeur om zo een groter draagvlak voor sturen op geluk te creëren. Ten slotte kan het succes van het geluksbeleid getoetst worden aan de hand van toename van geluk van de bevolking of van delen van de bevolking. Deze methodiek kan gezien worden als alternatief voor een traditionele kosten-batenanalyse. Daarbij worden beleidseffecten niet alleen in euro's uitgedrukt, maar ook in een gelukswinst of gelukswinst per euro.²⁶

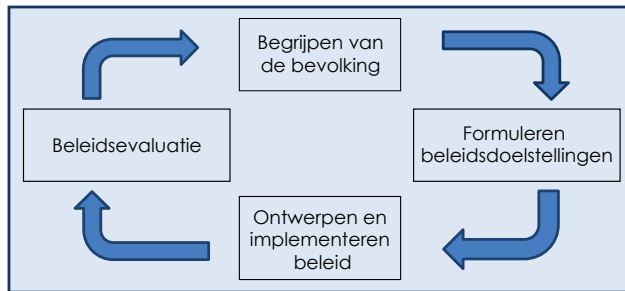
Figuur E: Sturen op geluk

4. Meet geluk om:

- Effect van maatregelen op geluk in organisatie in kaart te brengen.
- Effect van verschillende maatregelen met elkaar te vergelijken.
- Kosten van maatregelen naast welzijnsverbeteringen te leggen.

1. Meet en gebruik beschikbare kennis over geluk om:

- Niveaus en veranderingen in geluk vast te stellen.
- Aandachtsgebieden te identificeren
- Relevante factoren die geluk beïnvloeden te identificeren.

3. Gebruik kennis over geluk om:

- Evidence-based beleid te maken.
- Aandacht te besteden aan hoe en welke interventies er ontwikkeld wordt.
- Mogelijke effecten van verschillende interventies tegen elkaar af te wegen.
- Verwachte kosten van interventies naast potentiële welzijnsverbeteringen te leggen.

2. Gebruik kennis over geluk om:

- Prioriteiten te stellen.
- Een afweging te maken tussen prioriteiten.

- 1 Zie bijvoorbeeld: McMahon, D.M. (2006) *Happiness: A History*. Atlantic Monthly Press
- 2 Voor een uitgebreid overzicht van de geschiedenis van geluk, zie: Veenhoven, R. (2015). *Happiness: History of the concept*, in: James Wright (Ed.) *International Encyclopedia of Social and Behavioral Sciences*, 2nd edition Vol. 10 pp 521-525.
- 3 Veenhoven, R. (2000). The four qualities of life. *Journal of Happiness Studies*, 1(1), 1-39.
- 4 Michalos, A. C. (1985). Multiple discrepancies theory (MDT). *Social Indicators Research*, 16(4), 347-413; Headey, B., Veenhoven, R., & Wearing, A. (1991). Top-down versus bottom-up theories of subjective well-being. *Social Indicators Research*, 24(1), 81-100.
- 5 Tiefenbach, T., & Kohlbacher, F. (2015). Individual differences in the relationship between domain satisfaction and happiness: The moderating role of domain importance. *Personality and Individual Differences*, 86(1), 82-87.
- 6 Veenhoven, R. (2000). The four qualities of life. *Journal of Happiness Studies*, 1(1), 1-39.
- 7 Burger, M., Hendriks, M., Marlet, G., Van Oort, F., Ponds, R., & Van Woerkens, C. (2017). De geluksatlas. in: *Atlas voor Gemeenten 2017*, Hoofdstuk 1. Nijmegen: VOC Uitgevers.
- 8 Burger, M., Hendriks, M., Marlet, G., Van Oort, F., Ponds, R., & Van Woerkens, C. (2017). De geluksatlas. in: *Atlas voor Gemeenten 2017*, Hoofdstuk 1. Nijmegen: VOC Uitgevers.
- 9 Burger, M., Hendriks, M., Marlet, G., Van Oort, F., Ponds, R., & Van Woerkens, C. (2017). De geluksatlas. in: *Atlas voor Gemeenten 2017*, Hoofdstuk 1. Nijmegen: VOC Uitgevers.
- 10 Veenhoven, R., & Berg, M. (2013). Has modernisation gone too far? Modernity and happiness in 141 contemporary nations. *International Journal of Happiness and Development*, 1(2), 172-195; Veenhoven, R. (2015). Social conditions for human happiness: A review of research. *International Journal of Psychology*, 50(5), 379-391.
- 11 Deze schattingen zijn gebaseerd op het werk van Lyubomirsky, S., Sheldon, K. M., & Schkade, D. (2005). Pursuing happiness: the architecture of sustainable change. *Review of general psychology*, 9(2), 111-131 en Veenhoven, R. (2000)
- 12 Bartels, M. (2015). Genetics of wellbeing and its components satisfaction with life, happiness, and quality of life: A review and meta-analysis of heritability studies. *Behavior Genetics*, 45(2), 137-156.
- 13 Diener, E. & Lucas, R. (1999). Personality and subjective well-being. In: Kahneman, D., Diener, E. & Schwarz, N. (eds.) *Well-being: Foundations of Hedonic Psychology*. New York: Russel Sage Foundation; Hudders, L. & Pandelaere, M. (2011). The silver lining of materialism: the impact of luxury consumption on subjective well-being. *Journal of Happiness Studies*, 13(3): 411-437..
- 14 Diener, E., Oishi, S. & Lucas, R. (2003). Personality, culture and subjective well-being: emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54(1): 403-425.
- 15 Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- 16 Ott, J. (2001). Government and happiness in 130 Nations: good governance fosters higher level and more equality of happiness. *Social Indicators Research*, 102(1), 3-22; Helliwell, J. F., & Putnam, R. D. (2004). The social context of well-being. *Philosophical Transactions: Biological Sciences*, 1435-1446.
- 17 Easterlin, R. (1974). Does economic growth improve the human lot? Some empirical evidence. In P.A. David and M.W. Reder (eds.) *Nations and Households in Economic Growth*. New York: Academic Press, pp. 89-125.
- 18 Burger, M., Hendriks, M., Marlet, G., Van Oort, F., Ponds, R., & Van Woerkens, C. (2017). De geluksatlas. in: *Atlas voor Gemeenten 2017*, Hoofdstuk 1. Nijmegen: VOC Uitgevers; M.M. Hoogerbrugge & M.J. Burger, 2017: The urban happiness paradox: evidence from migration patterns in Great Britain. *Werkdocument*, Erasmus University Rotterdam..
- 19 Burger, M., Hendriks, M., Marlet, G., Van Oort, F., Ponds, R., & Van Woerkens, C. (2017). De geluksatlas. in: *Atlas voor Gemeenten 2017*, Hoofdstuk 1. Nijmegen: VOC Uitgevers.
- 20 Veenhoven, R. (2009). Groter geluk voor een groter aantal. Is dat mogelijk en wenselijk? Is dat mogelijk en wenselijk? *Ethiek & Maatschappij*, 12(1), 25-50.
- 21 Veenhoven, R. & Hagerty, M. (2006) Rising happiness in nations 1946-2004: a reply to Easterlin. *Social Indicators Research*, 79(3), 421-436.
- 22 Veenhoven, R. (2009). Groter geluk voor een groter aantal. Is dat mogelijk en wenselijk? Is dat mogelijk en wenselijk? *Ethiek & Maatschappij*, 12(1), 25-50.
- 23 Veenhoven, R. (2009). Groter geluk voor een groter aantal. Is dat mogelijk en wenselijk? Is dat mogelijk en wenselijk? *Ethiek & Maatschappij*, 12(1), 25-50.
- 24 Bentham, J. (1776) *A Fragment of Government*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- 25 Maar zie bijvoorbeeld de publicatie van het Sociaal en Cultureel Planbureau uit 2012 'Sturen op Geluk'.
- 26 O'Donnell, G., Deaton, A., Durand, M., Halpern, D., & Layard, R. (2014) *Well-being and Policy*, Legatum Institute.

HOE WERKEN WIJ AAN GELUK?

TIJDLIJN PROJECT GELUK

Sturen op geluk is gek

Herfst 2013. Ik ben strategisch beleidsmedewerker bij de afdeling Samenleving van de gemeente Schagen en neem twee dagen vrij. De Erasmus Universiteit Rotterdam blijkt onderdak te bieden aan EHERO, een instituut dat zich bezighoudt met het onderzoek op het snijvlak van geluk en samenleving. Ik bezoek er een conferentie en zeg er maar niks over tegen mijn collega's. Ze zouden kunnen denken dat er bij mij een steekje los zit.

Nancy Peeters,
projectleider Geluk
(nancy.peeters@schagen.nl)

Nog steeds herfst 2013. De gemeenteraad behandelt de nota gezondheidsbeleid. We gebruiken het woord geluk niet. We schuiven het onder termen als welbevinden en positieve gezondheid. De raad zou kunnen denken dat er bij ons een steekje los zit.

Serieuus? Zijn er meer mensen op hun hoofd gevallen? Ik kijk die raadsvergadering voor de zekerheid een paar keer terug. Ik heb de laatste tijd teveel verkeerd begrepen. Maar dit is echt, en een belofte aan de raad moet je inlossen. Het is menens.

Voorjaar 2015. Ik val snoeihard op mijn hoofd. De wereld draait. Ik snij groente en gooi die in de vuilnisbak in plaats van in de spaghettisaus. Hersenschudding, zegt de huisarts. Nu zit er echt een steekje los.

Herfst 2015. Kan iemand me even knippen? Ik werk bij de gemeente Schagen, ben projectleider Geluk en stel in overleg met de gemeentesecretaris en de burgemeester een projectplan op om aan geluk van inwoners en medewerkers te werken. "Ik wil een goede overheid kunnen zijn. Ik wil een fantastische plek zijn om te werken, zodat we de juiste mensen aantrekken. En met mensen die een goede overheid willen vormen, bijdragen aan het geluk van onze inwoners", zegt onze gemeentesecretaris. "Jullie weten dat we dan een hoop gedoe gaan krijgen?", vraag ik voor de zekerheid. "Dat we voor van alles uitgemaakt worden, dat we beschuldigd gaan worden van het verkopen van gebakken lucht? Ondanks dat, durven jullie het aan?" Hun antwoord is ja.

Sturen op geluk is wat we gaan doen

Zomer 2015. Soms draait de wereld nog op onverwachte momenten. Een pagina tekst lezen gaat weer, maar mijn hoofd haalt nog vaak rare grappen met me uit. In de gemeenteraad vraagt raadslid Merieke Bredewold van de partij Wens4U bij de begrotingsbehandeling het college om in de begroting een indicator voor geluk op te nemen. De burgemeester antwoordt dat het college dit gaat doen. Ik word gebeld. Of ik projectleider Geluk wil worden.

Herfst
2013

Winter 2015. Het projectplan is af, we gaan aan de slag. Collega's melden zich spontaan aan om mee te denken over werkgeluk. Veel enthousiaste reacties. De kritische reacties komen ook los. Hoezo gaat deze gemeente werken aan geluk voor inwoners? Iedereen moet zelf maar weten of hij wel gelukkig wil zijn of niet. En geluk is een gevoel dat je niet kunt beïnvloeden. Eigenlijk heel grappig: werken aan ons eigen geluk roept minder weerstand en gêne op dan werken aan geluk voor inwoners.

Voorjaar
2015

Begin 2016. Ons MT heeft nagedacht over de vraag waarom wij eigenlijk moeten doen wat we moeten doen. Het antwoord: "Alles wat wij doen en laten draagt bij aan het geluk van onze inwoners en ondernemers." Zo, dat is een statement! Sommige collega's zijn erg enthousiast, andere collega's vinden het overdreven en weer andere collega's wachten tot het overwaait. Maar deze zin blijft en komt op steeds meer plekken terug. Steeds meer mensen in onze organisatie gaan uitdragen dat dit is waar we het voor doen: het geluk van onze inwoners. Niet meer en niet minder. We doen het niet voor tevredenheid, we doen het niet 'gewoon' voor inwoners, we doen het voor het geluk van onze inwoners. Dát moet onze missie zijn.

Zomer
2015

Ook begin 2016. We hebben net een nieuwe wethouder in de coalitie. Eén die ook het gedachtengoed van Wens4U vertegenwoordigt, de partij die geluk hoog in het vaandel draagt. Jan Steven van Dijk mag deze rol vervullen. In een van de eerste gesprekken die we hebben stelt hij dat we een boek moeten schrijven over wat we doen. Omdat het zo uniek is en we dat best trots met andere gemeenten mogen delen. En dat boek moet op een congres gepresenteerd worden. Dát doet pas recht aan hoe bijzonder we bezig zijn.

35

Herfst
2015

Ik grijp de kans: prima, maar dan moet dat boek door onze collega's geschreven worden. Zo moeten zij nadenken over het effect van hun werk op het geluk van inwoners en collega's. En tijdens het congres moeten we dan sprekers van buiten combineren met onze collega's in workshops, om zo tegelijkertijd kennis binnen te halen én kennis te delen met andere gemeenten.

Winter
2015

Winter
2016

Voorjaar / Zomer
2016

Herfst
2016

36

Voorjaar
2017

Voorjaar / Zomer
2017

Voorjaar 2016. Twee projectgroepen zwoegen op twee vragenlijsten. We gaan een nulmeting doen onder inwoners en medewerkers. Hoe gelukkig zijn ze eigenlijk? En welke factoren beïnvloeden dat? Welke van die factoren kunnen wij als gemeente en als werkgever beïnvloeden? Er zijn genoeg standaard vragenlijsten die we als basis kunnen gebruiken. Bedrijven die ons aanbieden om te helpen. Mee willen denken. Maar ik wil dat het van ons wordt. "Waar je zelf aan kleit, dat wordt van jou en krijgt waarde", zeg ik tot vervelens toe. Collega's worden aan het denken gezet: welke relatie heeft mijn werk eigenlijk met het geluk van inwoners of collega's? Ik volg de opleiding 'Sturen op geluk in het publieke domein' bij EHERO. We lezen, delen kennis, bezoeken lezingen en workshops. Uiteindelijk maken we samen met EHERO de vragenlijsten.

Zomer 2016. De vragenlijsten worden uitgezet. Er gaat van alles goed en er gaat van alles fout, zoals dat hoort bij een groot onderzoek. Er komt genoeg respons om goede uitspraken te kunnen doen over hoe gelukkig onze inwoners en medewerkers zijn en welke factoren daar een relatie mee hebben.

Tijd om te concretiseren

Herfst 2016. Tijd om de tussenstand op te maken. We hebben al veel bereikt: de onderzoeken zijn uitgevoerd, de resultaten komen binnen, steeds meer collega's krijgen een concreter beeld van hoe hun werk aan geluk bijdraagt. Het concreter worden vergroot het begrip en het draagvlak. En er zijn veel collega's die meekrijgen dat geluk kennelijk een belangrijk ding is, maar die nog niet zo goed kunnen plaatsen hoe dat dan moet werken.

In de politiek merk ik dat ook: in stukken en raadsvergaderingen wordt geluk vaak als hol begrip gebruikt. Het is belangrijk, maar hoe dan precies ... tja. Daardoor ontstaat er een soort lacherigheid. Tijd om in te grijpen. Ik stel een nieuw, concreter projectplan op. En een van de eerste dingen die we moeten doen, is zorgen dat zoveel mogelijk mensen horen hoe wij als lokale overheid op geluk kunnen sturen. Tijd om een theater af te huren, goede sprekers te vragen en zoveel mogelijk collega's, raadsleden en externe organisaties en partners van de gemeente uit te nodigen. Ik organiseer een miniconferentie

over sturen op geluk met als doelen: informeren, concretiseren en inspireren.

Voorjaar 2017. De miniconferentie wordt nogal grandioos. De 99 stoelen in het theater zijn vol, de trappen van de zaal zijn ook bezet. Ap Dijksterhuis, hoogleraar aan de Radboud Universiteit, vertelt ons wat geluk nou precies is, of je dat kunt meten en hoe, en waarom het belangrijk is. Herman Pleij - veel collega's kennen hem van tv - betoogt vol vuur hoe belangrijk bijvoorbeeld het in stand houden van sportverenigingen is voor de sociale cohesie. Uit de gemeenten Roerdalen, Eindhoven en Almelo vertellen collega's hoe zij met geluk aan de slag zijn gegaan: met Geluksbudgetten (bewezen effectieve methode om geïsoleerd levende mensen weer aan de samenleving te laten deelnemen) en Geluksplekken (plekken met een bijzonder verhaal waar je tips vindt om meer geluk te ervaren). De wethouder Geluk zegt toe met beide manieren van geluksbevordering aan de slag te gaan. Met kloppend hart hebben we de pers uitgenodigd. Wat als zij ons verhaal totaal afbranden? Dat gebeurt niet: een huis-aan-huisblad vergelijkt de wethouder Geluk met Obama, de regionale krant kopt 'Geef

dat geluksbeleid een kans', digitale media zijn vol lof. Bij collega's zie ik een belangrijke omslag. Nu ze meer begrijpen van wat en hoe en waarom, zie ik veel enthousiaste mensen aan de slag gaan met geluk. Ze zien ineens waar ze het voor doen, het draagt bij aan het gevoel dat ze belangrijk werk doen. En ze hoeven zich nu niet meer te schamen, voor zover ze dat nog deden.

En nu aan de slag

Voorjaar en zomer 2017. Steeds meer mensen weten dat de gemeente Schagen aan geluk wil bijdragen. We worden steeds vaker gevraagd om andere gemeenten op weg te helpen, stukken en informatie te delen en ons verhaal te vertellen. Nu wordt het echt spannend. Kunnen we de resultaten uit de onderzoeken koppelen aan acties? Jazeker: de raad stelt de kaders voor de begroting 2018 vast. Het eerste kader is: we begroten op geluk. De plannen om Geluksbudgetten in te zetten, zijn nagevoel klaar. In de begroting 2018 nemen we hiervoor geld op, zodat in januari 2018 inwoners Geluksbudget kunnen aanvragen. Ook met de Geluksplekken zijn we druk bezig, zodat we de eerste in 2018 kunnen openen.

DEMOCRATIE

Een vleugje historie

Voormalig president Barack Obama kwam in 2014 naar Nederland. Hij wilde naar het Rijksmuseum om de 'Acte van Verlatinghe' te kunnen zien. Speciaal voor hem werd dit historisch document uit 1581 tevoorschijn gehaald. Obama was zo nieuwsgierig omdat de Acte de inspiratiebron was voor de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring.

De Acte van Verlatinghe is het bewijs dat ons land de eerste republiek ter wereld was. Het is de officiële verklaring van de Nederlandse provinciën waarin zij de Spaanse koning Filips II afzetten als hun heerser. Deze onafhankelijkheidsverklaring volgde op de Unie van Utrecht in 1579. Er kwam een stadhouder en ons land werd in 1588 een republiek. De Verenigde Staten kwamen 'pas' in 1776 met hun onafhankelijkheidsverklaring en in Frankrijk werd in 1792 de republiek uitgeroepen.

De Fransen

Nederland was in 1588 nog geen democratie. Graven en hertogen hadden het voor het zeggen. Dit veranderde enigszins toen in 1795 de Bataafse republiek werd uitgeroepen, geïnspireerd op de situatie in Frankrijk en inclusief de komst van Franse bestuurders. Stadhouder Willem V was al naar Engeland gevlucht. De Franse bezetting zorgde voor een overgang naar een meer gecentraliseerde regering, munteenheid, maten en gewichten, belastingheffing en gemeenten met een plaatselijk bestuur. Voorheen waren er

alleen stadsbesturen. Dorpen vielen vaak onder een 'heerlijkheid', met een schout voor dagelijkse zaken.

Ans Heijne,
adviseur communicatie
(ans.heijne@schagen.nl)

Eerste gemeentebestuur

De Fransen en Nederlanders vochten met de Engelsen en Russen een strijd uit in 1799: het maakte Nederland straatarm. In 1806 werd Lodewijk Napoleon Bonaparte, bijgenaamd Lodewijk de Goede, koning van Nederland. Hij was in feite een Franse gouverneur, maar kwam wel op voor de Nederlandse belangen. Zo zorgde hij ervoor dat de inrichting van het gemeentebestuur werd vastgelegd. Zijn betrokken optreden bij rampen maakte hem erg geliefd. Dat zinde de Fransen niet en het leidde in 1810 tot zijn aftreden: het koninkrijk Holland werd in zijn geheel geannexeerd door Frankrijk. De gemeenten werden gereduceerd tot administratieve eenheden met minimaal tweeduizend inwoners. De Franse tijd eindigde in 1813 toen Napoleon werd verslagen en afstand deed van de troon. Nederland was weer onafhankelijk. Gemeenten bleven bestaan, maar de gemeentebesturen werden nog niet democratisch gekozen.

Invloed van het volk

De zoon van de laatste stadhouder, Willem Frederik, keerde terug uit ballingschap. Hij werd in 1814 koning Willem I. Hij wilde geen invloed van het volk. Zelfs ministers hadden weinig te vertellen. Dat bleef ook zo onder koning Willem II, maar het verzet ertegen nam toe. Het bestuur wilde de macht van de koning verminderen met een echte grondwet waarin de rechten en plichten van volk en koning stonden beschreven. In 1848 kreeg de leider van dit regeringsverzet, Thorbecke, opdracht van de koning om een nieuwe grondwet te maken. Daar koos Willem II voor, uit angst voor een revolutie. In de gemeentewet van 1851 werd het gemeentebestuur nu echt geregeld. Welgestelde inwoners kozen de gemeenteraad als hoogste orgaan, de raad koos de wethouders en de koning benoemde de burgemeester.

In de nieuwe grondwet stond de regel: de koning is onschendbaar, de ministers zijn verantwoordelijk. De ministers moesten wel het parlement om medewerking

vragen. Vanaf 1868 mengde de koning zich niet meer in parlamentszaken en werd ons land een constitutionele parlementaire democratie. Een regeringsvorm waarin zowel de macht van de koning (monarch) als het parlement wordt geregeld door een grondwet (constitutie) en het parlement doorslaggevend is.

In feite was ons land toen nog geen echte democratie. Alleen wie belasting betaalde had stemrecht. Dat veranderde in 1922. Toen werd Nederland een indirecte democratie waarin het volk zijn vertegenwoordigers kiest.

De macht van koning Willem Alexander is nog verder ingeperkt. Had koningin Beatrix nog invloed op de vorming van de regering, hij niet meer. Ook in gemeenteland is iets veranderd. Sinds 1980 worden gemeenten groter door herindelingen en fusies. In 1920 waren er 1110 gemeenten, in 2017 nog 338. Dat zijn wel 338 lokale overheden die aan het geluk van hun inwoners kunnen bijdragen.

Gemeente Schagen

14 maart

Ga jij ook stemmen vandaag? Dat kan op maar liefst 25 plekken in onze gemeente. Wist je dat je bijvoorbeeld kan stemmen op het treinstation in Schagen? Maar ook bij de Albert Heijn in Warmenhuizen of de bibliotheek in Tuitjenhorn? Op www.schagen.nl lees je waar je in onze gemeente kunt stemmen. Op je stempas staat het dichtstbijzijnde stembureau bij jou in de buurt. Neem wel je rijbewijs, paspoort of ID-kaart mee als je gaat stemmen, zodat je kunt legitimeren.

GEMEENTERAADSLEDEN

geven hun mening

De nieuwe aanpak om als gemeente te werken aan het geluk van inwoners is met enige aarzeling omarmd door de gemeenteraad. Het zit in je aard als politicus om zaken voor elkaar te krijgen voor de inwoners en ondernemers. Het is alleen nog niet zo gewoon om daarbij geluk als basis te nemen. Het is lastig voor de raad om zo'n romantische term te concretiseren. Zelfs voor de coalitiepartijen CDA, PvdA en Wens4U. Die worsteling liet de raad zien bij de vergadering over de nota van uitgangspunten, die we gebruiken voor onze eerste begroting op geluk: de begroting 2018. Tijdens die vergadering en desgevraagd geven raadsleden van Schagen hier hun mening.

Wens4U, de partij die het initiatief heeft genomen om het geluk van de inwoners centraal te stellen, zegt het volgende: "Dit is inspirerend en verhelderend. Duurzaam wonen is geluk voor toekomstige inwoners."

Merieke Bredewold (Wens4U) zegt: "Gemeente Schagen kan sturen op het geluk van haar inwoners door aandacht te hebben voor de mate van tevredenheid met het beleid in algemene zin. We moeten ons zoveel mogelijk richten op 'de leefomstandigheden' die onze gemeente voor iedereen leefbaar maakt. We meten wat bijdraagt aan hun geluk en positief functioneren. Deze inzichten moeten kunnen leiden tot een betere uitvoering van beleid hierop."

De **PvdA** wil er niet zweverig over doen en houdt het concreet: "Wonen en werken in een goede omgeving draagt bij aan het welzijn van de Schagenaren."

Stefan Slikker (VVD) geeft zijn mening over hoe een gemeente kan sturen op geluk. "Geluk is een moeilijke graadmeter, dus moet de gemeente Schagen streven naar het sturen op tevredenheid. Deze tevredenheid bij de inwoners wordt mijns inziens gerealiseerd als de gemeente zich zo min mogelijk bemoeit met de levens van zijn inwoners. Dit houdt in dat er gestreden zal moeten worden tegen onzinnige regelgeving. Dit zorgt namelijk alleen maar voor onnodige frustraties bij de inwoners. Voor het bedrijfsleven is dit helemaal belangrijk, het kan namelijk niet zo zijn dat zij meer met de gemeente aan het corresponderen zijn dan dat ze met hun onderneming bezig zijn, het moet tenslotte wel aantrekkelijk blijven om te ondernemen in de gemeente Schagen."

Terecht merkt Stefan Slikker op dat onzinnige regelgeving niemand gelukkiger maakt. Daarom zijn we ook daar volop mee bezig, minder regels en snellere procedures.

De **Seniorenpartij** vindt dat er een goede en concrete toelichting moet komen voor het fenomeen Geluksplekken. “De toelichting is nu te wollig. Is dit nodig? Geluk is een gevoel.” Hoe dat gevoel zit, verwoordt **Marga Mulder**.

“Het gezegde is geld maakt niet gelukkig. Maar gelukkig maken ze wel geld. Is dat nou wat een mens gelukkig maakt? Nee, geluk zit in de kleine dingen in het leven.

Een kind dat slaagt voor zijn examen.
De vogels die fluiten als het licht wordt.
Mooie muziek die je ontroert.
Een mooie zonsondergang op het strand.
De liefde van de mensen om je heen.
Dankbaar zijn voor de zorg.
Een arm om je heen als je het moeilijk hebt.

Er zijn als het nodig is, gevraagd of ongevraagd.

Waardering voor de dingen die je hebt, en goed gaan.

Maar om nou in elk stuk dat de raad passeert geluk te promoten!

Dan schiet je je doel voorbij.

Teveel is nooit goed, dan hoor en lees je het niet meer.

Dat er aandacht is om het steeds beter voor de inwoners te regelen prima.

Maar hou nou eens op met dat woordje geluk.

Het is voor ieder mens een andere waarheid.

En daar kan ik nog wel even mee doorgaan.

Je bent niet gelukkig als je je baan kwijtraakt. Je huis afbrandt, of je gezondheid het af laat weten.

Of als je het examen niet gehaald hebt.

Dan wil je geholpen worden om alles weer op de rit te krijgen.

Dat je weer goed in je vel komt te zitten.

En dat je weer kunt genieten, van de zon, vogels en familie.

En blij kunt zijn met de kleine dingen in je leven.

En dat heeft niets met geld te maken.

Want geld alleen, maakt echt niet gelukkiger.”

D66 wijst op het gevaar van overmatig gebruik van het woord geluk. Dat kan ook tegen je gaan werken.

“We zijn er van overtuigd dat sturen op geluk mogelijk is, maar gebruik het woord geluk niet in iedere zin.”

De partij **JESS (Jong en Sterk Schagen)**

vraagt zich iets hardop af: “Wie zit er te wachten op Geluksplekken?” Raadslid **Hans Kröger (JESS)** zegt er desgevraagd het volgende over:

“Ik ben niet zo van het geluk door een overheid. Tevredenheid en welbevinden kunnen samen geluk bevorderen. Een goed verenigingsleven is belangrijk voor de dorpen en de stad Schagen. Daar kunnen we mensen gelukkig mee maken. Maar wat geluk betekent, bepaalt iedere inwoner voor zich. Er zijn veel meer momenten binnen onze samenleving dat we geluk ervaren. Een overheid is daar niet voor. Een snelle service maakt mij blij, korte en transparante lijnen, dat maakt mensen blij.

We moeten als gemeente werken aan goede omstandigheden voor de ambtenaren en een goede adequate service richting inwoners, verenigingen en ondernemers. Geluk is iets persoonlijks: van jezelf houden en je minder druk maken om de waardering van anderen. Veel mensen met beperkingen ervaren dit op deze wijze. Mijn boodschap richting de gemeente is simpel; doe als gemeente je werk en laat het individu bepalen wat geluk betekent."

Zijn partijgenoot en raadslid **Martijn Puttenaar (JESS)** gebruikt ook liever andere termen:

"Ik ben oprecht van mening, dat een gemeente / overheid, hier een beperkte rol in heeft. Het is aan de inwoner zelf om te bepalen waar hij of zij gelukkig van wordt. Tevredenheid en welbevinden heb je als individu in eigen hand. Wanneer je niet tevreden bent, moet je keuzes maken."

Het **CDA** houdt het college het volgende voor: ga inhoudsvol om met dit begrip. "Langdurig geluk is geen gevoel op zich, maar een afgeleide van een zinvol bestaan, het besef dat je wat betekent voor de mensen om je heen."

Drie raadsleden van het CDA geven hun mening.

Co Wiskerke: "Sturen op geluk is niet eenvoudig omdat ieder mens geluk op een andere wijze beleeft of ontvangt. Daarom is geluk erg subjectief. Er zijn ook veel synoniemen voor het woord, welzijn en tevredenheid bijvoorbeeld. Geluk is een beleving. Naast een betrokken leven is een zinvol leven een essentieel onderdeel van het goede leven en een voorwaarde voor een plezierig leven. Mensen ervaren hun leven als zinvol als ze het gevoel hebben dat hun leven bijdraagt aan een groter geheel. Erbij horen en meedoen zijn de belangrijkste ingrediënten van een zinvol leven. Als je samen met medewerkers en inwoners stuurt op geluk, motiveert dat de mensen zeker meer. Hierdoor haal je 'onterechte' onvrede weg en zijn mensen bereid meer voor elkaar te doen en te betekenen. Dat geeft niet alleen de vrijwilligers extra energie, maar ook de eigen medewerkers. Daarnaast blijkt dat gelukkige mensen minder (vaak) ziek zijn en dat bespaart (zorg)kosten."

GertJan Slijkerman: "We leven mijns inziens in het mooiste land van de wereld. Het grootste gedeelte van de wereldbevolking kijkt met bewondering naar hoe wij onze maatschappij hebben ingericht. Ik vind het jammer dat niet iedereen zich van deze weelde bewust is en dit ook weet te waarderen. Wanneer mensen zelf het geluk waarin ze leven niet willen of kunnen zien, kan een gemeente daar ook niets aan veranderen. Wanneer alle inwoners van de gemeente zich meer verantwoordelijk zouden voelen voor de mensen en de omgeving waarin ze leven, zou het leven een stuk makkelijker worden. Door de mensen om ons heen en de relatie met onze omgeving weer op de eerste plaats te zetten, zal volgens mij het geluk al een stuk dichterbij komen."

Boudien Glashouwer: "Je kunt zelf heel veel doen aan je welbevinden, mensen zijn sterk en veren weer op na tegenslag. Als het echt niet gaat, zou ik zorg en hulp op maat willen kunnen bieden. Dat doen we waar dat kan. De gemeente levert dan iets extra's wat de samenleving zelf niet voor handen heeft. En dat is mooi om voor te gaan!"

KUN JE BEGROTEN OP GELUK?

#hoedan

'Alles wat wij doen en laten draagt bij aan het geluk van onze inwoners.' Dat is de missie van de gemeente Schagen. De gemeente Schagen maakt in 2018 een start met begroten op geluk. Het is ons eerste uitgangspunt voor het opstellen van deze begroting. Dit hoofdstuk geeft een toelichting op hoe wij denken over begroten op geluk.

Nancy Peeters,
projectleider Geluk
(nancy.peeters@schagen.nl)

Kan een gemeente sturen op geluk?

Ja, dat kan. Sturen op geluk is niet hetzelfde als alle mensen gelukkig maken. Dat is onmogelijk. In het leven horen ziekte, dood en tegenslag erbij. Met sturen op geluk bedoelen we die keuzes maken waardoor onze inwoners de beste kans op geluk hebben. De gemeente is een van de spelers die aan geluk kunnen bijdragen. Waar wij grip op hebben sturen we: door te kiezen waar we onze tijd aan besteden en daar ons geld aan uitgeven. De gevolgen van die keuzes komen tot uiting in de begroting. Dat betekent dat we bij het maken van de begroting ons moeten afvragen of wij bij het uitgeven van ons geld eigenlijk wel bijdragen aan geluk. Waar nodig en waar mogelijk kunnen we dan andere keuzes maken of andere accenten leggen.

Op LinkedIn startte ik in de groep Gelukkige Gemeente een discussie over begroten op geluk om samen met anderen hierover onze gedachten te vormen. Daarop kwam deze reactie van Geert Teunissen, directeur en inspirator van NCD Academie:

“De vraag hoe groot de ruimte voor geluk in de begroting moet zijn is onzinnig. Juist uitgaan van geluk, en daar alles voor doen, geeft altijd een verantwoorde begroting. Geluk zorgt voor minder kosten, uitval, agressie en voor meer ruimte voor de mens. Begroten kan alleen verantwoord als je begint met de vraag: Waar doen we het voor en draagt het bij aan het welbevinden van/voor alle betrokkenen.”

Hoe kan de gemeente Schagen bijdragen aan geluk van inwoners?

In het algemeen kun je zeggen dat **leefbaarheid** en **levensvaardigheden** bijdragen aan geluk. Op beide terreinen kunnen wij een bijdrage leveren. Het begrip leefbaarheid gebruiken we hier wat breder dan we meestal gewend zijn. Met leefbaarheid bedoelen we de kansen die de samenleving inwoners biedt. Dat kan dus gaan over (de kans op) werk, sociaal vangnet en beperkingen om deel te nemen aan de samenleving en over een kwalitatief goede en betrouwbare overheid. Met levensvaardigheden bedoelen we vaardigheden die iemand heeft om goed voor zichzelf te zorgen. Bijvoorbeeld dat iemand betekenisvolle relaties met anderen kan opbouwen en goed voor zichzelf kan zorgen. Samengevat:

	Omgevingsfactoren	Factoren in de persoon
Kansen	Leefbaarheid	Levensvaardigheden
Uitkomsten	Nut	Geluk , tevredenheid met het leven

(Bron: Ruut Veenhoven, EHERO)

Welke factoren hebben een relatie met geluk?

Uit internationaal onderzoek weten we dat in het algemeen bijdragen aan geluk:

Wat?	Hoe?
1) Kwalitatief goede overheid (betrouwbaar, toegankelijk en deskundig)	Geeft vertrouwen en stabiliteit
2) Preventieve gezondheid	Bevordert kwaliteit van leven
3) Participatie	Verbeterd onderlinge relaties en de relatie met ons als overheid, laat mensen hun kwaliteiten benutten en draagt bij aan keuzevrijheid
4) Vrijwilligerswerk	Versterkt onderlinge relaties en sociaal vangnet, laat mensen hun kwaliteiten benutten en bijdragen aan wat zij belangrijk vinden
5) Veilige en prettige leefomgeving	Biedt ruimte voor ontwikkeling

Geluksfactoren in relatie tot de verschillende beleidsterreinen

Om dit in de begroting en in ons werk concreet te kunnen maken, gebruiken we de uitkomsten van het onderzoek dat EHERO onder inwoners van de gemeente Schagen deed. Dit laat zien dat in onze gemeente een aantal factoren een sterkere relatie hebben met hoe gelukkig onze inwoners zijn. Deze factoren zijn te herleiden tot de bijdrage aan geluk van een overheid zoals die hierboven beschreven wordt.

Hieronder is te zien hoe sterk die relatie is en hoe dit samenhangt met verschillende beleidsterreinen. Samen met onze kennis van de samenleving en onze mogelijkheden om hier invloed op uit te oefenen, laat deze tabel zien waar we kunnen sturen op geluk:

Factor	Relatie met	Relatie met geluk
Werkloosheid	Participatie	Sterk negatief
Eenzaamheid/ contact met anderen	Participatie	Sterk negatief
Belemmering deelname maatschappelijk leven	Participatie	Sterk negatief
Verbondenheid in de buurt	Veilige en prettige leefomgeving	Sterk positief
Sociaal vangnet	Veilige en prettige leefomgeving	Sterk positief
Vertrouwen in de gemeente	Kwalitatief goede overheid	Sterk positief
Trots op woonplaats	Veilige en prettige leefomgeving	Sterk positief
Tevredenheid met relaties	Participatie Vrijwilligerswerk	Sterk positief
Sportvoorzieningen	Preventieve gezondheid Participatie Veilige en prettige leefomgeving Vrijwilligerswerk	Matig tot sterk positief
Kwaliteit openbare ruimte	Veilige en prettige leefomgeving	Matig positief
Buurtgericht samenwerken	Participatie	Matig positief
Relatie inwoner-gemeente	Kwalitatief goede overheid	Matig positief

(Bron: De Staat van Schagen, onderzoek EHERO 2016)

Als we in de begroting 2018 moeten kiezen waar we ons geld aan uitgeven en we willen begroten op geluk, dan moeten we aandacht hebben voor bovenstaande onderwerpen. Daar kunnen we bijdragen aan geluk.

Waar kiezen we voor?

Kiezen we voor 'wat kan beter', 'waar hebben we de grootste invloed' of 'waar geven we het meeste geld aan uit'? Helaas geeft deze tabel ons niet direct een

eenduidig antwoord op de vraag waar we ons geld aan moeten besteden. Hiervoor heb je antwoord nodig op de volgende vragen:

- Moeten we de meeste aandacht besteden aan waar we minder scoren ten opzichte van de rest van Nederland?
- Moeten we juist onze sterke kanten benutten en uitbouwen?
- Moeten we bij begroten op geluk de meeste aandacht geven aan waar we de grootste bijdrage aan geluk van

onze inwoners kunnen geven en waar is die invloed per euro het grootst?

- Kiezen we vooral voor de onderwerpen waar we het meeste geld aan uitgeven?
- Moeten we aandacht hebben voor bepaalde doelgroepen?

Richard van der Voorn, concerncontroller, heeft dit verder uitgewerkt in het volgende hoofdstuk.

Moeten we aandacht hebben voor bepaalde doelgroepen?

Een apolitiek antwoord op deze vraag is natuurlijk niet te geven. Wel weten we dat we, als we willen bijdragen aan het geluk van onze inwoners, de grootste vooruitgang kunnen boeken bij de minst gelukkige inwoners. De volgende kenmerken zien we bij hen relatief vaker:

- Werkloos of arbeidsongeschikt
- Eenzaam
- Lichte tot zwaardere belemmeringen om deel te nemen aan maatschappelijk leven

De minst gelukkige inwoners blijken behoefte te hebben aan:

- Betekenisvol werk (betaald of onbetaald)
- Waardevolle sociale relaties
- Mee kunnen doen aan maatschappelijk leven

Waar de minst gelukkige inwoners behoefte aan hebben, valt samen met wat voor al onze inwoners een bijdrage aan geluk is. Dit betekent dat we omstandigheden kunnen creëren die bijdragen aan geluk voor ál onze inwoners. En dat er kwetsbare groepen zijn die wel een extra steuntje in de rug kunnen gebruiken. De onderwer-

pen zijn hetzelfde, ze vragen alleen voor elke groep een andere aanpak.

Bijdragen aan geluk van alle inwoners

We kunnen sturen op geluk door onze tijd en onze middelen daaraan te besteden waar we het meest bijdragen aan het geluk van onze inwoners. In grote lijnen kunnen we dit op twee manieren doen:

- 1) We kunnen bijdragen aan leefbaarheid, omstandigheden die de kans op geluk vergroten.
- 2) We kunnen een bijdrage leveren aan levensvaardigheden die de kans op geluk vergroten.

In onze rol als lokale overheid kunnen we bijdragen aan het geluk van al onze inwoners. Voor de meesten is werken aan gunstige omstandigheden de belangrijkste manier. Bij de minst gelukkige, minder zelfredzame inwoners is ook veel te winnen. Alleen vraagt dit een intensievere benadering dan alleen omstandigheden creëren.

Conclusie

Begroten op geluk is een nieuwe manier van kijken waaraan we ons geld uitgeven. Het geeft enerzijds richting aan onze keuzes. Anderzijds roept het ook veel vragen op omdat het een nieuw terrein is. Op het moment dat dit boek gemaakt wordt, staan we nog aan het begin van dit traject. Nu u dit boek leest, zijn we al een stuk verder. We vinden het fantastisch als u ons hierin volgt en met ons meedenkt. De begroting 2018 is onze eerste begroting die stuurt op geluk. Daarna is er voor ons vast nog veel bij te leren en verder te ontwikkelen. Dat doen we graag samen met u. Loopt u een stukje met ons mee?

BEGROTEN OP GELUK

in de praktijk

In de voorgaande hoofdstukken is vanuit de theorie onderbouwd dat het mogelijk is om te begroten op geluk. In dit hoofdstuk beschrijft Richard van der Voorn hoe we hier in de praktijk mee aan de slag zijn gegaan.

Mijn idee was om klein te beginnen met de nota van uitgangspunten voor de begroting van 2018. Ik wilde alle verzamelde ideeën en voorstellen voor 2018 'scoren' op hun bijdrage aan de factoren die invloed hebben op het geluk van inwoners, zodat we daarmee voorstellen kunnen prioriteren. Ik ben begonnen met de tabellen waarin de factoren staan die een relatie hebben met geluk, zoals al opgenomen in het vorige hoofdstuk. Daarmee ben ik verder aan de slag gegaan. Negatieve factoren hebben we

benoemd als factoren die een positieve relatie met geluk hebben. 'Werkloosheid' wordt dan 'toename zinvol werk'. Zo kun je in een matrix de voorstellen uit de nota van uitgangspunten koppelen aan een of meer geluksfactoren.

Daarnaast heb ik het kenmerk 'hoe sterk is de relatie met geluk' vertaald in een weegfactor 1 of 2 bij dit kenmerk. Dat ziet er dan als volgt uit:

Richard van der Voorn,
concerncontroller
(richard.vandervoorn@schagen.nl)

Factor	Relatie met geluk	Positieve (beleids)formulering	invloed beleid op geluk
Werkloosheid	Sterk negatief	Toename zinvol werk	2
Verbondenheid in de buurt	Sterk positief	Versterken verbondenheid in de buurt	2
Eenzaamheid/ contact met anderen	Sterk negatief	verbeteren (betekenisvol) contact met anderen / verminderen eenzaamheid	2
Vertrouwen in de gemeente	Sterk positief	Verhogen vertrouwen in de gemeente	2
Sportvoorzieningen	Matig tot sterk positief	Aanleggen / faciliteren / verbeteren sportvoorzieningen	2
Trots op woonplaats	Sterk positief	Versterken trots op woonplaats	2
Tevredenheid met relaties	Sterk positief	Verbeteren tevredenheid met relaties	2
Belemmering deelname maatschappelijk leven	Sterk negatief	Faciliteren / stimuleren deelname maatschappelijk leven	2
Sociaal vangnet	Sterk positief	Verbeteren sociaal vangnet	2
Kwaliteit openbare ruimte	Matig positief	Verhogen kwaliteit openbare ruimte	1
Buurtgericht samenwerken	Matig positief	Faciliteren buurtgericht samenwerken	1
Relatie inwoner-gemeente	Matig positief	Verbeteren relatie inwoner-gemeente	1

Gemeente Schagen
@SchagenGemeente

Inwoners gemeente Schagen geven geluk gemiddeld 7,8: [schagen.nl/geluk](https://www.schagen.nl/geluk) Blij mee!
[#schagen](#) [#geluk](#)

02:46 - 16 nov. 2016

In 2016 heeft EHERO een onderzoek uitgevoerd om de scores van de gemeente Schagen op deze geluksfactoren te bepalen.

Er zijn verschillende opties voor verdere verdieping die aanknopingspunten bieden om maatregelen te prioriteren of om beleid te formuleren ten aanzien van geluk, zoals:

- Hoeveel inwoners worden er bereikt?
- Hoe eenvoudig is de score op een factor te beïnvloeden?
- Hoe scoren we ten opzichte van de rest van Nederland?
- De geschatte efficiency van de maatregel (of de impact per euro). Dus de kosten van een maatregel ten opzichte van het aantal inwoners dat wordt bereikt of de toename van geluk.

Er was op dat moment echter onvoldoende informatie voorhanden om deze kenmerken mee te nemen in de beoordeling van de voorstellen, dus deze onderdelen werden voorlopig geparkeerd.

Het zijn wel mogelijkheden voor verdieping als onze kennis over sturen op geluk groeit. Uiteindelijk hebben we een matrix gemaakt waarin de ingediende voorstellen werden afgezet tegen de lijst met geluksfactoren, waarbij alleen de weegfactor is gebruikt om aan te geven hoe sterk de relatie met geluk is.

In klein comité hebben we elk voorstel beoordeeld om vast te stellen aan welke factoren dat zou bijdragen. Een deel van de matrix die hieruit resulteerde staat hiernaast.

Positieve (beleids)formulering	invloed beleid op geluk	Duurzaam bouwen	Omgevingswet	Bedrijvenloket / ondernemersenquete	Handhaving strand	Geluksplekken	Geluksbudget	Achterstallig wegonderhoud/beheer	Parkeerplaatsen	Duurzaam veilig	Stijging salaris (CAO)	Afschaffen precario evenementen	Gemeenteraadsverkiezingen
Toename zinvol werk	2			1		1			1				
Versterken verbondenheid in de buurt	2		1										
verbeteren (betekenisvol) contact met anderen / verminderen eenzaamheid	2						1						
Verhogen vertrouwen in de gemeente	2		1	1	1						1	1	1
Aanleggen / faciliteren / verbeteren sportvoorzieningen	2												
Versterken trots op woonplaats	2	1				1			1			1	
Verbeteren tevredenheid met relaties	2												
Faciliteren deelname maatschappelijk leven	2												
Verbeteren sociaal vangnet	2						1						
Verhogen kwaliteit openbare ruimte	1							1		1			
Faciliteren buurtgericht samenwerken	1												
Verbeteren relatie inwonergemeente	1		1	1		1				1		1	
Totale bijdrage met invloedsfactor		1 2	3 5	3 5	1 2	3 5	2 4	1 1	2 4	2 2	1 2	3 5	1 2

De aanpak en de matrix zijn vervolgens besproken met het college van burgemeester en wethouders en het managementteam. Daarbij viel onder meer het volgende op:

- **Sommige geluksfactoren werden niet geraakt**

Het viel op dat bijvoorbeeld de factor 'aanleggen / faciliteren van sportvoorzieningen' helemaal geen score had. De verklaring daarvoor was dat voor deze exercitie alleen naar nieuwe voorstellen was gekeken, waardoor bestaand beleid niet werd meegenomen in de beoordeling. Dus voor een volledig beeld zou de complete begroting tegen de factoren moeten worden afgezet. Op het moment van schrijven is dat nog niet gedaan, maar we willen dat doen aan de hand van het collegeprogramma.

In voorgaande jaren is de begroting opgebouwd aan de hand van de doelenboom (opgedeeld in hoofdoelen, subdoelen en resultaten) uit dit programma. De doelen zouden gekoppeld kunnen worden aan de 'geluksfactoren'.

- **De opgeleverde matrix kan voor twee doelen worden gebruikt:**

1. **Prioriteren van voorstellen**

De voorstellen die de meeste factoren raken en/of de hoogste score realiseren (en dus het meeste bijdragen aan het geluk van de inwoners) zouden de hoogste prioriteit moeten krijgen. Dat betekent niet direct dat alle voorstellen met een lage score afvallen. Sommige zaken, zoals het organiseren van gemeenteraadsverkiezingen, zijn natuurlijk verplicht. De voorstellen in de vrije ruimte kun je wel op die manier prioriteren.

2. **Faciliteren beschrijving/onderbouwing voorstellen vanuit geluksfactoren**

In de toelichting bij de begroting worden voorstellen normaal alleen beschreven vanuit de inhoud van het voorstel zelf. De matrix maakt het makkelijker om de toelichting bij de begroting te beschrijven vanuit het perspectief van de geluksfactoren.

Duurzaamheid

Met de factoren die we nu gebruiken blijkt het lastig te zijn om duurzaamheid aan geluk te koppelen. Duurzaamheid wordt veelal geassocieerd met hoge investeringskosten, terwijl duurzaamheid, en dus juist besparing van kosten, beter is voor toekomstige inwoners van de gemeente. Dit onderwerp willen we ook op een goede manier in Schagen toepassen. Dat werken we nu uit, samen met onze eigen collega's en EHERO.

#CHOOSEHAPPINESS

Sturen op geluk en werken aan geluk kan niet zonder communiceren over geluk. Hoe doe je dat? Mariana Oud verklaart hoe we dat aanpakken.

Waar denk jij aan bij het woord 'gelukscampagne'? Hoor je in je hoofd de Coca Cola-jingle al? Zie je de hashtag #choosehappiness voor je en voel je het glazuur van je tanden springen bij de mierzoete beelden van vriendschap, sportieve overwinningen en familietafereeltjes uit de reclamefilmpjes? Of denk je misschien smalend terug aan de gelukscampagne van het leger in Thailand, waarmee ze hun staatsgreep als goed nieuws voor de bevolking verpakten en voel je hoe de achterdocht zich nestelt in je onderbuik?

Tot zover de overeenkomsten met Coca Cola en het Thaise leger.

Maar dan het verschil: Coca Cola en het Thaise leger gebruiken geluk als verpakking. Het is een glazuurlaagje van mooie woorden en leuke plaatjes waarmee zelfs ongezonde drankjes of een militaire coup erin gaan als koek. In Schagen gebruiken

Mariana Oud,
strategisch adviseur
communicatie
(mariana.oud@schagen.nl)

*“Wij leveren veiligheid, sociale zekerheid, recht, zorg, faciliteiten, infrastructuur ...
Met als enig doel het leven van de mensen in onze gemeente veilig, rechtvaardig, stimulerend en aangenaam te maken ... Gelukkig, zeg maar.”*

Hoe komt een nuchtere plattelandsgemeente als Schagen erbij om een campagne over geluk te lanceren? Gaat een overheidsinstelling nu met gladde marketingpraatjes beleid verkopen? Koren op de molen van de sceptici onder ons. Begrijpelijk. En toegegeven: een campagne is per definitie een marketingtool, een trucje om beeldvorming en uiteindelijk houding en gedrag van grote groepen mensen te beïnvloeden.

we geluk niet alssuikerlaagje om een product heen: in Schagen is geluk het product.

'Ja daáág,' denk je nu misschien als kritische lezer. 'Jullie gebruiken geluk ook om diensten en beleid aan de man te brengen!' Denk je dat, dan heb je geen ongelijk. Alleen hebben onze diensten en beleid ook weer als enig doel bijdragen aan het geluk van onze inwoners. Letter-

lijk. Zo hebben we dat binnen de organisatie ook echt uitgesproken. Ga maar na: waartoe zijn wij als gemeente anders op aarde? Wij zijn er om diensten te leveren die voorzien in maatschappelijke behoeften. Zónder winstoogmerk en mét het toezien van een democratisch gekozen raad. Wij leveren veiligheid, sociale zekerheid, recht, zorg, faciliteiten, infrastructuur ... Met als enig doel het leven van de mensen in onze gemeente veilig, rechtvaardig, stimulerend en aangenaam te maken ... Gelukkig, zeg maar.

4

Nu is niet iedereen zich daar altijd van bewust. De inwoners en ondernemers niet, en als ik heel eerlijk ben: de medewerkers van de gemeente ook niet. Natuurlijk, wij weten dat we werken voor de inwoners en dat doen we met enorme toewijding en plichtsbesef. Maar dat ons werk bijdraagt aan het geluk van mensen, dat vinden we toch een béétje overdreven. 'We doen toch gewoon ons werk? En trouwens, de meeste inwoners wéten niet eens wat we voor hen doen. Voorzieningen worden niet benut, het wijkteam wordt te weinig benaderd, burgerinitiatieven komen maar mondjesmaat van de grond, terwijl wij van alles kunnen bieden ... Zucht ...'

Wij ambtenaren zijn bovendien heel gewetensvolle mensen. We zijn gewend steeds verantwoording over ons werk af te leggen en hebben sterk de behoefte om te verklaren wat we doen en waarom. Met andere woorden: we staan op 'zenden'. Het is niet zo dat we niet willen luisteren, we worden alleen belemmerd door het gevoel dat we éérs moeten uitleggen hoe de wet, het beleid, de begroting in elkaar steekt. Tegen de tijd dat we dat hebben gedaan is de inwoner helaas allang afgehaakt...

En dáár komt de geluiscampagne dus om de hoek kijken. Die heeft tot doel om inwoners, ondernemers en medewerkers van de gemeente bewust te maken van wat de gemeente bijdraagt en kán bijdragen aan het geluk van onze gemeenschap. Vooral als we meer met elkaar samenwerken. En de campagne heeft tot doel om beide groepen te activeren tot meer dialoog, interactie en synergie. Die campagne moet je eigenlijk zien als een ijsberg. Je hebt het zichtbare topje: de paginagrote advertenties in stripvorm, de posters, Facebookberichten en vlogs. Maar het grootste deel van de campagne-ijsberg bevindt zich onder water. Daar vind je alle processen die we binnen en buiten de organisatie in gang zetten

12

om de campagnedoelen te bereiken. De vele vormen van samenwerking met collega's van alle afdelingen, partners en inwoners, de creatieve sessies om te leren effectiever met elkaar te communiceren, te experimenteren en kansen te zien in plaats risico's.

Het gaat om een gedeeld bewustzijn dat onze diensten en ons beleid meer bijdragen aan het geluk van mensen als we met ze samenwerken, als zij hun wensen, kennis en ideeën met ons delen. Dat moet dan wel van twee kanten komen: inwoners en ondernemers moeten weten waar de gemeente allemaal aan werkt en moeten het heel gewoon vinden om betrokken te zijn bij ons werk. Medewerkers van de gemeente moeten het van hun kant weer gewoon vinden om ruimte te geven aan die betrokkenheid. Dat is voor beide partijen best even wennen. Van inwoners en ondernemers vraagt dit tijd, energie, doorzettingsvermogen en geduld. Van medewerkers vraagt het luistervaardigheid, focus op kansen en mogelijkheden, moed om te experimenteren, om af te wijken van gebaande paden en procedures. En dit alles tegen de gebruikelijke achtergrond van politieke en bestuurlijke belangen, bedrijfsvoeringsbelangen, individuele en groepsbelangen in de samenleving en natuurlijk de wet- en regelgeving, protocollen, de begroting ('is er budget voor?') en de macht der gewoonte. Makkelijker gezegd dan gedaan!

Als team Communicatie ontwikkelden we daarom een campagne die inwoners én ondernemers én medewerkers van de gemeente bereikt. We startten veilig: met

drie interne communicatiesessies waar bijna al onze 400 collega's, ons MT én ons college aan meededen. We introduceerden in die sessies het doel van de campagne en verkenden met z'n allen concrete onderwerpen binnen ons werk die bijdragen aan het geluk van inwoners. Onderwerpen waar we inwoners en ondernemers bovendien meer invloed kunnen geven. Er kwamen bergen foto's, rollen plakband, tijdschriften en ettelijke kilo's paaseitjes bij kijken. De opbrengst overtrof onze stoutste dromen; niet alleen de enorme hoeveelheid thema's die collega's als potentieel onderwerp benoemden, maar vooral ook het enthousiasme waarmee ze dit deden. Iedereen droeg bij en de creativiteit stroomde. Voor ons als team Communicatie waren de sessies enorme geluksmomenten. We hadden ons op enige weerstand voorbereid, maar in plaats daarvan troffen we een goudmijn aan, en we kregen van de hele organisatie groen licht om dat goud op te delven en te smeden. Yay!

Vervolgens ontwikkelden we samen met een ontwerp bureau een beeldmerk en drie bijpassende slogans. We nodigden voor de presentatie ervan de hele organisatie uit en met de collega's die eropaf kwamen kozen we democratisch de beste slogan uit de drie. Met een overweldigende meerderheid kozen collega's voor 'Samen werken aan geluk'. Tot onze vreugde werd de campagne hierdoor meteen omarmd. Collega's van P&O opperden meteen om de campagnevisuals en slogan te gebruiken voor personeelsadvertenties. Collega's van verschillende afdelingen benaderden ons met vragen en ideeën voor toepassingen

De berm: een mini-natuurreservaat!

Het is lentel! Onze mooie gemeente kleurt weer groen. Overal zien we de natuur ontwakken: langs wandelpaden, in polders en parken en ... tussen de stoeptegels!

van de campagnemiddelen. Het werkte. 'It's alliiive!' riepen we tegen elkaar. Yay!

Als volgende stap zijn we in mini-sessies van anderhalf uur, met kleine groepjes collega's de thema's uit de eerste communicatiesessies gaan uitwerken. Zo'n sessie noemen we een 'snelkookpan'. Waar mogelijk nodigen we hier externe partners bij uit om mee te denken. Samen passen we in deze sessies een werkvorm toe die ons dwingt om met de bril van de inwoner en ondernemer naar ons werk te kijken. Wat ervaren zij? Hoe is het voor hén om met ons te maken te krijgen op dit gebied? Waar lopen zij tegenaan en wat vragen ze van ons? Op basis daarvan maken we de scripts voor de advertenties en andere uitingen. De advertenties hebben de vorm van stripverhalen waarin de inwoners de hoofdrol spelen. Zij zijn aan het woord. Gouden regel is dat iedere advertentie eindigt met een uitnodiging tot interactie tussen onze gemeente en inwoners en/of ondernemers.

Dit leidde al in de eerste maanden tot geweldige ontmoetingen: de afdeling Openbaar gebied organiseerde bijvoorbeeld een 'bermsafari' om met inwoners de ongemaaide bermen te verkennen. Het wijkteam maakte een geld-vlog met de uitnodiging voor workshops om geldplannen te leren maken, want 'geld maakt niet gelukkig, maar geldzorgen kunnen je wel óngelukkig maken'. De beleidsmedewerkers van de afdeling

Samenleving nodigden mantelzorgers uit om ons mantelzorgbeleid te evalueren. En binnen dezelfde afdeling bedachten andere collega's een bijeenkomst om kinderen en hun ouders te laten beoordelen of het aanbod van de Webshop Mee-doen Schagen (de regeling dat kinderen van 4 tot 18 jaar uit gezinnen met lage inkomens deel kunnen nemen aan sport-, culturele- en onderwijsactiviteiten) aan hun behoeften voldoet. En zo volgt er nog veel meer. Binnenkort zijn we misschien zelfs zover dat we behalve netwerkpartners ook inwoners bij de snelkookpannen kunnen uitnodigen. De snelkookpannen zijn zonder uitzondering heel leuke, dynamische sessies waarin steeds opnieuw de toegevoegde waarde wordt gevoeld van uitnodigende communicatie en interactie met onze partners en inwoners.

Het áller-, allermooiste is dat we als team Communicatie inmiddels niet meer de enige initiator van snelkookpannen zijn. Moesten we in het begin veel energie steken in het organiseren van deze sessies, nu gebeurt het steeds vaker dat we ineens een uitnodiging vanuit een vakafdeling in onze agenda zien verschijnen voor deelname aan een snelkookpan, voor een thema dat 'niet mag ontbreken in de campagne'. Steeds als dit gebeurt vieren mijn teamleden en ik een klein feestje. Want dit is het bewijs: samen werkt gelukkig. [#choosehappiness :-\)](#)

MISVERSTANDEN over sturen op geluk

Het is nieuw en onbekend. Een overheid die zegt te sturen op geluk. Hoezo dan? Hoe durf je, terwijl de overheid zich juist terugtrekt en meer aan de inwoners zelf overlaat. Terwijl de subsidiekraan niet meer stroomt maar nog slechts mondjesmaat druppelt. Zomaar wat misverstanden die je krijgt als beginnende geluksgemeente. Het geeft ons de kans iets uit te leggen.

Nancy Peeters,
projectleider Geluk
(nancy.peeters@schagen.nl)
en Liesbeth Koning, strategisch
adviseur communicatie
(liesbeth.koning@schagen.nl)

Mijn geluk, dat bepaal ik toch zelf!

Dat klopt maar voor een deel. Je hebt als mens altijd te maken met anderen. Als die anderen jouw recht op geluk niet respecteren, kun je minder zelf je geluk bepalen. Wij zijn een deel van die 'anderen'. Als overheid kunnen we wel degelijk een bijdrage leveren aan het geluk van jou als inwoner. Een betrouwbare overheid draagt enorm bij aan het geluk van mensen. Dat blijkt uit internationaal onderzoek. Behalve een betrouwbare overheid zijn wij mede-vormgever van de samenleving. In sociaal en in fysiek opzicht. Zaken die allemaal bijdragen aan het geluk van mensen.

Jullie bezuinigen op subsidies, daar worden wij toch niet gelukkig van!

We kijken hoe we met de middelen die we hebben de best mogelijke bijdrage kunnen leveren aan het geluk van onze inwoners. Daarom kijken we wat mensen zelf kunnen doen. We zorgen ervoor dat daarbij niemand tussen wal en schip valt. We bieden ondersteuning waar het nodig is. Kunnen inwoners bijvoorbeeld deelne-

men aan de samenleving, ook als ze een beperking hebben? Kunnen ze voldoende voor zichzelf zorgen of hebben ze daarbij hulp nodig? Hebben ze werk of kunnen wij daarbij helpen? Daar spannen wij ons voor in. Zodat alle mensen kunnen meedoen en gelukkiger kunnen worden.

Geluk is relatief, het zijn momenten, niemand is constant gelukkig!

Inderdaad, zo zitten wij mensen ook niet in elkaar. Waar wij het als overheid over hebben is duurzaam geluk. Daaraan leveren wij als overheid onze bijdrage. Als wij het over geluk hebben, bedoelen we dus niet de korte, plezierige ervaringen die mensen kunnen hebben.

Geluk is persoonlijk. Je hebt chagrijnen en blij eitjes, dat verschil los je toch niet op!

Sterker nog, de blij eitjes zien wij het minst! Voor mensen die 'altijd maar pech hebben' is de kans groot dat ze met ons te maken hebben of om een andere reden onze hulp nodig hebben. Voor deze mensen is het extra belangrijk dat wij ons werk goed doen en integer zijn. Voor hen

hebben wij uiteraard extra aandacht. Voor mensen die ons minder hard nodig hebben, kunnen we ook - voor zover we daar invloed op kunnen uitoefenen - een omgeving creëren waarin de kans op geluk zo groot mogelijk is. Op die manier dragen wij op de achtergrond bij aan het geluk van deze inwoners en ondernemers.

Je kunt wel zeggen dat je voor ons geluk gaat, maar hoe dan?

Dat doen we bijvoorbeeld met Geluksplekken volgens het concept van Leo Bormans. Of het Geluksbudget zoals al in de gemeente Almelo is ingevoerd. Dat is

een beproefde manier om mensen, die door een beperking een geïsoleerd leven leiden, uit hun isolement te halen. Dat kan door in gesprekken met hen te kijken naar wat een bijdrage aan hun geluk zou zijn en dit - indien nodig - financieel mogelijk te maken. Verder schaffen we de eigen bijdrage af voor dagbesteding en begeleiding. We hebben het kindpakket en straks ook het ouderenpakket in Meedoen Schagen, zodat het inkomen geen rem meer is om mee te doen aan activiteiten. We helpen mee aan ontmoetingsplaatsen in dorpen en wijken. En nog veel meer.

3

HERONTWIKKELEN IN OUDESLSUIS

59

Vertrekken er mensen uit je dorp en komen er geen nieuwe mensen wonen? Inwoners van het dorp Oudesluis maakten zich zorgen over de vergrijzing en het vertrek van de basisschool in hun dorp. Hoe blijft het dorp Oudesluis leefbaar? De inwoners hebben ons met hun enthousiasme en ideeën geïnspireerd om samen aan de slag te gaan met deze vraag.

Maar wat heeft dit nu te maken met geluk? Inwoners die zich zorgen maken, dat roept nou niet direct een beeld op van geluk. Totdat je bedenkt dat participatie, trots zijn op je woonplaats en verbondenheid in de buurt stuk voor stuk bijdragen aan geluk. En ook dat er een sterke relatie is tussen geluk en een betrouwbare overheid.

Ieder jaar is Jelle Beemsterboer, wethouder Ruimtelijke ordening, bij een vergadering van de dorpsraad Algemeen Dorpsbelang Oudesluis aanwezig. Zo raakte hij in gesprek met de voorzitter van de dorpsraad. Ze hadden het onder meer over het vertrek van de basisschool uit het dorp.

Cynthia Kootker,
projectleider Ruimte
(cynthia.kootker@schagen.nl)
en Mirjam Smakman,
projectleider Omgevingswet
(mirjam.smakman@schagen.nl)

Leefbaarheid in de dorpen is een van de speerpunten uit het coalitieakkoord. Het pand waarin de basisschool zat, is een markant pand. Dit gebouw moest zo snel mogelijk weer een goede bestemming krijgen. Juist vanwege het vertrek van de school - een vervelende ontwikkeling voor het dorp - wilden wij iets positief doen voor het dorp. Maar niet alleen wij wilden iets doen ... de dorpsraad had zelf de mouwen ook al opgestroopt. Zij maakten op eigen initiatief een plan voor het dorp. Via een enquête waarmee ze ideeën hadden opgehaald, hadden ze een dorppontwikkelingsplan opgesteld.

11

Geïnspireerd door inwoners

Hoe hebben de inwoners ons nu geïnspireerd? In ieder geval met het plan dat zij hebben gemaakt. Maar de grootste inspiratie waren de inwoners zelf: wie zij zijn en wat zij doen. De bewoners van Oudesluis zijn enthousiast, zien veel zelf, regelen de zaken onderling en nemen hun verantwoordelijkheid. Het is een zelfstandig dorp dat zijn eigen broek ophoudt. Ze kloppen zelden bij de gemeente aan voor ondersteuning. We vinden dat zij het verdienen

om in het zonnetje gezet te worden. We willen ze belonen voor alle dingen die ze zelf doen.

Een voorbeeld is het sporten van de jeugd. Er gingen wat kinderen van de voetbal af, omdat de ouders het niet meer konden betalen. Hoe gaan ze hier in Oudesluis mee om? Nou, zij richtten een stichting op, zodat het sporten voordeliger wordt en de kinderen weer kunnen sporten! Met ingezameld geld worden picknicktafels gekocht voor bij het zwembad. Het hekwerk dat om het voormalige schoolplein stond? Dat wordt op zondagmorgen door inwoners verwijderd en wordt te koop gezet. Van de opbrengst zoeken de inwoners weer een mooie bestemming.

Gewoon doen en laten zien

Algemeen Dorpsbelang Oudesluis en de gemeente zijn samen gaan kijken naar de ingediende ideeën. Vanuit de gemeente ontstond het idee voor een park. Aan te leggen op een stuk grond dat eigenlijk bestemd was voor woningbouw.

voor

na

De gemeente vindt het belangrijk om zichtbaar en snel de onderdelen uit het opgestelde plan op te pakken. Het motto is: gewoon doen en laten zien! Het park en het plein, maar ook de multifunctionele ruimte in een deel van de school. De woningen die in een deel van de school zijn gebouwd, zijn inmiddels opgeleverd. En de procedure om de bestemming van de grond te wijzigen om het park te kunnen realiseren loopt ook. Hierna gaan we verder met de gevel van de multifunctionele ruimte.

De gemeente en Algemeen Dorpsbelang Oudesluis hanteren het motto 'Doen!' De dorpsraad kijkt of ze subsidie kan krijgen voor fruitbomen in het park. Ook kijkt de dorpsraad samen met de gemeente regelmatig kritisch naar het opgestelde plan en stelt zichzelf de vraag of de wensen nog steeds kloppen.

Projectleider Cynthia Kootker vertelt dat zij inzage heeft gegeven in het beschikbare budget. "Dit resulteerde bij de inwoners in eigenaarschap en begrip. Begrip voor het feit dat niet alles wat zij misschien zouden willen, ook kán." De inwoners voeren daardoor een goede discussie over wat zij echt willen. Een trimbaan in het park biedt een mooie gelegenheid voor alle leeftijdsgroepen, maar vooral voor senioren om gezond te blijven. En ook hiervoor geldt dat we verstandig omgaan met geld. Algemeen Dorpsbelang Oudesluis voert daarom een onderzoek uit naar de optimale trimbaan. Voor zo min mogelijk geld een trimbaan waarmee inwoners

alle spiergroepen kunnen trainen. Ook zoeken zij naar andere mogelijkheden om hun wensen te realiseren. Zo is er bijvoorbeeld een inwoner die in de toekomst bootcamplessen wil gaan verzorgen.

Trots op hun dorp

We zijn nog niet klaar, maar hebben er alle vertrouwen in dat het project wordt afgerond. Wat is het mooi om te zien dat onze inwoners trots zijn op hun dorp en zich met elkaar verantwoordelijk voelen. Maar ook het enthousiasme van Cynthia Kootker als projectleider. In dit project komt eigenlijk alles bij elkaar. We willigen de wensen van de inwoners in én we halen met dit plan de gemeentelijke doelstellingen voor een beter milieu zoals het plaatsen van meer bomen en het realiseren van natuurlijke oevers. Het krappe budget voor 3,4 hectare park wordt aangevuld met bijdragen van Algemeen Dorpsbelang Oudesluis, de gemeentelijke afdeling Openbaar gebied en van het budget burger- en overheidsparticipatie en hopelijk zelfs met subsidie van Landschap Noord-Holland. De dorpsraad is al bezig met een aanvraag voor de aanplant van bomen. In dit project wordt elk kwartje letterlijk een euro. Het kan niet anders of dit werkt aanstekelijk.

In dit verhaal over het dorp Oudesluis zitten allemaal zaken die bijdragen aan het geluk van de inwoners. En de manier van werken, de energie die dit geeft en de energie van onze inwoners dragen óók nog eens bij aan het werkgeluk van onze medewerkers.

Kees Doets,
voorzitter Algemeen
Dorpsbelang Oudesluis

kw.doets@quicknet.nl

INTERVIEW

Kees Doets (65) is al meer dan tien jaar voorzitter van het Algemeen Dorpsbelang Oudesluis. Hij zet zich graag in om het dorp nieuw leven in te blazen door de herontwikkeling van het dorp. Wij vroegen hem naar de ontwikkelingen van de realisatie van een nieuw park in Oudesluis en zijn ervaringen met de samenwerking met de gemeente Schagen.

Hoe is dit project tot stand gekomen?

“Vlak voordat de basisschool De Bijenkorf sloot, hebben we een dorpsenquête gehouden. Oudesluis vergrijsst en er komen steeds minder kinderen, dus we vroegen ons af wat we willen met ons dorp. Uit die dorpsenquête hebben wij een dorpsvisie gedestilleerd. Daarin staat onder andere dat een heleboel mensen behoefte hebben aan ruimte: om te wandelen, om buiten te recreëren, om met een kanoetje te varen en om te kunnen vissen.

Terwijl wij bezig waren met het herontwikkelen van de basisschool kwam ik in gesprek met wethouder Jelle Beemsterboer. Hij kwam met het idee om van het weiland dat voor de basisschool ligt een Oudesluiser bos te maken. Nou, dat vonden wij een prachtig plan. Inmiddels is het woord bos een beetje veranderd in een polderpark.

We zijn aan de slag gegaan en hebben met elkaar de wensen die uit de enquête naar voren waren gekomen op een rijtje

gezet. Toen zijn we zelf gaan tekenen. Met deze tekening zijn medewerkers van de gemeente Schagen aan het werk gegaan. Ze hebben gekeken wat er mogelijk was binnen de hele constructie die wij als Algemeen Dorpsbelang hadden bedacht. Na een paar aanpassingen aan de tekening kan ik je zeggen dat honderd procent van de dingen die we wilden realiseren ook daadwerkelijk in dat park komen. We zijn tot een prachtig ontwerp gekomen en er is voor elk wat wils in het park. De mensen kunnen wandelen met hun hond, sporten in het trimpark, een bloementuintje aanleggen, vissen bij het visvijvertje en nog veel meer. Als het goed is, gaat in september 2017 de eerste schop de grond in.”

Hoe heeft u de samenwerking met de gemeente ervaren?

“Ik ben daar echt bijzonder tevreden over. Er zitten gewoon vakmensen op dit project en voor ons is dat heel erg fijn om mee te werken. Het zijn mensen die van de hoed en de rand weten. We vreesden een groot deel van het werk zelf

te moeten realiseren, maar de gemeente Schagen zet zich hier voor honderd procent voor in.

Daarnaast heeft de gemeente besloten om het multifunctionele gedeelte van de oude basisschool apart te houden. Dat krijgt nu een soort dorps huisfunctie. Ook komt daar een heel nieuw ontmoetingsplein, met onder andere een jeu-de-boulesbaan en speeltoestellen. Je creëert daar dus een situatie waarbij opa en oma jeu-de-boules terwijl de kleinkinderen op het pleintje spelen. Naderhand kunnen ze met elkaar aan een picknicktafel een lekker glaasje limonade en een kopje

wat in de planning stond ook daadwerkelijk konden realiseren. Dat was echt een happy moment."

Wat kan de gemeente Schagen beter doen of nog meer doen?

"Wij zien woningbouw in Oudesluis ook wel erg zitten. Er staat op dit moment geen huis te koop, er is geen huis te huur en zo gauw een huis leeg is of te koop staat dan is het weg. Er is dus wel degelijk een woonbehoefte in de kleine dorpen. We hopen dan ook in de toekomst de mogelijkheid te krijgen om woningbouw te realiseren voor de jonge mensen die graag in Oudesluis willen blijven. Of we

"Naderhand kunnen ze met elkaar aan een picknicktafel een lekker glaasje limonade en een kopje koffie drinken."

koffie drinken. Zo komt alles bij elkaar. Op deze manier wordt er in Oudesluis nieuw leven ingeblazen voor jong en oud."

Wat was voor u een succesvol moment gedurende dit project?

"Wij hebben steeds het gevoel gehad met een sprookje bezig te zijn. De provincie heeft een heel mooie subsidiepot, maar ik had er geen vertrouwen in en was bang dat een klein dorpje als Oudesluis naar de achtergrond geschoven zou worden. Maar niets was minder waar.

laten ouderen een vrij kaveltje kopen zodat je een goede doorstroming krijgt naar de kleinere eengezinswoningen.

Oudesluis is gewoon een hartstikke leuk dorp om te wonen, met een heleboel mogelijkheden op sportief, recreatief en cultureel gebied. We hebben bijvoorbeeld een prachtig kerkje waar vaak concertjes en mooie tentoonstellingen zijn. Ja, het is een heel klein gehucht, maar er gebeurt ongelofelijk veel. Dus we moeten onszelf op de kaart houden.

Toen burgemeester Marjan van Kampen haar intrede deed in de gemeente, heb ik gezegd: "We worden wel een heel grote gemeente Schagen, maar vergeet vooral de kleine dorpen niet, want in die

De wethouder heeft erg zijn best gedaan en de subsidie werd toegekend. En dat betekende dus dat wij gewoon al onze idealen konden waarmaken, dat we alles

12

kleine dorpen gebeurt het." En tot op de dag van vandaag vergeet de gemeente de kleine dorpen zeker niet en dat wordt zeer gewaardeerd."

Hoe kan de gemeente Schagen werken aan geluk?

"Door de inwoners de gelegenheid te geven om dit soort dingen te realiseren. Als de lijnen tussen de inwoners en de dorpsraden en tussen de dorpsraden en de gemeente kort blijven, dan kan

het alleen maar uitmonden in een heel lucratieve samenwerking."

Is er tot slot nog iets wat u graag wil zeggen?

"Het is goed om te melden dat ook de bewoners ontzettend blij zijn met het park. We hebben twee inloopavonden gehouden en weinig protest gehad. Het hele dorp is ongelooflijk enthousiast over wat er hier op poten wordt gezet. Onze wensen worden vervuld."

TUITJENHORN, waar het goed vertoeven is

64

Een van de factoren voor geluk is trots zijn op je woonplaats. Voelen dat je in verbondenheid leeft met de mensen om je heen. Leven in een veilige en prettige leefomgeving. Tuitjenhorn is zo'n dorp in de gemeente Schagen. Hier kun je merken dat de inwoners een goede band hebben met elkaar. Sjaak Kruijer (70) is voorzitter van de dorpsraad sinds 2011 en was daarvoor voorzitter van voetbalvereniging Hollandia T. en sportvereniging Tuitjenhorn. Hij leeft al zijn hele leven in Tuitjenhorn. Hij legt uit wat het betekent om in dit mooie dorp te wonen.

2

"Je vraagt of ik trots ben op het dorp. Dat is zo, maar ik beschrijf het anders. Het gaat om een stukje saamhorigheid, iets voor elkaar over hebben. Bijvoorbeeld naar je burens toe. Dat is hier zo en daarom is het mooi leefbaar. Er is hier nog van alles: rijk verenigingsleven, behoorlijk winkelbestand, een basisschool met 340 kinderen. Daarom is het hier goed vertoeven." Een van leuke aspecten in Tuitjenhorn is dat mensen elkaar in het

voorbijgaan groeten met het even opsteken van de hand. Bescheiden zwaaien, als teken dat je elkaar ziet. Zoiets is in de stad zeker niet gewoon. Mensen die van buitenaf in het dorp komen, zijn dit ook niet gewend. "Als Tuitjenhorner weet je al snel, als je geen respons krijgt, dat die persoon niet van hier is", lacht Kruijer. Een ander aspect is de Westfriese taal. Die wordt helaas wel per generatie minder. "Dat begon bij mij al zo", zegt Kruijer.

“Mijn vader sprak niet eens Nederlands. Ik werkte altijd in Alkmaar en spreek het natuurlijk wel. Mijn kinderen spreken nauwelijks nog Westfries. Zo zie je het toch minder worden. Maar als ik ga fietsen met mijn familie, dan zou je ons eens moeten horen. Onvervalst Westfries op het terras!”

Dat Tuitjenhorn zo'n levendig dorp is, is niet vanzelfsprekend. “Er zijn natuurlijk wel zorgen om het dorp. Het behoud van het verenigingsleven en de winkels bijvoorbeeld zijn wel een punt van zorg. In heel Nederland zie je toch concentratie van winkelgebieden, internet, leegstand. Dat moet niet in Tuitjenhorn gebeuren. Nieuwbouw voor jongeren, maar ook voor ouderen is bijvoorbeeld iets waar we in de dorpsraad voor vechten.”

Tuitjenhorn werkt samen met Dirkshorn in een participatietraject van de gemeente

Schagen. Daarin zet de dorpsraad acties uit op het gebied van onder meer veiligheid, wonen en groen. Om het hele dorp hierbij te betrekken organiseert Kruijer samen met de dorpsraad een avond voor het hele dorp in dorpshuis Ahoj. “Als wij een goed plan hebben dat hout snijdt, is het aan de gemeente om goed te luisteren. Als het gaat om leefbaarheid in de dorpen blijft er veel te doen. Zo zijn bijvoorbeeld de wegen in het dorp en rondom flink verouderd. Het is een rommeltje, er moet wat gebeuren.”

Sjaak Kruijer adviseert de gemeenten om meer te luisteren naar de inwoners. “Dat vraagt een mentaliteitsverandering van de ambtenaar. Die moet ook mee veranderen. Dat is niet erg, dat is heel goed. Wat is er nou mooier dan dat je iets maakt waar je allebei tevreden mee bent!”

12

65

AFVALVERWERKING

Een vleugje historie

Als het huisvuil niet zou worden opgehaald, zouden wij omkomen in ons afval. Niet alleen omdat het zich om ons heen zou opstapelen en er gevaarlijke branden zouden ontstaan. Ook omdat bacteriën en besmettelijke ziekten zouden toeslaan.

Ophaaldiensten

De allereerste openbare vuilnisophaaldienst was er in de 14e eeuw. Boeren op de markt kregen de plicht hun lege karren aan het einde van de dag met straatvuil te vullen en buiten de stad te dumpen. Al dat afval leidde tot overlast van ratten: de directe aanleiding om met ophaaldiensten te beginnen. Het werd wel steeds moeilijker om een stortplaats te vinden, want niemand wilde zoiets in de buurt hebben. Hier zie je meteen mooi de rol van de lokale overheid: de belangen van inwoners tegen elkaar afwegen. Iedereen begrijpt dat het belangrijk is dat er een stortplaats is, maar niemand wil er een in zijn achtertuin.

In 1873 was Manchester de eerste stad in Europa die afval ging verbranden. In 1912 begon Rotterdam daarmee en Amsterdam in 1917.

Recyclers

Vanaf de 17e eeuw trokken de eerste voddendhandelaren door Parijs. Zij zorgden voor hergebruik en waren daarmee de eerste recyclers. Noodgedwongen zuinigheid in Nederland leidde er ook toe

dat veel mensen dingen hergebruikten of repareerden.

Weggoaien deden we bijna niet. Sokken werden gestopt, kleren versteld, pannen gingen naar de ketellapper, messen naar de scharensliep. Honden en katten aten de keukenrestjes, de krant eindigde als wc-papier of als brandstof in de kachel. De melkboer vulde je meegenomen kannetje en bij de kruidenier kreeg je je boodschappen los of in een papieren zakje mee in je tas.

Pas rond 1950 groeide de afvalstroom echt sterk. De economische groei, de uitvinding van apparaten en plastic waren daar de oorzaak van. Kunststof deed zijn intrede in vrijwel alle huishoudens, vooral ook omdat het zo makkelijk schoon te maken was. Reclame verleidde mensen tot meer consumptie. "Hoe of het bankstel staat bij Mien en haar dressoir met plastic rozen", zong Wim Sonneveld.

Wegwerpmaatschappij

De wegwerpmaatschappij leverde een hoop afval op. Decennia terug bestonden er geen wegwerpluiers; nu vormen ze drie procent van onze afvalberg. Voorverpakte producten zijn langer vers en handiger te vervoeren, maar leveren veel verpakkingsafval op.

Ans Heijne,
adviseur communicatie
(ans.heijne@schagen.nl)

In Nederland produceren we 500 kilo afval per persoon per jaar. Het kan nog erger: in de VS is het 900 kilo per persoon per jaar.

Plastic, blik en lege pakken

In 2016 breidde de gemeente Schagen het gescheiden ophalen van huisvuil uit met een derde container: grijs met oranje deksel voor plastic, blik en lege pakken. We hadden al de groene en de grijze container. In 2017 werd gemeten dat zeventig procent van de inwoners het afval scheidt. Aan restafval blijft nog 170 kilo per inwoner per jaar over. Met afvalscheiding zijn we koploper in de regio. Blijkbaar werken onze inwoners

graag mee aan een schone omgeving en de milieudoelstellingen. Omdat iedereen daar opgeruimder van wordt. We zijn er nog niet. De landelijke doelstelling voor 2020 is een afvalscheidingspercentage van 75% en nog maar 100 kilo huishoudelijk restafval per inwoner per jaar. Wij zijn ervan overtuigd dat gemeente Schagen deze doelstelling gaat halen. We doen er samen met de HVC (Huisvuilcentrale) alles aan, net als onze inwoners. Ook hier sturen we op het geluk van onze inwoners. Niet alleen dat van nu, maar ook dat van de toekomst. Want met weinig afval dragen we bij aan een duurzaam Schagen.

GELUK DOOR AFVAL

De gemeente zorgt niet alleen voor het ophalen van huishoudelijk afval. Ook via het riool voeren we liters en liters afval en water af: poep, plas, sop, regenwater, noem maar op. Een goed rioelstelsel is letterlijk van levensbelang en draagt bij aan een duurzame omgeving. Een betrouwbare overheid zorgt voor een goed werkend rioel en luistert naar haar inwoners als er klachten over zijn. Eventuele problemen lost de gemeente op samen met inwoners en ondernemers.

Fred Albers,
riolist en strategisch
beleidsmedewerker
water en kust
(fred.albers@schagen.nl)

Geluk. Wat moeten we nu met ons werk met geluk?

Regelmatig vraagt mijn familie mij hoe het gaat op het werk. Met dezelfde regelmaat zie ik dan aan de gezichten dat ze me misschien toch wel een beetje zielig vinden. Iets in de geest van 'Je had toch een leuke opleiding gevolgd? En je zit nog steeds in de poep? Shit zeg!' Want zeg nu zelf: riolering, afvalwater? Er zijn toch zeker wel leukere zaken die

en het relinen van door H₂S aangetaste en verzwakte betonnen buizen. Over metingen in en aan de riolering zodat je kunt nagaan of alles wel goed werkt. Waarbij ik mezelf afvraag of dat wat anderen doortrekken wel goed door de buizen stroomt. Ja echt, je houdt het niet voor mogelijk. Over beslismomenten en discussies over wie dat moet betalen en vooral dat het niets mag kosten! Ja, dan gaat het ergens over.

“Gelukkig verkeer ik dan in de wetenschap dat ik het mag zijn die een bijdrage levert aan het gegeven dat de inwoners van de gemeente daardoor 20 tot 30 jaar langer in goede gezondheid kunnen doorleven!”

ertoe doen? Gelukkig is het gesprek met vakbroeders en vakzusters anders. Dan gaat het gesprek over de kwaliteit van oude gresbuizen die al werden aangelegd lang voordat wij ooit van het vak gehoord hadden. Over het opgraven van huisaansluitingen die niet goed werken

Gelukkig verkeer ik dan in de wetenschap dat ik het mag zijn die een bijdrage levert aan het gegeven dat de inwoners van de gemeente daardoor 20 tot 30 jaar langer in goede gezondheid kunnen doorleven! Voor wie dit twijfelachtig vindt: sla er krantenberichten op na die

enkele weken na een aardbeving of een andere grote ramp - elders in de wereld - verschijnen over cholera, diarree, tyfus en andere ziektes. Ziektes die zich na een ramp via vervuild water onder de mensen verspreiden. Ja dus, door het inzamelen en afvoeren van vervuild water uit onze leefomgeving zorgen de riolisten ervoor dat de (kinder)sterfte hier veel lager is dan vóór de grootschalige aanleg van riolering die zo rond het jaar 1850 begon. En dat sinds die tijd de algemene levensverwachting van mensen in Nederland sterk is gestegen.

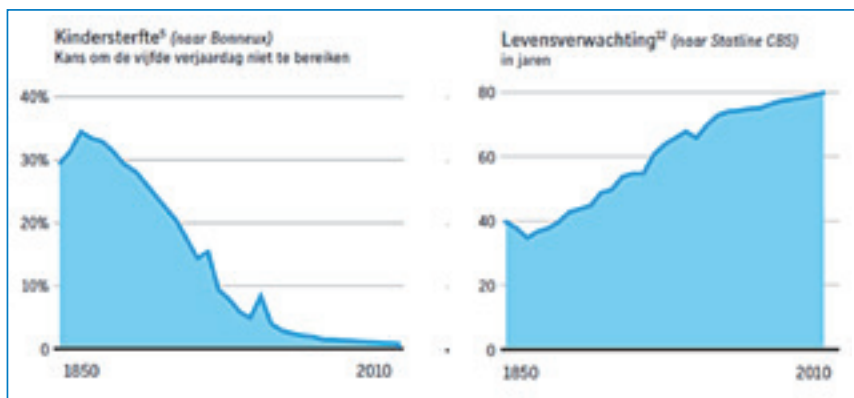
10

Hieronder is dat in grafieken gezet. En dat alles voor een prijs die weliswaar per gemeente wat kan variëren, maar eigenlijk niet eens zo gek is. Een goed werkend riool kost circa 200 tot 300 euro per jaar per huishouden.

Gelukkig is ook op andere belangrijke onderwerpen kwaliteitsverbetering gerealiseerd. Denk aan voedsel en de medische wetenschap. Natuurlijk draagt

dat ook bij aan de verbeterde gezondheid en levensverwachting van mensen. Bedenk nu eens dat die 'andere' gezondheidsverzekering die elke inwoner van 18 jaar en ouder in ons land betaalt ongeveer 1100 tot 1200 euro per jaar kost. Per gezin al snel ongeveer 3500 euro op jaarbasis! En als je, ongelukkig genoeg, dat jaar medische verzorging nodig hebt, kost het nog meer. Daartegen afgezet is ons gezondheidsproduct riolering gelukkig niet zo prijzig. En daar kunnen wij letterlijk de vruchten van plukken. Letterlijk 20 tot 30 jaar langer leven! En over die periode is dat voor een totaalbedrag van ongeveer 2500 euro per persoon. Een interessante rekensom, zeg nou zelf.

Gelukkig heb ik familie die mij helpt mijn werk te doen zoals ik dat doe. Daarmee leveren ook zij een bijdrage aan uw gezondheid. En ook al is een groot deel van mijn werk ondergronds, ik leef natuurlijk bovengronds en daar ben ik ook meestal te vinden. Gelukkig!

GEZONDHEIDSZORG

Een vleugje historie

De huidige hoge kwaliteit in gezondheidszorg is in tweehonderd jaar tot stand gekomen. Tot aan het einde van de 18e eeuw bemoeide de overheid zich niet met volksgezondheid of welzijn. Ziekenzorg was een particuliere zaak. Slechte hygiënische omstandigheden waren de norm. Wie invalide was, weduwe, bejaard, ziek of werkloos en dus vaak arm, was afhankelijk van liefdadigheid. In de grondwet van de Bataafse Republiek (1795-1806) stond voor het eerst dat de regering aandacht moest schenken aan volksgezondheid. In de praktijk bleef de rol van de overheid beperkt. Dat veranderde pas in de tweede helft van de 19e eeuw.

Staatstoezicht

Uitbraken van epidemieën zorgden voor veel slachtoffers. Kwakzalvers gingen ongehinderd hun gang. Veel mensen waren arm, sommigen zelfs straatarm. Het ministerie van Binnenlandse Zaken kwam in 1865 met enkele wetten voor beroepsuitoefening van artsen en apothekers: staatstoezicht op de geneeskunde. Het onderwerp volksgezondheid verhuisde later naar het departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid. Toch bleef tot ver in de jaren zestig van de vorige eeuw de liefdadigheid een belangrijke rol spelen in de ziekenzorg.

De bemoeienis van de overheid met volksgezondheid kwam pas goed op

gang met de invoering van de Gezondheidswet (1956), de

Ziekenfondswet (1964) en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (1967).

De eerste minister van Volksgezondheid (en Milieuhygiëne) was Lodewijk Stuyt in 1971. In 1982 werd het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur opgericht. In 1994 werden de taken opnieuw verdeeld en ontstond het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport met minister Els Borst en staatssecretaris Erica Terpstra.

Ans Heijne,
adviseur communicatie
(ans.heijne@schagen.nl)

Decentralisatie

De gemeenten kregen in 2015 een deel van de gezondheidszorg overgeheveld van het rijk. Jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen werden gemeentelijke taken. Dichtbij de mensen, minder regeldruk en één contact. Ook daarin kan een gemeente nu bijdragen aan het geluk van de inwoners. In Schagen werken onze wijkteams hieraan. Ook in preventieve gezondheidszorg hebben wij een rol, die we oppakken samen met de GGD. Er wordt steeds meer gewerkt vanuit het gedachtengoed van de positieve gezondheid. Die ontwikkeling sluit heel erg aan bij het bijdragen aan geluk van inwoners.

Elle Struijf,
strategisch adviseur GGD
estruijf@ggdhn.nl

INTERVIEW

Elle Struijf is strategisch adviseur bij de GGD Hollands Noorden en heeft veel contact met andere gemeenten. We stelden haar een aantal vragen over geluk.

Hoe zie jij de bijdrage van de GGD aan het geluk van onze inwoners?

Ons primaire motto is 'Samen werken aan gezond leven'. Daarbij zijn welzijn en gezondheid van de inwoners heel belangrijk. Wij spreken over welbevinden van de inwoners. Jullie noemen dat geluk. Eigenlijk bedoelen we hetzelfde. Wij werken onder andere naar het idee van Machteld Huber, die het concept positieve gezondheid in Nederland bracht. Hierbij gaat het niet om wel of niet ziek zijn, het is veel breder. Het gaat om het vermogen van mensen om met veranderingen om te gaan en zoveel mogelijk zelf de regie te hebben over hun leven.

En hoe doen jullie dat dan? Kun je voorbeelden noemen?

Dat doen wij op heel veel verschillende manieren. Bijvoorbeeld met een gezonde schoolomgeving, waarin we als GGD een stimulerende en ondersteunende rol hebben. Zoals met gezonde voeding - ook op school - zodat kinderen al vroeg leren wat gezonde voeding is en hoe ze dus voor een gezond leven kunnen zorgen. We bereiken hiermee kinderen

en hun ouders en dragen op die manier bij aan hun welbevinden. Maar ook met bijvoorbeeld rookvrij opgroeien, waarbij we samenwerken met onder andere verloskundigen.

Een ander voorbeeld is het programma VoorZorg voor heel kwetsbare gezinnen, waarbij we hen ondersteunen in de periode voor en na de zwangerschap en hierdoor ernstige problemen, zoals bijvoorbeeld uithuisplaatsingen kunnen voorkomen. Of bijvoorbeeld de cursus mindful zwangerschap. Alle cursussen die we geven op het gebied van opvoeden en opgroeien, hebben een preventief karakter en steken we in vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid en positieve psychologie.

We nemen het niet over van ouders, maar helpen hen om zelf het probleem op te lossen.

Een ander voorbeeld is het consultatiebureau waar ouders met hun baby's en jonge kinderen komen. Hoe fijn is het om te horen dat je het als ouder goed doet? Dat voelt goed, draagt bij aan de eigenwaarde van mensen en daardoor aan hun welbevinden.

Hoe ontstaan al die cursussen? Vragen gemeenten jullie om deze te geven?

De GGD is een gemeenschappelijke regeling. Uiteraard voeren wij het beleid uit van de gemeenten. Maar mensen die in de gezondheidszorg zitten, doen dat primair uit zichzelf. Daarmee bedoel ik dat het in de mensen zelf zit, de drive om er te zijn voor de inwoners en te zien hoe ze hen verder kunnen helpen. Pas geleden zijn we begonnen met 'Stevig Ouderschap'. Een pré- en postnataal programma naast VoorZorg. Het is een kort programma dat ouders verder helpt. Er was geen gemeente die ons vroeg dit te gaan aanbieden, maar wij zagen dat er vraag naar was. En dus hebben we er voor gezorgd dat dit programma er

kwam; dan is het aan de gemeente om er gebruik van te maken of niet.

We hebben ook geprobeerd om Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) regionaal op te pakken. Niet omdat gemeenten ons dat vroegen, maar omdat we daar een meerwaarde in zagen. Dat is helaas niet gelukt voor alle gemeenten gezamenlijk. Een aantal gemeenten biedt gelukkig wel JOGG aan om overgewicht vroegtijdig aan te pakken.

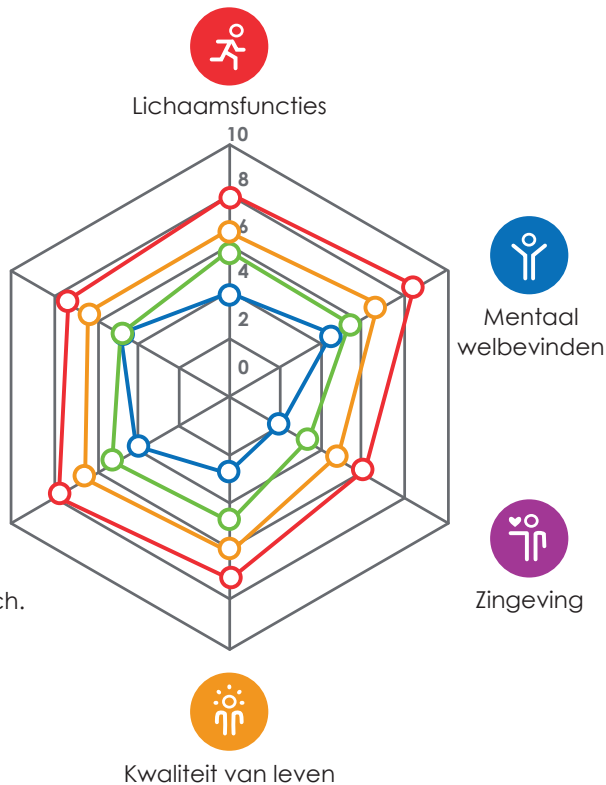
Als je zegt dat het in de mensen zelf zit, bedoel je dan de intrinsieke motivatie van de medewerker?

Inderdaad. Ik hoor vaak "Elle, in het bedrijfsleven kun je veel meer verdienen." Maar dat wil ik helemaal niet. Mensen die bij de overheid werken, of zoals ik bij de GGD, willen er zijn voor de mensen en hen helpen. Het is ideologisch, je gelooft in het werk wat je doet. Net als met positieve gezondheid. Kijken naar wat goed gaat en hoe iets kan bijdragen aan het welbevinden van inwoners.

POSITIEVE GEZONDHEID: kijken naar mogelijkheden

Positieve gezondheid is het uitgangspunt van het gemeentelijk gezondheidsbeleid dat de gemeenteraad van Schagen vier jaar geleden vaststelde. Bij positieve gezondheid ligt de focus niet op iemands ziekte en wat iemand daardoor niet meer kan, maar juist op wat iemand wél kan. Bij positieve gezondheid onderscheiden we zes dimensies die in een zogeheten spinnenwebdiagram staan. Op elk punt kan iemand aangeven hoe tevreden hij of zij is. Ook kan iemand bepalen wat hij of zij wil verbeteren. Het diagram helpt mensen naar hun leven te kijken vanuit kansen en mogelijkheden.

Karin van der Arend,
projectleider burger- en
overheidsparticipatie

We weten dat zingeving en het hebben van werk bijdragen aan iemands geluk. Zingeving is een van de dimensies van positieve gezondheid. Net als dagelijks functioneren waarvan 'kunnen werken' deel uitmaakt.

Samen werken aan positieve gezondheid

"Positieve gezondheid doe je niet alleen, dat doe je samen met alle zorg- en welzijnspartners in Schagen. Pas dan komt er echt een beweging op gang", stelt Anne Braakman, beleidsmedewerker Samenleving van de gemeente Schagen. "Het kost tijd om dat proces handen en voeten te geven. Na vier jaar zien we dat organisaties het belang ervan inzien om op deze manier te gaan werken."

Anne Braakman vindt dat je je als ambtenaar bewust moet zijn van dit krachtenveld. Weten wanneer en hoe je invloed kan uitoefenen om beleid werkelijkheid te laten worden. Hoe bewegen de stake-

holders zich in het veld? Welke belangen spelen er? En hoe spreek je partijen tijdig aan op hun verantwoordelijkheden? Als je te vroeg bent, voelen partijen zich niet aangesproken. Reageer je te laat, dan missen partijen de boot. Wat spreekt partijen aan? Met andere woorden: denk vanuit hun vraag 'What's in it for me?' Zo liep het ook met het project 'Langer thuis wonen doe je samen'. Welzijnsorganisatie Wonen Plus Welzijn en Woonzorggroep Samen zagen een vraag in de dorpen Callantsoog, 't Zand en Petten. Hoe kunnen bewoners langer zelfstandig thuis blijven wonen met formele en informele hulp? Anne Braakman zag een kans om partijen met elkaar te verbinden en daarbij ook positieve gezondheid meer handen en voeten te geven en als gemeengoed in te bedden. Ondertussen doen ook de huisartsenorganisatie HKN, Wooncompagnie, Thuiszorgorganisatie Omring en Woningstichting Den Helder mee aan het project.

Lilian Jans-Beken
@lilianjansbeken

Mooi verhaal over geluk door [@MarjanvanKampen](#) burgemeester van Schagen. Daar word ik gelukkig van :-)
[#geluk](#) [#positieveysychologie](#) [#TopNH](#)

05:44 - 4 nov. 2016

INTERVIEW

Peter de Wit

p.dewit@wonenpluswelzijn.nl

Femke Beelen

fbeelen@hknhuisartsen.nl

We hebben Peter de Wit, directeur Wonen Plus Welzijn, en Femke Beelen, manager Chronische Zorg van de huisartsenorganisatie HKN, een aantal vragen gesteld over geluk en positieve gezondheid.

Wat vinden jullie van de samenwerking met onder andere de gemeente?

Femke: "Ik vind het mooi om te zien dat door het project 'Langer thuis wonen doe je samen', op initiatief van de gemeente, diverse organisaties bij elkaar worden gebracht en met elkaar worden verbonden. Samen kom je verder."

Merken jullie dat de gemeente Schagen bezig is met geluk? En wat vinden jullie daarvan?

Femke: "De eerste keer dat ik hoorde dat de gemeente Schagen daarmee bezig was, was begin april op een congres in Zeeland. Iemand vroeg waar ik vandaan kwam. Toen ik vertelde dat ik uit Schagen

"Toen ik vertelde dat ik uit Schagen kwam, kreeg ik als antwoord: Oh, dan wonen jullie in de geluksgemeente! Dat was voor mij pas het eerste moment dat ik het hoorde. Nu zie ik het overal terugkomen."

Peter: "De gemeente werkt faciliterend en voorwaardenscheppend. Ik zie al die toegevoegde organisaties aan het project als een versterking. De vraagstukken voor de komende tien à twintig jaar zijn behoorlijk groot en complex. We hebben de gemeente nodig, maar ook huisartsen, zorgpartijen, welzijnsorganisaties en woningbouwcorporaties om samen te kunnen kijken naar ieders rol daarin. Ik houd daar heel erg van."

kwam, kreeg ik als antwoord: Oh, dan wonen jullie in de geluksgemeente! Dat was voor mij pas het eerste moment dat ik het hoorde. Nu zie ik het overal terugkomen."

Peter: "Ik zie ook dat het op de agenda bij de gemeente Schagen staat. Je ziet het in de krant, je leest het op Schagen FM en de mensen reageren erop, zowel positief als negatief. Zelf vind ik dat Schagen sowieso geen gekke plaats is om te wonen. Dan is het goed dat de

gemeente nadenkt over het vergroten van het geluk van de inwoners. Dat vind ik positief."

Femke: "Ik vind het vooral heel mooi dat geluk datgene is wat ons nu wel samen brengt. Door geluk/positieve gezondheid vinden we aansluiting bij elkaar. Gezondheid wordt niet langer gezien als de af- of aanwezigheid van ziekte. Maar als het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan en zoveel mogelijk regie te voeren. Dit maakt dat gezondheid niet langer meer strikt het

Maar ik vind geluk wel een bijproduct. Het is een resultaat van iets. Heb je een plek in de samenleving? Heb je nog contact met andere mensen? Heb je het idee dat je ertoe doet in de samenleving? Dan komt automatisch na verloop van tijd een gevoel van tevredenheid of geluk. Dus je moet de focus niet zozeer op geluk leggen, maar eerst op die andere dingen. Daarnaast gaat het ook niet om instant geluk maar om duurzaam geluk. Ik denk ook dat de gemeente in die zin de boodschap duidelijker kan maken, dat het om duurzaam geluk gaat."

8

"Heb je een plek in de samenleving? Heb je nog contact met andere mensen? Heb je het idee dat je ertoe doet in de samenleving? Dan komt automatisch na verloop van tijd een gevoel van tevredenheid of geluk."

domein van de zorgprofessionals, maar van ons allemaal is. Het gaat immers om het vermogen om met veranderende omstandigheden om te kunnen gaan. Dat we allemaal leren kijken naar onze eigen rol in het geheel, je eigen verantwoordelijkheid in dat stukje geluk en wie je daarbij zouden kunnen helpen."

We gebruiken steeds verschillende begrippen. Hoe zien jullie het begrip geluk? Valt dat ook samen met positieve gezondheid?

Peter: "Ja. Welbevinden, geluk, tevredenheid, hoe je het ook noemt, het heeft uiteindelijk allemaal met elkaar te maken.

Femke: "Klopt. Het gaat vooral om het gevoel van binnen, dus niet het materialistische. Het gaat juist om de diepere laag. Ik vind het woord geluk heel positief en het spreekt iedereen aan. Iedereen wil gelukkig zijn. En dat vind ik het mooie; met één simpel woord zeg je eigenlijk heel veel. Je bedoelt er positieve gezondheid mee, je bedoelt er welbevinden mee, kwaliteit van leven, dagelijks functioneren enzovoorts. En zoals ik al zei, dat brengt ons nu bij elkaar!"

HOE GELUKKIG IS DE ONDERNEMER met gemeente Schagen?

Kees Mosch,
manager Bejo Zaden
k.mosch@bejo.nl

Hans Bouterse,
voorzitter Ondernemers-
federatie Schagen
Hans.Bouterse@kpnmail.nl

Een gemeente die zegt dat alles wat zij doet en laat moet bijdragen aan het geluk van de inwoners en ondernemers. Wat vindt de ondernemer daar dan van? Doet Schagen dat ook? Twee ondernemers aan het woord over hun samenwerking met gemeente Schagen.

"Wij zijn heel tevreden", zegt manager Kees Mosch van zaadveredelingsbedrijf Bejo Zaden en tevens bestuurder van de Ondernemersfederatie Schagen (OFS) uit Warmenhuizen. "Compliment aan jullie bedrijfscontactfunctionaris Menno Bes. Hij laat zich goed zien bij ondernemers. Heel aanspreekbaar en praktisch zoals hij dingen oppakt. Ook over het gemeentebestuur zijn we tevreden. Wethouders zoals Jelle Beemsterboer zien het belang van een goed draaiende lokale economie goed in. Dat is een groot verschil met de voormalige gemeente Harenkarspel, waarin dat door de politiek minder werd onderkend. Harenkarspel was minder sterk in het stimuleren van economische impulsen ten behoeve van het bedrijfsleven. Zo vraagt Schagen actief in een tweejaarlijkse enquête aan ondernemers over hun eventuele groeiplannen en wat de gemeente voor hen kan doen." Het

ruimte geven aan ondernemers houdt direct verband met het verminderen van werkloosheid: een van de factoren uit begroten op geluk. Ook de aandacht vanuit het gemeentebestuur voor Pallas in Petten krijgt alle lof van Kees Mosch. "De actieve opstelling van wethouder Beemsterboer en burgemeester Van Kampen is lovenswaardig. Ik kan nog wel meer dingen opnoemen die bij het bedrijfsleven echt wel worden opgemerkt als het gaat om de actieve houding van gemeente Schagen. Kustrecreatie: de tijdelijke vergunning die is aangevraagd voor het paviljoen op het strand van Petten. Glasvezel: daar steekt de gemeente ook de nek voor uit."

Ontbrekende schakel

Als het gaat om het inrichten van de openbare ruimte is er veel te doen geweest om de zogenaamde 'ontbre-

kende schakel' of de 'middenroute': de oost-westverbinding tussen Warmenhuizen en Tuitjenhorn, die de Kalverdijk moet ontlasten. "Die weg is er nog niet en je hoort wel verschil van mening, van 'zal het echt wat uitmaken?' maar ik denk van wel. Voor het bedrijfsleven maar ook voor recreatie, bijvoorbeeld voor de bezoekers van dierenpark Blanckendaell. Vooral voor verkeer vanuit het oosten wordt het beter. Het proces van die weg duurt al meer dan twintig jaar, maar de gemeente Schagen zorgt nu voor de aanleg."

Dat het vaak lang kan duren voor een project werkelijkheid wordt, weet Kees Mosch als geen ander. "Ik ben nu betrokken bij de inspanningen voor een vaste oeververbinding over het Noordhollands Kanaal. Het heeft nog lang geduurd, maar het staat nu toch op een lijstje van de provincie met de toekomstige infrastructurele projecten. Ik weet dat de gemeente hiervoor aan het lobbyen is." Kees Mosch vindt het belangrijk dat de gemeente zaken initieert en er vervolgens ook actief wat aan doet.

Benaderbaar

Advies aan andere gemeenten heeft de manager van het wereldwijd actieve zaadveredelingsbedrijf niet echt. Of het moet zijn dat een gemeente regelmatig overleg voert met de ondernemers. "Eens in het kwartaal praten wij in de OFS met wethouders en soms ook de burgemeester over relevante zaken. De voorzitter van de OFS heeft eens per drie weken overleg met wethouder Beemsterboer van Economische zaken. Ook het managementteam van gemeente Schagen komt eenmaal per jaar praten op een bedrijf. Dat werkt allemaal heel goed. Overleg

voeren, benaderbaar zijn en toegankelijk, dat neemt 'gordijnen' weg."

Vertrouwen

Voorzitter Hans Bouterse van de OFS spreekt namens veel ondernemers in Schagen. "We hebben echt vertrouwen in de gemeente gekregen. Zeker door de communicatie met het college van burgemeester en wethouders en de ambtenaren. Er zijn korte lijnen, iedereen is makkelijk te benaderen." Als het gaat om de kwaliteit van de openbare ruimte kan Bouterse dat niet in één beeld vangen. "Op zich wordt er goed mee omgegaan, serieus naar klachten en meldingen gekeken. We krijgen misschien niet altijd onze zin, maar er wordt wel naar ons geluisterd. Niet alles wat we willen, kan wettelijk ook. Maar het is al fijn dat je naar elkaar luistert."

Ondernemersfonds

Bouterse adviseert andere gemeenten dat een gemeente heel actief kan meewerken aan een ondernemersfonds. Dit fonds wordt betaald door de ondernemers zelf uit de WOZ-belasting en het geld is ook bestemd voor de ondernemers. "Voor promotie en andere activiteiten heeft de gemeenteraad van Schagen bepaald dat een opslag op de WOZ wordt ingezet. Op deze manier betalen alle ondernemers in gemeente Schagen mee. Voor zoiets heb je echt burgemeester en wethouders nodig. Aan hen leggen we elk jaar verantwoording af over wat we met het bedrag gedaan hebben. Zoals zorgen voor wifi op het strand, plantenbakken die de straten verfraaien, deskundige inhuur, ondersteuning. Dat werkt prima."

STARTERS IN DIRKSHORN

Hoe draagt het bouwen van starterswoningen bij aan het geluk van inwoners? Dat zit niet alleen in de huizen zelf, maar ook in de manier waarop een plan van acht woningen in een dorp tot stand komt: 'de paardenbak' in Dirkshorn. Een plan waar de gemeente en inwoners nog volop mee bezig zijn.

Cynthia Kootker,
projectleider Ruimte
(cynthia.kootker@schagen.nl)

Wat als thuisverlaters woonruimte zoeken en dit niet in hun eigen dorp kunnen vinden? Dan vertrekken ze naar andere plaatsen, terwijl ze eigenlijk liever in hun dorp willen blijven. De dorpsraad van Dirkshorn trok hierover bij de gemeente aan de bel. Hun oproep: 'Zorg voor starterswoningen, zodat de jeugd niet uit het dorp vertrekt.' Vanuit de dorpsraad is toen de werkgroep Wonen opgericht, waarin twee mensen uit de dorpsraad, starters en andere betrokken inwoners zitten.

gemakkelijk weer kunnen verkopen? En dat ze binnen afzienbare tijd kunnen doorstromen naar een gezinswoning, zodat er weer ruimte is voor nieuwe starters? En vooral ... hoe kan het snel? Je hebt nu eenmaal met de gemeente en met regeltjes te maken.

We hebben de grond laten taxeren op de mogelijkheid om acht rijwoningen te realiseren. Vervolgens zijn de gemeente en de werkgroep Wonen aan de slag gegaan met de uitgangspunten en voorwaarden voor een prijsvraag. Dit op basis van de doelstellingen van de dorpsraad en die van de gemeente. Met behulp van een stedenbouwkundige schets en inspiratiebeelden hebben we zichtbaar gemaakt hoe het plan eruit kan komen te zien.

Inmiddels heeft het college besloten om:

- de locatie 'de paardenbak' te verkopen;
- de locatie via een prijsvraag in de markt te zetten met de opdracht om hier acht koop-/starterswoningen met bijbehorende openbare ruimte te realiseren;

82

11

De noodkreet was voor ons aanleiding om op zoek te gaan naar locaties voor woningbouw binnen het dorp Dirkshorn. Met als resultaat een geschikte locatie aan de Spoetnikstraat, die ook wel bekend staat als 'de paardenbak'. Hier is ruimte voor een plan met acht rijwoningen en een deel openbare ruimte. De inrichting en de kwaliteit van deze buitenruimte en de beleving hiervan hebben een relatie met het geluk van onze inwoners.

Samen aan de slag

De eerste stap is gezet, dat is mooi. Maar hoe zorgen we dat er daadwerkelijk jongeren uit Dirkshorn in de woningen komen wonen? En dat zij deze woningen

- in te stemmen met de uitgangspunten en randvoorwaarden die samen met de werkgroep Wonen zijn opgesteld. De inschrijver met het beste plan krijgt uiteindelijk de opdracht om het plan te realiseren.

Duurzaamheid

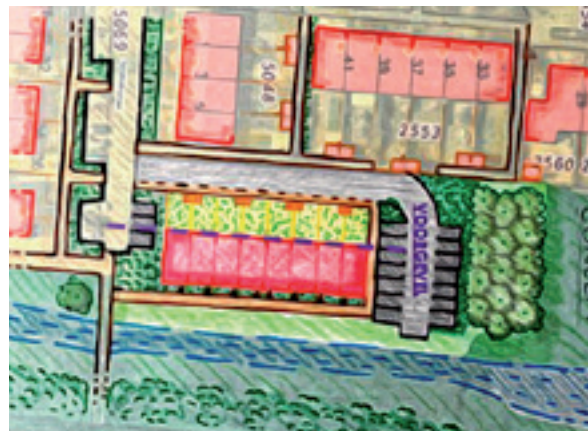
Hierna kan de prijsvraag starten. We gaan een aantal partijen uitnodigen om een plan te bedenken voor de woningen en de openbare ruimte. Een team van medewerkers van de gemeente en mensen uit de werkgroep Wonen beoordeelt de plannen. Besloten is om de grond te gunnen op basis van de verhouding prijs/kwaliteit, waarbij de kwaliteit veel belangrijker is dan de prijs. Een van de belangrijkste gunningscriteria is duurzaamheid. De gunningscriteria zijn samen met de starters opgesteld. We hebben verschillende scenario's doorgerekend om te komen tot een goede puntenverdeling over de criteria.

Door dit samen met de werkgroep Wonen te doen, ervaren de inwoners dat er best veel beslissingen genomen moeten worden en dat er verschillende haken en

ogen aan het plan zitten. De werkgroep realiseert zich dat de gemeente haar best doet. Iedereen kan een goedkope woning kopen, maar hoe kunnen we er nu voor zorgen dat er starters komen? De gemeente mag niet alles eisen, maar zeker wel wensen. Het is dus belangrijk om goed na te denken over de prijsvraag en de gunningscriteria. We willen allemaal dat het plan slaagt.

Inwoners mee laten beoordelen in een traject als dit, is best spannend. Je geeft ze immers een behoorlijk kijkje in de keuken. Toch hebben we dat als gemeente gedaan.

Het was best spannend om de werkgroep Wonen mee te laten beoordelen. Niet zozeer vanwege het beoordelen, maar omdat we meer informatie geven dan normaal. Zoals de waarde van de grond. En we laten voorbeelden zien van andere projecten. Voor de beoordeling van de plannen en het maken van goede stukken is het nodig om deze informatie te delen. Kunnen we dat wel doen? De tijden zijn veranderd en we doorlopen dit proces anders dan anders.

12

We doen het samen en dus leggen we onze kaarten op tafel. Wel na het ondertekenen van een geheimhoudingsverklaring ... dat dan weer wel.

Ik ben erg enthousiast over de samenwerking met de werkgroep. Eerst was er wel een drempel om alle informatie te delen. Maar als je betrokken inwoners hebt, wil je dat ook zo houden! Wie A zegt moet ook B zeggen. We hebben gevraagd om met ons mee te denken, er tijd in te investeren en keuzes te maken. De deelnemers moeten dan ook wel alle informatie hebben om dat goed te kunnen doen.

Het is ook goed dat dit bekend is gemaakt. Zo weet de werkgroep ook wat ze wel of niet kan wensen. Als de grond duur is, zal er goedkoop en sober gebouwd moeten gaan worden om de woningen betaalbaar te houden. Andersom geldt dat natuurlijk ook. Als de grond goedkoop is, kunnen we ook meer wensen voor de kwaliteit van de te bouwen woningen. In dit geval bestaat er de wens vanuit de gemeente en vanuit de werkgroep om duurzame woningen te laten bouwen.

84

4

Laten zien wat je met input doet

Wat het meest lastige was tot nu toe?

Het gaat om vrijwilligers die tijd investeren en waarvan de input waardevol is en waarvoor je respect hebt. Maar je wilt ook laten zien dat je stappen zet en met de input daadwerkelijk wat doet. Maandelijks is er overleg en op dit overleg wil je goed voorbereid zijn. In een relatief kort overleg moet er veel gebeuren. Het is zoeken naar de balans tussen 'genoeg ruimte

laten om over te beslissen' en 'sturen', zodat de deelnemers bruikbare input kunnen geven. Dit ook om de voortgang er in te houden. Het goed voorbereiden van elk overleg is onontbeerlijk en daar gaat veel tijd in zitten. Verder toets je steeds of je goed hebt begrepen wat de deelnemers zeggen of vragen. Dit om misverstanden te voorkomen.

Een kleine voorspelling ... als de woningen straks klaar zijn, verwacht ik dat de helft bewoond wordt door jongeren uit het dorp Dirkshorn en de andere helft door anderen, misschien wel senioren of alleenstaande ouders. Dit is volgens de werkgroep een welkome mix! Door de woningen van voldoende kwaliteit maar niet al te ruim te maken, is het de bedoeling dat er doorstroming plaatsvindt. Wie het weet mag het zeggen ... Vooralsnog weten we nog niet hoe het uit gaat pakken. De woningen sluiten aan op een behoefte, niet alleen nu maar ook in de toekomst. Misschien dat er nu starters komen en op lange termijn ouderen.

Geluk van inwoners en werkgeluk gaan samen

Dat jongeren uit Dirkshorn gelukkig gaan worden met de starterswoningen is duidelijk. Net als het feit dat de jongeren verbonden zijn met hun buurt en hier trots op zijn. Zaken die een bijdrage leveren aan het geluk van inwoners. En gelukkige inwoners dragen weer bij aan het werkgeluk van de medewerkers van de gemeente. Net zoals een gelukkige medewerker een positieve uitwerking heeft op de contacten met de inwoners.

REISGIDS VOOR KWALITEIT

Het vraagstuk: hoe zorg je voor kwaliteit op het gebied van ruimtelijke ontwikkelingen? De oplossing? Een reisgids! Want een goede overheid kan het volgen van regels ook heel gemakkelijk maken. Die opstelling draagt bij aan onze betrouwbaarheid in de ogen van onze inwoners.

4

De ruimte die wij bieden aan initiatiefnemers die willen ontwikkelen, is enorm vergroot. We hadden een aanzienlijke stapel van maar liefst dertien beleidsnota's op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling. Dat moest toch anders kunnen, dachten wij. We willen gewoon ons gezonde boerenverstand gebruiken, oog houden voor de wensen en dromen van onze inwoners en ondernemers. De hoeveelheid regels waaraan we de plannen moesten toetsen, werkte alleen maar beklemmend. Daarom hebben wij veel (gedetailleerde) beleidsregels geschrapt en vervangen door een klantvriendelijke handleiding in de vorm van een reisgids.

Deze reisgids leidt een initiatiefnemer op een vlotte en overzichtelijke manier langs een aantal noodzakelijke stappen die hij moet nemen voor een aanvraag van een

omgevingsvergunning of bij een verzoek om wijziging van het bestemmingsplan. Stappen die passen bij gezond boerenverstand.

In de reisgids staan vragen als 'Heeft u met uw burens gesproken over uw ideeën?' en 'Hoe houdt uw ontwerp rekening met de omgeving?' Wij zijn - waar nodig - bereid om af te wijken van het bestemmingsplan. We moeten zorgvuldig omgaan met de ruimte die er in onze gemeente is. Als wij op ruimtelijk gebied willen blijven ontwikkelen, dan hebben wij onze inwoners en ondernemers hard nodig.

We hebben geleerd dat door samen te werken en gebruik te maken van elkaars expertise we mét elkaar de kwaliteit van de omgeving naar een hoger niveau kunnen tillen. Dit zorgt voor een omgeving waar we met z'n allen trots op kunnen zijn. Dat draagt weer bij aan het geluk van onze inwoners. Voortaan willen wij plannen die daaraan bijdragen, stimuleren. We nodigen initiatiefnemers uit om hierover met ons in gesprek te gaan.

Cynthia Kootker,
projectleider Ruimte
(cynthia.kootker@schagen.nl)

PARTICIPATIE

Een vleugje historie

Je kunt wel in een democratisch land leven, maar wat heb je zelf te zeggen? De overheid beslist toch wel, beweren velen. Er zijn nog steeds mensen die geen gebruikmaken van hun stemrecht. Terwijl er zo voor gestreden is. Aan de andere kant, wat weet een overheid nou als ze het nooit eens gewoon aan de mensen vraagt? Wederzijdse invloed is belangrijk en draagt bij aan ons geluk. Hoe wij als lokale overheid komen van betutteling naar participatie.

Sinds 1922 heeft ons land een indirecte democratie waarin het volk zijn vertegenwoordigers kiest. Een keer in de vier jaar stemmen inwoners op hun gemeenteraad. Dan kiezen zij wie er voor hen beslissingen neemt over besteding van het gemeentelijk budget, afvalverwerking, straatverlichting, verkeerssituaties en nog veel meer. De inwoners maken gebruik van hun actief kiesrecht: het recht om te stemmen. De leden van de gemeenteraad maken gebruik van hun passief kiesrecht: het recht om gekozen te worden.

Betutteling

De overheid heeft het recht in te grijpen in de vrijheid van mensen. Dat wordt als betutteling gezien, maar is dat niet altijd. De Britse filosoof John Stuart Mill (1806-1873) schrijft hierover in zijn boek 'Over vrijheid' (1859): "Het enige oogmerk dat de mensheid het recht geeft om individueel of collectief in te grijpen in de vrijheid

van handelen van een van hen, is hun eigen bescherming.

En de enige reden waarom men rechtmatig macht kan uitoefenen over enig lid van een beschaafde samenleving tegen zijn zin, is de zorg dat anderen geen schade wordt toegebracht." Ingrijpen om anderen te beschermen mag, overheidsbeleid is nodig en het draagt bij aan het geluk van iedereen.

In onze democratie was lange tijd geen sprake van tussentijds meedenken en meepraten door inwoners. Er was wel inspraak, maar geen samenspraak. De gemeente publiceerde een voorneemen en het mogen indienen van een zienswijze was al heel wat. Rond 1990 veranderde dat. We klimmen langzaam een ladder op naar meer invloed van de inwoners en ondernemers op het beleid.

Ladder

In de participatieladder van Sherry Arnstein (1967) benoemt hij acht niveaus (treden). Onderaan staat manipulatie, waarbij er wel de illusie is van invloed, maar die niet echt bestaat. Zoals burgeradviescommissies zonder zeggenschap. Het doel van de overheid is om de inwoner te 'genezen' van zijn ideeën in plaats van inspraak te geven. Dan volgen drie treden van symbolische participatie:

Ans Heijne,
adviseur communicatie
(ans.heijne@schagen.nl)

informereren, consulteren en inspraak. Inwoners mogen meepraten, maar beleidsmakers zijn niet verplicht er iets mee te doen. De hoogste drie treden van de ladder geven de inwoner meer macht: partnerschap, gedelegeerde macht en burgermacht. Hier heeft de inwoner echt invloed, wat kan variëren van inspraak op de besluitvorming tot volledige zeggenschap.

In de participatieladder van David Thomas (1980) begint het bij de inwoner en zijn interactie met andere inwoners, de gemeente komt pas later aan bod. Die ladder begint bij elkaar (h)erkennen, contacten, wederzijdse hulp, meedoen aan buurtactiviteiten en klimt tot inter-

actie met beleidsmakers en beheer (en bezit) van voorzieningen.

Een combinatie van beide ladders maakt Igno Pröpper (2009), waarbij zowel de toenemende invloed van de participant als de toenemende inhoudelijke openheid van het bestuur in elkaar opgaan. Wij laten los, om inwoners ruimte te geven. Dat is wat wij omarmen in Schagen.

Dat gehoord worden en verbonden zijn met je buurt bijdragen aan geluk is wetenschappelijk bewezen. Dat is te lezen in het volgende hoofdstuk. En het staat in het rapport 'De staat van Schagen' (te lezen op www.schagen.nl/geluk).

DIRKSHORN NEEMT INITIATIEF

Wat vindt de dorpsraad van Dirkshorn belangrijk als het gaat om het geluk van de inwoners van Dirkshorn? Wij vroegen het aan hen. Als reactie kregen we een aantal ervaringen die zij opdeden in het participatietraject dat gemeente en dorpsraad sinds anderhalf jaar met elkaar bewandelen. Waarin bewoners, dorpsraad en gemeente samen de belangrijkste spelers zijn. Hieronder vertellen Han de Geest en Hans Tesselaar van dorpsraad Dirkshorn hoe de dorpsraad tegen geluk aankijkt. Zij maakten een mindmap over participatie, communicatie en geluk.

Een dorp waar we gelukkig kunnen zijn

Wat is onze wens? Een dorp waarin we met elkaar optrekken, verantwoordelijkheid nemen, met eigen initiatieven komen en gebruikmaken van elkaars expertise. Waarbij we ons niet langer afzetten tegen de autoriteiten en afwachten tot een ander met een initiatief of idee komt, maar samenwerken.

Dit vraagt wat van de gemeente, de inwoners en de dorpsraad. Als iedereen zijn rol goed speelt en daarover goed communiceert, naar elkaar luistert, loslaat en zijn verantwoordelijkheid neemt. Dan ontstaat er een situatie waar we allemaal beter van worden: een dorp waarin inwoners gehoord worden en waarin we ideeën van inwoners terugzien. Waar

we trots op ons dorp kunnen zijn. Een dorp waar het fijn wonen is en waar we gelukkig kunnen zijn. Dit alles heeft te maken met verbonden zijn met je buurt of je omgeving, met saamhorigheid en met een betrouwbare overheid. En dit alles draagt bij aan het geluk van mensen. Eigenlijk draait alles om communicatie. Zonder communicatie geen participatie. Dat hebben we wel geleerd sinds de start van het participatietraject in Dirkshorn. We hebben verschillende methoden gebruikt om in gesprek te gaan met inwoners en zo te achterhalen wat er speelt.

In gesprek met elkaar

We hebben bijvoorbeeld een interactief spel gespeeld met herkenbare situaties en stellingen voor een gesprek tussen inwoners, dorpsraad en gemeente: 'Hoe werken we samen?', 'Wat verwachten

we van elkaar?', 'Wat is voor ons dorp belangrijk?'. Ook hebben we via sociale media enquêtes verspreid onder de inwoners. Dit vormde de basis van samenwerkingsafspraken. Tegelijkertijd werd op deze manier duidelijk welke onderwerpen inwoners voor de leefbaarheid belangrijk vinden. Dit alles hebben we een plek gegeven in een dorpsagenda of leefbaarheidsplan. De laatste stap is het verzamelen van ideeën, waarbij de dorpsagenda als inspiratie dient.

Van vragen en luisteren naar uitvoeren plannen

De eerste ideeën worden op dit moment al uitgewerkt. Door een groep inwoners is bijvoorbeeld een schets gemaakt voor de herinrichting van de Dorpsstraat en Ruimtevaartbuurt in Dirkshorn, zodat we deze straten Duurzaam Veilig kunnen

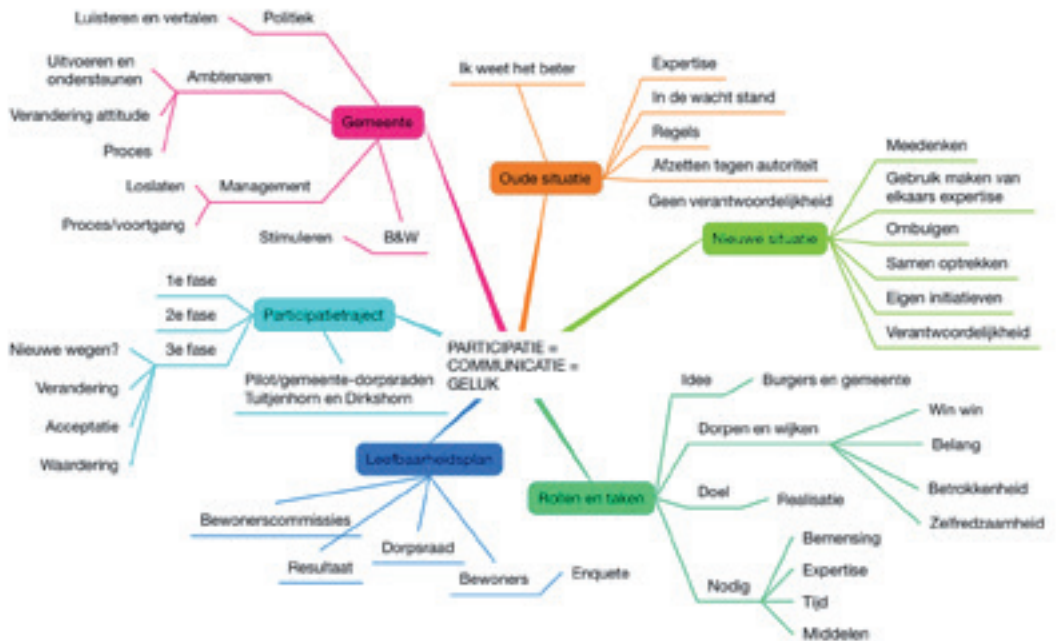

inrichten. Die schets is weer verder uitgewerkt, waarbij ideeën van inwoners over parkeren, groen en verlichting een plek hebben gekregen. Tijdens een inwonersavond kregen inwoners uitleg over de plannen en konden zij zien wat er met hun input is gebeurd. Het is de bedoeling dat de inwoners in 2018 hun ideeën werkelijkheid zien worden.

Een ander voorbeeld is een groep inwoners van Dirkshorn die zich heeft ingezet om een energiecoöperatie op te richten. Het initiatief hiervoor kwam van de inwoners zelf. Het is dan belangrijk om meer inwoners mee te krijgen dan alleen de initiatiefnemers. Energiebesparing en duurzame energie voor bedrijven en inwoners: de gemeente kan dit niet alleen.

Peilstok

Wij hebben ons tijdens het hele traject steeds afgevraagd of we nog op de goede weg zaten om onze doelen te bereiken. Moesten we het traject bijstellen en ons beraden op onze rollen? Of ging het goed? Een participatietraject zoals dit, waarbij we de saamhorigheid en verbinding in de buurt willen bevorderen, vraagt immers een andere rol van gemeente, inwoners en dorpsraad. We maken stappen met elkaar en leren door fouten te maken. Zo nu en dan de peilstok in het traject zetten en met elkaar bespreken hoe het gaat, is dan heel belangrijk. Door open met elkaar te communiceren en samen op zoek te gaan naar het juiste proces en de juiste rol houd je elkaar scherp en op koers.

EEN KRITISCHE NOOT

**Regelmatig publiceert Eugeen Hoekstra zijn gedachten-
spinsels op de website van de lokale omroep Schagen
FM. Met zijn toestemming publiceren wij hier drie
van zijn kritische noten.**

27 januari 2017

In Schagen kan je je geluk niet op

De gemeente Schagen wil investeren in uw geluk. Kan dat? Ze denkt van wel en organiseert deze maand een mini-conferentie over dit onderwerp. Neem geluksambtenaar Leny Claessen van de gemeente Almelo die langskomt. Ze heeft goed nieuws: het Geluksbudget werkt. Zou het echt?

Veertig inwoners van deze Twentse gemeente, u weet wel waar het verkeerslicht altijd op groen staat, kregen geld, ik meen 450 euro, om er iets leuks mee te doen. En dat deden ze en het succes lag op straat: het gaf afleiding, bracht sociale contacten teweeg en men voelde zich meer mans. Claessens kon haar geluk niet op want acht andere Overijsselse gemeenten hebben inmiddels haar aanpak overgenomen. Maar het geluk is voor even. Het budget is eenmalig, bedoeld als een zetje in de rug. Zal het helpen?

Het gaat erom mensen, die het financieel niet makkelijk hebben, uit hun sociaal isolement te halen. Er zijn voorbeelden genoeg: geef hen geld en zie wat er gebeurt. De ene koopt er een brommertje van om eindelijk ergens naar toe te kunnen, een ander een camera om eindelijk zijn felbegeerde hobby te

kunnen
doen en
weer een
ander koopt
er een naai-
machine van.

U zult zeggen de gemeente speelt voor Sinterklaas en dat vindt u niet goed? Anderen zouden kunnen zeggen dat dit lijkt op het pannetje soep van vroeger; dit werkt stigmatiserend als de pest. En dan nog dit: met een brommer of een naaimachine ben je er lang niet. Een brommer moet je verzekeren en dat ding rijdt niet op lucht. Voor de naaimachine heb je stof nodig. Dat kost geld dat er niet is. En de camera heeft applicaties nodig.

Volgens psycholoog Ap Dijksterhuis heb je geluk voor 50 procent zelf in de hand. Omstandigheden bepalen maar ongeveer 10 procent van ons geluk, de genen 40 procent. Voor de 10 procent moeten we bij de gemeente zijn. Een beetje vergezocht natuurlijk, maar het kan helpen als de gemeente Schagen besluit de belasting te verlagen, de regels te verminderen, haar inwoners meer vrijheid te geven en de dienstverlening te moderniseren. Nu worden burgers afgeschrikt door bureaucratie, traagheid van handelen en angst voor precedentwerking.

Eugeen Hoekstra,
bekende columnist van
Schagen FM in Schagen
(eugeenhoekstra@ziggo.nl)

Het Geluksbudget fietst daar tussendoor en dat verklaart het enthousiasme: even geen formulieren. De ambtenaar komt naar je toe. De hamvraag aan de gemeente is logisch en onvermijdbaar: waarom stop je over de hele linie niet met jullie formulierenbrigade en afvinklijstjes en politiek gezever? Dan maak je veel meer mensen gelukkig. Natuurlijk is het geen slecht idee om mensen te helpen hun droom in vervulling te laten brengen maar met een eenmalige bijdrage kom je er niet: aan bijna alles zitten vervolgcosten die door deze mensen niet zijn op te brengen.

22 mei 2017

Is Schagen net zo gelukkig als Ede?

Ede is de gelukkigste stad van Nederland. Lezen we in de Geluksatlas 2017. Hoe gelukkig zijn we in Schagen? De Atlas heeft onze gemeente niet onderzocht en dus weten we het niet. Gelukkig is er een ander onderzoek dat licht werpt op ons geluksgevoel. Het rapport is afkomstig van de Erasmus Universiteit in Rotterdam. 1517 inwoners van Schagen zijn niet zo lang geleden ondervraagd op het aspect geluk in hun leven. Uitkomsten: bijna een acht geven zij zichzelf voor tevredenheid met hun leven. Bijna een acht ook omdat

“De hamvraag aan de gemeente is logisch en onvermijdbaar: waarom stop je over de hele linie niet met jullie formulierenbrigade en afvinklijstjes en politiek gezever? Dan maak je veel meer mensen gelukkig.”

De Ouderenbonden in Schagen hebben wethouder Ben Blonk gevraagd om een Meedoenfonds in het leven te roepen om ouderen (en andere mensen) aan te zetten de deur uit te gaan en wat te gaan doen samen met andere mensen. Arme ouderen ontbreekt het aan geld en dus gaat dit fonds hen helpen met een jaarlijkse tegemoetkoming zodat ze ook ergens lid van kunnen worden en naar het museum of de bieb kunnen. De wethouder heeft al ja gezegd en gaat dit idee uitwerken. Zelf geloof ik meer in het Meedoenfonds van wethouder Blonk omdat de bijdrage jaarlijks is. Waarom zou de uitvoering hiervan niet net zo eenvoudig kunnen?

ze hun leven zinvol vinden en een ruime zeven voor tevredenheid met verschillende aspecten van hun leven.

Maar ga je doorvragen dan blijkt het leven toch minder rooskleurig te zijn. 18% zegt soms tot vaak eenzaam te zijn. Dit is gemiddeld in Nederland 15%. 23% geeft aan dat zij zich licht tot ernstig belemmerd voelen in hun deelname aan het maatschappelijk leven. Dat is iets meer dan het Nederlands gemiddelde (19%).

Vergeleken met het Nederlands gemiddelde, kunnen inwoners van Schagen iets minder vaak rekenen op hun familie en vrienden (52% ten opzichte van 65%),

maar juist iets vaker op mensen in de buurt (29% ten opzichte van 27%). Op de verbondenheid in de buurt scoort Schagen ongeveer gelijk met de Nederlandse bevolking. Aan mensen vragen of zij zich gelukkig voelen is hetzelfde als je vraagt wat ze van het weer vinden vandaag. Geluk is een gevoel dat op en neer gaat met de stemming van de dag. Er zijn zelfs werklozen die weigeren te zeggen dat ze zich ongelukkig voelen. Toegeven dat je je ongelukkig voelt, doe je niet graag.

De gelukkigste mensen zijn rijke, hoogopgeleide, christelijke, getrouwde 65-plussers zonder thuiswonende kinderen en zonder migratieachtergrond. Ben jij laag opgeleid, arbeidsongeschikt, gescheiden met thuiswonende kinderen, migrant én woon je in een grote stad? Dan is de kans dat je gelukkig bent aanzienlijk kleiner. Dat zeg ik niet, maar de Geluksatlas 2017.

Het rapport van de Erasmus Universiteit laat zien dat de inwoners van Schagen minder geluk ervaren aan de openbare buitenruimte dan de rest van Nederland. Hetzelfde geldt voor buurtgericht samenwerken en de relatie tussen inwoners en de gemeente: deze aspecten hebben slechts een licht verband met geluk, maar zouden volgens de respondenten in dit onderzoek wel iets verbeterd kunnen worden in Schagen.

Het bureau raadt de gemeente aan in te zetten op het wegnemen van belemmeringen voor deelname aan het maatschappelijk leven en de aanwezigheid van een sociaal vangnet. De conclusie van de onderzoekers is dat er nog flink

gepraat moet worden in Schagen om tot resultaten te komen. Gaat dit werken? Dat er gelukwinst is te behalen in Schagen?

10 juni 2017

Wethouders noemen het geluk maar is het niet gewoon een teken van beschaving?

Wat is nu precies geluk? En kan een overheid bijdragen aan het geluk van mensen? De wethouders Van Dijk en Blonk zeggen van wel. Ze komen met voorbeelden om dit te illustreren: het scheppen van geluksplekken, het geven van Geluksbudgetten om zo mensen uit hun sociaal isolement te halen, het afschaffen van eigen bijdragen, het maken van ontmoetingsplekken in dorpen en wijken. En verder kunnen arme gezinnen met kinderen en arme ouderen rekenen op financiële tegemoetkomingen. Maar praten we nu hierover geluk of over gewoon sociaal beleid?

Nederland staat op de zesde plaats van de lijst van gelukkigste landen ter wereld. Geluk wordt gedefinieerd aan de hand van factoren als: gelijke verdeling van welvaart, sociale verbondenheid, vertrouwen in de samenleving en de overheid, kwaliteit van de zorg en vrijheid. Maar dit maakt niet per se dat mensen zich gelukkig voelen.

De wethouders leggen geluk uit in materialistische zin: geld en goed maken mensen gelukkig. Maar is geluk niet vooral een zaak van de psyche? Zen heeft een aantoonbaar effect, las ik ergens. Alleen Jezus kan je gelukkig maken, las ik

verderop. Arm leven en toch gelukkig zijn. Het kan. Geluk is vooral een kwestie van het gevoel. Uit onderzoek is gebleken dat bijvoorbeeld mensen die veel geld winnen even gelukkiger zijn, maar na korte tijd weer net zo chagrijnig als voorheen. Geluk gaat niet om geld of kortstondige kicks. Het gaat dieper. Je trots voelen; hoe gelukkig kan je zijn.

Hoogleraar Herman Pleij die onlangs te gast was bij Jeroen Pauw kondigde aan een essay te gaan schrijven over het onderwerp. Pleij was een paar maanden geleden in Schagen als spreker op een conferentie georganiseerd door de gemeente die over geluk ging. In de tv-uitzending deed hij wat schamper over wat hij in Schagen had gehoord. Daar lopen geluksambtenaren rond en in Almelo ook, schamperde hij. Hij vindt dat geluk een uitgewoond containerbegrip is geworden. Dat het wordt verward met welbevinden en welzijn. Taken die gemeenten altijd al doen. Maar toen hij hoorde dat Schagen individuele mensen op het oog heeft schudde hij zijn hoofd. Geluk kan je niet opleggen; dat wordt opgedrongen geluk en dat is gevaarlijk, vindt hij. Inderdaad, geluk staatkundig organiseren moeten we niet willen. Als het aan Pleij ligt, wordt geluk weer exclusief en niet iets wat voor je wordt belegd.

Als onze wethouders het hebben over geluk dan bedoelen zij volgens mij voldoening, tevredenheid, bijvoorbeeld dat er weer perspectief komt in iemands leven. Er hoeft in Schagen niemand door de bodem te zakken. Dit is de bottom line van hun verhaal. Maar moeten we dit

geluk noemen of gewoon een teken van beschaving. Ik denk het laatste.

Reactie van wethouder Ben Blonk op enkele kritische noten van Eugeen Hoekstra:

“De toon en het cynisme druipen van deze artikelen af. Daar zijn columnisten voor. Deze columns moeten niet even serieus worden genomen als nieuwsberichten.

Er zit een positieve intentie achter het gemeentelijk streven zit om inwoners te helpen bij het gelukkiger worden. Natuurlijk kun je er, zoals de columnist, heel veel negatieve opmerkingen over maken, maar dat draagt zeker niet bij aan het bereiken van dit doel. Wij zijn meer gebaat bij inwoners die de gemeente willen helpen bij deze zoektocht. Dat daarbij de plank wel eens wordt misgeslagen, hoort er bij. Zonder wrijving geen glans.”

Hieronder gaat wethouder Ben Blonk in op specifieke citaten uit de kritische noten van Eugeen Hoekstra.

In zijn eerste column gaat Hoekstra in op het bijstaan van mensen die het financieel niet makkelijk hebben: “...dit lijkt op het pannetje soep van vroeger; dit werkt stigmatiserend als de pest.”

Wethouder Ben Blonk reageert: “Dat is niet de intentie en moet worden vermeden. Geleerd is van de fouten die daarmee in het verleden zijn gemaakt. Als voorbeeld noem ik het noodfonds dat door de kerken en gemeente in stand wordt gehouden. Volgens mij weet, behalve de direct betrokkene, niemand wie daar gebruik van maakt.”

Hoekstra schrijft dat extra kosten bij een apparaat niet worden betaald, omdat dit 'geld kost dat er niet is'.

Wethouder Blonk: "Bij de voorbeelden die worden genoemd speelt dat. Er zijn natuurlijk tal van andere voorbeelden waarbij dit niet het geval is. Zoals gezegd: het is een zoektocht."

Hoekstra wijst er op dat je 50% van het geluk zelf in de hand hebt.

Wethouder Blonk: "Daarin zit ook het gedrag van mensen. Dat kun je als overheid positief beïnvloeden. Daar zijn we mee bezig."

Hoekstra schrijft: "Nu worden burgers afgeschrikt door bureaucratie, traagheid van handelen en angst voor precedentwerking."

Wethouder Blonk: "Alle overheden doen hun uiterste best hierin verandering te brengen. Hoewel Schagen al geruime tijd inzet op het lean (snel en efficiënt) maken van processen realiseer ik mij dat dit nog niet overal is gelukt."

Hoekstra schrijft: "Zelf geloof ik meer in het Meedoenfonds ..."

Wethouder Blonk: "Het kindpakket bestaat al enige jaren. De gemeenteraad besluit ook over een ouderenvakket. Dit beleid en ook de uitvoering daarvan staan los van het Geluksbudget."

3

8

ARMOEDEBESTRIJDING

Een vleugje historie

Je hebt absolute en relatieve armoede. Bij het eerste leeft iemand echt op het bestaansminimum, zonder voedsel, veilig drinkwater, sanitair, gezondheid, onderwijs, onderdak en informatie. Deze armoede komt voor in ontwikkelingslanden. Bij ons is meer sprake van relatieve armoede: de leefomstandigheden in verhouding met de omgeving. Eenvoudig gezegd: het is minder erg om geen fiets te hebben als niemand in je buurt een fiets heeft. Je voelt je wel arm als iedereen in je omgeving een fiets heeft, maar jij niet.

De gevolgen van armoede gaan verder dan geld, ook sociale uitsluiting, gebrekkige toegang tot onderwijs en een korte levensverwachting zijn het gevolg. Volgens de Indiase econoom Amartya Sen is armoede gebrek aan vrijheid om het soort leven te leiden dat men wil.

Armenhulp

In de Middeleeuwen werden arme mensen geholpen door de kerk, uit solidariteitsgevoel en religieus besef. In het hiernamaals zou de goede daad worden vergoed. Dat was goed voor de eigen zielenheil van de gever. Het ging om giften in eigen kring. In de Gouden Eeuw groeide de armenhulp omdat de economie floreerde en er meer kerkgenootschappen ontstonden die niet voor elkaar wilden onderdoen. In ruil voor steun bekeerden de armen zich. Na de scheiding van kerk en staat tijdens de Reformatie deed de lokale overheid

meer aan eigen charitas. Ook om de orde te hand-

haven, al was de steun beperkt. De allerarmsten, wezen, leprozen en bejaarden vonden onderdak en een maaltijd in gasthuizen. Andere armen kregen steun in de vorm van voedsel en eventueel een toelage voor de huur. Veel armen waren ook afhankelijk van de gunst van familie, vrienden en bekenden.

Doorschuiven zorg

Dat werd ongunstiger toen de economie aan het einde van de 18e eeuw in een crisis kwam. Het aantal armen nam toe van ongeveer dertig naar ruim vijftig procent van de bevolking. Gelijktijdig daalden de inkomsten van de liefdadigheidsinstellingen. Die schoven de zorg meer en meer door naar de stadsbesturen. Het leek er dus even op dat de lokale overheden een rol kregen in armoedebestrijding. Het onbehagen groeide, maar de kerken gaven de bedeling niet uit handen. Tot ver in de 19e eeuw wilden zij hun godsdienstige taak niet afstaan aan de staat. Het idee dat armoede een kwestie van 'eigen schuld' was, bestond nog steeds.

Suzanna Jansen in 'Het pauperparadijs': "Het eerste congres over het Armwezen in 1854 werd gehouden in Groningen, aan

Ans Heijne,
adviseur communicatie
(ans.heijne@schagen.nl)

de vooravond van de behandeling van een baanbrekende wet in het parlement. Een select gezelschap van 193 heren boog zich over de vraag: waarom zijn de armen arm? Na twee dagen vergaderen, met onderbrekingen voor lunches en diners, werden ze het bij stemming eens over vier oorzaken. De armen waren arm vanwege:

Eén: gebrek aan matigheid in sterke drank

Twee: onvoorzichtigheid bij het aangaan van huwelijken

Drie: gebrek aan spaarzaamheid

En vier: gebrek aan werk.

Armoede was een individuele kwestie, de genoemde oorzaken hadden een hoog eigen-schuldgehalte. Een van de aanwezigen had nog geopperd dat de lage arbeidslonen ook een rol speelden, maar dat werd door de anderen resoluut van de hand gewezen."

Sociale wetgeving

Omdat de industrialisatie opkwam en het verschil tussen arm en rijk toenam, werd het duidelijker dat niet iedereen die arm was daar zelf schuld aan had. Twee belangrijke staatsmannen, Pieter Jelles Troelstra en Abraham Kuyper, betaalden belasting voor zieke arbeiders die niet tot de eigen kring behoorden. In 1901 kwam de eerste sociale wet: de ongevallenwet. Een soortgelijke regeling bestond al in Engeland en Duitsland. De verzorgingsstaat nam verder een aanloop met de ouderdoms-, invaliditeits- en ziektekostenverzekering voor arbeiders. De Duitse bezetter kwam in 1941 met het verplichte Ziekenfonds voor alle werknemers in loondienst. Via de vakbond waren velen al verzekerd.

De Nederlandse regering in ballingschap ontwikkelde een eigen visie: de overheid moest een bestaansminimum garanderen voor alle Nederlandse burgers die daar-toe zelf niet in staat waren.

Suzanna Jansen in 'Het pauperparadijs': "Volgens de naoorlogse idealen in 1946 mochten zieken, werklozen en bejaarden niet langer aan hun lot worden overgelaten. In plaats daarvan zette de overheid zich aan de taak een vangnet te creëren voor iedereen die buiten zijn schuld tot armoede dreigde te vervallen. Het gebouw van de verzorgingsstaat werd steen voor steen opgetrokken. Het was begonnen met de noodwet van 'vadertje Drees' in 1947, die iedereen ouder dan vijftien jaar een bescheiden pensioen toekende. Zomaar. Zonder dat een opzichter zou controleren of je fatsoenlijk was. In 1949 kwam de Werkloosheidswet, daarna de Weduwen- en Wezenwet, gevolgd door de Algemene Bijstandswet, en tot slot de Wet op de Arbeidsongeschiktheid. Iedereen die door overmacht geen inkomen had, zou toch altijd een basisbedrag ontvangen om niet te verpauperen. En het belangrijkste was: het ging niet meer om een gunst, je hoefde niet meer op je knieën, het was van nu af aan een vanzelfsprekend recht."

De verzorgingsstaat ontstond in een tijd van economische voorspoed. In tijden dat het minder goed gaat, grijpt de overheid in. Zo is de zorg voor wie het moeilijk heeft de laatste jaren steeds meer verschoven naar de lokale overheid. De achterliggende gedachte is dat gemeenten dichterbij de mensen staan en meer maatwerk kunnen leveren.

GRIP OP GELD

In mijn werk kom ik veel mensen tegen die in financieel opzicht niet zo gelukkig zijn. En helaas werkt dit door in veel andere gebieden. Ongelukkig in financieel opzicht betekent vaak ook eenzaam en gestrest. Wat een geluk dat ik niet de opdracht heb gekregen om deze mensen tot de gelukkigste mensen van Nederland te laten behoren. Ik hoef 'alleen' maar een bijdrage te leveren aan hun geluk.

Jaqueline Clemens,
wijkteamconsulent met
specialisatie schuldhulpverlening
(jaqueline.clemens@schagen.nl)

(Grip op) geld maakt gelukkig

Een redelijk hoog inkomen uit werk, een modaal salaris, een inkomen op bijstandsniveau, alleenstaande ouder, pensioengerechtigd, student, of gezin, iedereen kan door omstandigheden te maken krijgen met financiële zorgen. Gelukkig lukt het de meeste mensen om bij ingrijpende gebeurtenissen in hun leven, bijvoorbeeld baanverlies of scheiding, een nieuw financieel evenwicht te vinden. Maar het lukt niet iedereen om grip te houden op zijn geld. We weten natuurlijk allemaal dat geld niet gelukkig maakt. Maar als je geen grip op je geld hebt, dan kan dat stress en zorgen opleveren.

Focus

Sinds ik me ben gaan realiseren dat het mijn taak is om een bijdrage te leveren aan het geluk van mensen die de grip op hun geld zijn kwijtgeraakt of dreigen kwijt te raken, is mijn kijk erop veranderd. Mensen kunnen gelukkig zijn als:

- ze maximaal gebruik maken van hun vermogen;
- ze veel positieve gedachten hebben;
- ze aan een positief en duidelijk zelfbeeld werken;

- ze grip hebben op het eigen bestaan en daar ook naar handelen.

Als je met deze dingen in gedachten een hulpvraag gaat oplossen van iemand die financiële problemen heeft, ga je je niet alleen meer richten op het oplossen van schulden en het treffen van regelingen. Je gaat ook kijken naar de mogelijkheden om het budget rond te krijgen zolang een oplossing van de schulden nog niet in zicht is. Zodat men toch maximaal gebruikmaakt van zijn financiële vermogen. Hierbij zorg ik ervoor dat iemand dat wat hij zelf kan regelen, ook zelf regelt en dat er ondersteuning is op de gebieden waar dat vermogen er niet is. Focussen op de dingen die wel goed gaan helpt mensen om trots te zijn op de manier waarop ze met problemen omgaan. Hiermee werken we aan een positief en duidelijk zelfbeeld. Wanneer je van een beperkt budget moet rondkomen, is het van groot belang dat je bewuste keuzes maakt en de juiste prioriteiten stelt. Grip hebben en daar ook naar handelen dus.

Hobby's, sociale contacten en zorgen voor voldoende ontspanning dragen ook

bij aan geluk. Vaak is daar extra geld voor nodig en dat is er nu juist niet. Het is dan belangrijk om aansluiting te vinden bij de motivatie die mensen hebben om tot een oplossing te komen. Wat maakt hen gelukkig? Wat kunnen ze zichzelf in het vooruitzicht stellen als het gelukt is om de financiën weer op de rit te hebben? Wat kan er wel met het budget dat er nu is? Door andere keuzes te maken of gebruik te maken van regelingen en mogelijkheden in de gemeente.

Natuurlijk lukt het niet om alle financiële problemen op te lossen en iedereen die

hulp vraagt een schuldenvrije toekomst in het vooruitzicht te stellen. Maar vaak komen de hulpvragers wel een stapje dichterbij een gelukkiger leven.

Voorkomen is beter

Om te voorkomen dat mensen in de schulden raken of dat financiële problemen hen gaan belemmeren in hun functioneren wijzen we mensen in campagnes en met voorlichting in een vroeg stadium op het belang van grip op geld en hoe geld je toch gelukkig kan maken. Of je er nu veel of weinig van hebt.

WEER VERTROUWEN

in de overheid

Als je in de gemeente Schagen woont en hulp vraagt aan de gemeente, komt er iemand van het wijkteam bij je langs. Ook andere gemeenten werken met wijkteams voor maatschappelijke ondersteuning. Wordt de inwoner daar gelukkiger van?

Het wijkteam helpt iedereen in hun werkgebied die ondersteuning nodig heeft. Inwoners die zorg nodig hebben, begeleiding of dagbesteding. Het kan ook gaan om gezinnen met opvoedingsvragen, vragen rond werk en inkomen of hulp bij het aflossen van schulden.

Gelukkiger

Het wijkteam helpt mee om te voorkomen dat mensen in een isolement raken. Zodat ze kunnen blijven deelnemen aan de maatschappij. Wetenschappelijk onderzocht en bewezen: mensen zijn gelukkiger als ze gekend worden, erbij horen. Gemeente Schagen wil daarom ook via het wijkteam bijdragen aan het geluk van de inwoners. Of de melding nou binnenkomt via de wijkverpleegkundige, de huisarts of omdat iemand zichzelf heeft aangemeld via de website: er volgt altijd een actie.

Wijkteamconsulent **Erica Brandon:**

“Eerst zoeken we samen een oplossing in het eigen netwerk van de inwoner. Het is soms al opgelost met een vrijwilliger of maaltijdservice. Als dat niet gaat, zijn er andere mogelijkheden. We komen niet pampieren, we zijn wel gericht op zelfredzaamheid.

Als mensen zichzelf redden, doen we niets. Maar we laten absoluut niemand tussen wal en schip vallen. Wat nodig is, wordt toegekend.”

Vertrouwen

Soms zijn er meerdere problemen. Dan helpen meer mensen van het wijkteam bij de oplossing. Het wijkteam bestaat uit specialisten in bijvoorbeeld de Wmo (hulp in huishouding, dagbesteding, mantelzorg), in jeugdhulp of schulddienstverlening. Het maakt de gemeentelijke wijkteamconsulent ook gelukkig als de hulp leidt tot een gelukkiger inwoner.

Wijkteamconsulent **Dennis Tetelepta:**

“Mijn mooiste ervaring is dat een voorheen teleurgestelde inwoner na afloop zei: ‘Dankzij jullie heb ik weer vertrouwen in de hulpverlening’.”

Volgens Dennis en Erica is dat een van de positieve gevolgen van de overheveling van veel sociale taken van de rijksoverheid naar de gemeente, die veel dichterbij de mensen staat.

“Wij besteden niet uit. Wij gaan altijd voor het best haalbare.”

WERK = GELUK

Het hebben van werk is een van de belangrijkste factoren voor een gelukkig leven. Vandaar dat wij het als gemeente Schagen belangrijk vinden dat onze inwoners een baan hebben. En dat wij inwoners helpen die werkloos zijn geworden of een afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Dat doen we onder andere via onze Uitstroomunit, waar inwoners geholpen worden bij het vinden van werk.

Koen Wijnker,
teamleider Werk en Inkomen
(koen.wijnker@schagen.nl)

1
Ons motto is: inwoners stappen hier niet binnen voor een uitkering, maar stappen naar buiten met een baan. Waar vroeger inwoners meteen een uitkering kregen als zij werkloos werden, kijken we nu veel meer naar wat iemand nog kan. Natuurlijk krijgen inwoners een uitkering als zij dat nodig hebben, maar we zijn veel actiever in het ondersteunen van inwoners bij het zoeken naar werk. Betaald werk of vrijwilligerswerk. Werk is nou eenmaal de beste manier om sociale uitsluiting te voorkomen en een effectieve manier om mensen mee te laten doen in de samenleving. Daarnaast bevordert een eigen inkomen iemands zelfredzaamheid. En dat draagt weer bij aan het geluk van die persoon. De gemeente doet dit

niet alleen. Samen met het zogeheten werkgeversservicepunt biedt de gemeente inwoners werkgelegenheid in de regio aan.

Het succes van de Uitstroomunit is te danken aan de kennis van de caseload bij de consultants in combinatie met de aantrekkelijke vacaturemarkt. Daarnaast is het team er door goede nazorg in geslaagd de zogeheten 'draaideurcliënten' tot een minimum te beperken.

Technische opleiding voor jongeren

De gemeente ondersteunt niet alleen inwoners die werkloos zijn geworden. Voor jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt is de gemeente een proef gestart. Vijftien jongeren kunnen een technische vakopleiding volgen. Hierdoor hebben zij een betere kans op een baan of een startkwalificatie voor een vervolgopleiding. De jongeren krijgen twintig weken een opleiding in de elektro- en installatietechniek op MBO1-niveau. Het is een praktische opleiding, waarbij naast de technische inhoud ook veel aandacht is voor coaching en begeleiding van de toekomstige werknemers.

STRAATVERLICHTING

Een vleugje historie

Misschien is straatverlichting wel een van de eerste bijdragen van een lokale overheid aan geluk. Als een lantaarnpaal kapot is, melden we dat aan de gemeente. Die herstelt de verlichting zo snel mogelijk. Want donkere wegen zijn gevaarlijk. De veiligheid van inwoners staat voorop. Dat verhoogt het welbevinden.

De Londense burgemeester Henry Barton was in 1417 de eerste die 'lanthorns' liet ophangen, in de winter. Amsterdam volgde in 1505, maar wel net even anders. Het stadsbestuur verplichtte iedereen die na 21.00 uur op straat was om een lantaarntje mee te dragen. De eerste vaste lantaarn (met kaarsverlichting) stond in 1544 op de Amsterdamse Zeedijk.

Den Haag was de eerste stad in ons land met openbare straatverlichting. In 1570 kwamen hier drieëndertig straatlantaarns. In 1669 volgde Amsterdam. Jan van der Heyden had in 1663 een olielamp uitgevonden die niet lekte. Die lamp werd ingezet. Binnen een jaar waren er 1800 lantaarns in de hoofdstad. Toen nog niet van gietijzer, dat kwam in de 18e eeuw. Toen werd ook de gaslamp uitgevonden, die veel beter licht gaf. De lantaarns moesten nog steeds stuk voor stuk worden aangestoken.

Waarschijnlijk is elders eerder gestart met gelijktijdige inschakeling, maar in Schagen gebeurde dit op 4 oktober 1866. Achttien gaslantaarns floepten tegelijk

aan. Elektrische straatverlichting kwam in 1881 voor

het eerst in Engeland, in de stad Goudalming. De eerste Nederlandse plaats met elektrische straatverlichting was Nijmegen, in 1886. Amsterdam liet in 1916 elektrische straatverlichting aanleggen als werkverschaffingsproject. Dit werk werd gedaan door Belgische vluchtelingen, die in de Eerste Wereldoorlog waren uitgeweken naar Amsterdam.

Sinds 1945 worden straatlantaarns gemaakt van staal en aluminium. De verlichting wordt ingeschakeld op basis van daglicht. Als het schemert, gaan de lichten aan. Als er weer voldoende daglicht is, gaan de lichten uit. Gloeilampen werden vervangen door tl-verlichting en nu stappen gemeenten graag over op duurzame ledlampen met een levensduur van vijftigduizend uur. Schagen heeft in 2016 de wijk Muggenburg voorzien van ledverlichting. Binnen enkele jaren tijd volgt alle openbare verlichting in de hele gemeente. Openbare straatverlichting is goed voor anderhalf procent van het totale energieverbruik. Dat percentage kan lager worden met ledverlichting. Duurzaam, goed licht en dus veilig. Voor het geluk van alle mensen die onderweg zijn.

Ans Heijne,
adviseur communicatie
(ans.heijne@schagen.nl)

EEN VEILIGE EN PRETTIGE leefomgeving

10

Hoe de openbare ruimte is ingericht en hoe die ruimte erbij ligt, is van invloed op de leefbaarheid en (sociale) veiligheid van een wijk of buurt. En daarmee natuurlijk ook op hoe tevreden de bewoners en gebruikers over die openbare ruimte zijn. De medewerkers van de afdeling Openbaar gebied vertellen hier meer over.

Medewerkers afdeling
Openbaar gebied die zich bezig houden met de inrichting van de openbare buitenruimte

Want stel je zich eens voor dat ...

- Er géén gras meer wordt gemaaid.
- Er géén straatverlichting meer brandt.
- Er géén werkende riolering meer is.
- Er géén zwerfvuil wordt opgeruimd.
- Er géén onkruid uit de plantsoenen wordt verwijderd.
- Er géén onderhoud aan de wegen wordt uitgevoerd.
- Er géén ... vult u maar in.

Schagen zou onveilig, onbereikbaar en vuil zijn. Wat een enorm negatieve invloed heeft op de gezondheid, de gebruiksmogelijkheden, de aantrekkelijkheid en de leefbaarheid. Mensen die het prettig vinden in hun buurt zijn vaak meer tevreden met hun leven. Daarom hebben wij veel aandacht voor onze openbare ruimte.

Natuurlijk moeten we keuzes maken: ons budget voor de inrichting en onderhoud van de openbare ruimte is niet onbeperkt. Dus willen wij graag weten wat de gebruikers van de openbare ruimte belangrijk vinden. Om daar achter te komen gaan wij actief met onze inwoners in gesprek over die openbare ruimte.

We leggen elk jaar veldbezoeken af waarbij we de bewoners (veelal via de dorpsraden) uitnodigen om gezamenlijk de verbeterpunten van de openbare ruimte te bekijken en te bespreken. Dit versterkt de relatie die inwoners met ons als gemeente hebben. Ze voelen zich gehoord en gezien en weten daardoor dat wij hun mening belangrijk vinden.

Zo kunnen we beter kiezen waar we de nadruk op leggen bij de besteding van de onderhoudsbudgetten. Want waarom zouden we veel kosten maken voor iets wat niet of nauwelijks invloed heeft op het geluk van onze inwoners?

Daarnaast stimuleren wij onze inwoners om wat extra kwaliteit in de openbare ruimte te realiseren. Bijvoorbeeld een mooier plantsoen voor de deur. In ruil daarvoor nemen de bewoners dan het dagelijks onderhoud voor hun rekening.

Betrokken en dus gelukkiger?

De openbare ruimte is het fysieke hart van de samenleving. Het is een gebied waarin je kunt verblijven, je verplaatsen,

Wat led je?

"In onze straat is het niet druk met verkeer. 's Morgens vertrekken er wat auto's en zie je ouders met kinderen op de fiets, die gaan naar school. Gedurende de dag komt er soms een pakketdienst langs, de krantenbezorger en anderen. Er staan wat speeltoestellen op het grasveld in de buurt. Allemaal netjes onderhouden, ook door bewoners. Waar ik heel blij mee ben, is dat onze lantaarnpalen nieuwe ledverlichting hebben gekregen. Mooi helder licht en nog duurzaam ook." zegt mevrouw Baars uit de wijk Muggenburg.

elkaar ontmoeten en ontspannen. Het beïnvloedt de sociale binding en het welzijn van onze inwoners. Inrichting, beheer en onderhoud van de openbare ruimte moeten recht aan doen aan die belangrijke functie. En om daarover in gesprek te gaan met inwoners, dat is meteen een mooie manier om de relatie te versterken en om te laten zien dat je een goede overheid wilt zijn.

Meedoen

We geven we inwoners zoveel mogelijk de kans om mee te doen of mee te denken over de openbare ruimte. Die participatieve aanpak leidt vaak ook tot actieve betrokkenheid en een grotere tevredenheid.

Speeltuintje Warmenhuizen

"Samen met de gemeente hebben bewoners een plan bedacht om het speeltuintje in de buurt aan de Regelhaalter in Warmenhuizen op te knappen. Met twee bewoners hebben we de plannen uitgewerkt. De speelplek is voorzien van toestellen die vrijkwamen na de verhuizing van de Theresiaschool. Bewoners hebben ze zelf geplaatst, met hulp van de gemeente. Zo'n project is precies wat ik bedoel. Ik wil zoveel mogelijk flexibel omgaan met de ideeën van inwoners. En daarom ook zoveel mogelijk in gesprek met hen over wat kan. Het is hún omgeving", zegt Sigge van der Veek, wethouder Openbaar gebied.

12

Deze aanpak blijkt ook voor de medewerkers van de gemeente Schagen inspirerend. Werd in het verleden nog een compleet uitgewerkt plan aan de inwoners voorgelegd, worden de plannen nu meer samen met de inwoners gemaakt. Onze collega's horen eerder wat er leeft in de buurt en kunnen daar meer op inspelen. Hun vakinhoudelijke kennis geeft samen met de input uit de buurt vorm aan de plannen.

HET GELUKKIGE bestemmingsplan

“Wat goed dat jullie al die gesprekken voeren.”
“Meestal gaat zo'n uitnodigingsbrief van de gemeente snel bij het oud papier, maar die Loesje-kaart trok mijn aandacht.” “We hebben het gisteren in de beheervereniging besproken.” Zomaar een paar citaten uit de gesprekken die we met de ondernemers van het bedrijventerrein Lagedijk hebben gevoerd.

Agnes de Boer,
projectleider Ruimte
(agnes.deboer@schagen.nl)

Anders doen

Maar liefst 63 ondernemers - en een paar omwonenden - reageerden op de brief om mee te praten over het nieuwe bestemmingsplan voor het bedrijventerrein Lagedijk. Bij de brief zat een kaart met een Loesje-spreuk: 'Waarom moeilijk doen als het samen kan'. Op het vorige bestemmingsplan hadden maar acht ondernemers een reactie gegeven. Ons credo bij het maken van het nieuwe plan is dan ook 'we gaan het anders doen'. Daarmee lopen we vooruit op de invoering van de nieuwe Omgevingswet. De bedoeling is dat dit 'anders doen' leidt tot een meer klantgericht, begrijpelijk en breder gedeeld bestemmingsplan. Oftewel: we willen een betrouwbare en bereikbare overheid zijn voor de betrokken ondernemers en omwonenden.

Groot begrip

Geluk lijkt een groot begrip als het gaat om een bestemmingsplan. Tot je realiseert dat een bestemmingsplan bepaalt of je kunt groeien met je bedrijf en of je bedrijf goed bereikbaar is. Het bestemmingsplan regelt onder andere

of je de producten die je maakt ook ter plaatse mag verkopen, wat je burens mogen doen en hoeveel geluid bedrijven mogen maken.

Geluk leidt tot werkgeluk

Wat doen we nu anders? Nog voordat we een woord op papier hebben gezet, geven we ondernemers en omwonenden de gelegenheid met ons in gesprek te gaan. Alleen al het feit dat je aan de voorkant je ideeën, plannen en wensen naar voren kunt brengen, maakt de ondernemers en omwonenden blij. Zo hoef je niet achteraf te reageren op een plannetje dat een paar ambtenaren in een stoffige kantoorkamer hebben gemaakt. Het enthousiasme van de ondernemers en inwoners raakt ons, de tien collega's die de gesprekken voeren, ook. We krijgen het gevoel dat we iets doen wat ertoe doet.

Helder en duidelijk

Vooraf over een plan praten met betrokkenen is dus al een goede zet. Een andere verandering is dat het plan leesbaar en concreet moet worden en

minder regels bevat. Het plan moet aan de gebruiker duidelijk maken wat er wel en niet kan zonder dat diegene een paar bladzijden moeilijk te begrijpen juridische teksten door moet worstelen. Het klinkt vanzelfsprekend, maar kennelijk zijn we in Nederland door onze wens om alles te reguleren en goed te kunnen handhaven, ver van het heldere pad afgedwaald. Het wordt nog een hele kunst om helder en duidelijk te zijn en er tegelijkertijd voor te zorgen dat de gebruikers voldoende ruimte krijgen, dat ze niet in elkaars vaarwater komen te zitten en dat ook de belangen van de omwonenden worden gediend.

In gesprek blijven

Dit proces schept wel verwachtingen aan de zijde van de ondernemers en inwoners. Het voeren van de gesprekken en het aanhoren van de wensen en ideeën van de ondernemers of de klachten van de inwoners betekent niet automatisch dat we die wensen kunnen honoreren of dat we alle klachten kunnen verhelpen. De plannen van de ene ondernemer

kunnen botsen met die van de andere ondernemer. De ene ondernemer wil bijvoorbeeld woon-werkpanden realiseren, de andere wil niet dat hij een kind in de werkplaats aantreft of te maken krijgt met bewoners die last hebben van lawaai. De ideeën van de ondernemers komen misschien niet overeen met de wensen van de gemeente. Ondernemers willen bijvoorbeeld meer detailhandel op het bedrijventerrein zodat er meer reuring en daardoor meer handel komt. De gemeente en de provincie vinden het beter voor de herkenbaarheid dat elk bedrijventerrein een bepaald thema heeft, afgestemd op de sterke kanten van de locatie en dat dus niet overal alles kan.

Hierover moeten gemeente, ondernemers en inwoners met elkaar in gesprek blijven. Ze moeten open staan voor elkaars argumenten, meningen bij durven stellen en eerlijk en duidelijk blijven. Het proces is minstens zo belangrijk als de inhoud. Ook als iemand niet zijn zin

krijgt, maar wel begrijpt waarom, kan hij tevreden zijn met het resultaat. Is hij dan gelukkig? Waarschijnlijk een beetje minder dan wanneer zijn wens wel was ingewilligd. Zelf zijn wij tevreden als wij onze uiterste best hebben gedaan om iedereen op te laten komen voor zijn of haar belang. En als wij een zorgvuldige belangenafweging mogelijk hebben gemaakt.

Grenzen opzoeken, loslaten en durven

Deze nieuwe aanpak is voor medewerkers, bestuurders en politici van onze gemeente een test. Het is goed dat we naar elkaar toe hebben uitgesproken dat we mogen experimenteren en het college heeft zelfs expliciet gezegd dat we de grenzen op moeten zoeken. Het experimenteren gaat niet zonder slag of stoot, dat is niet erg, zolang we ervan leren. Waar lopen we zoal tegenaan?

Loslaten! Binnen de organisatie moeten we bereid zijn onze gewoontes los te laten. We willen niet veranderen omdat we het niet goed deden, maar omdat het anders en beter kan. De wereld is veranderd en burgers en overheid gaan nu anders met elkaar om. We leren elke dag van die veranderingen. Meer medewerkers worden verantwoordelijk voor meer zaken: een bestemmingsplan is niet meer alleen iets van team Procedures, het wordt iets van ons allemaal. De afdeling Samenleving praat mee over wat het bestemmingsplan doet voor de gezondheid van inwoners. De afdeling Openbaar gebied wordt betrokken bij de wensen voor grijs, groen en blauw. Economische zaken en Communicatie denken mee over de participatie en het

Klantcontactcentrum doet actief mee zodat ze meer feeling krijgt met bijvoorbeeld bestemmingsplannen, waardoor ze vragen soepeler kunnen afhandelen.

Ook bestuurders en politici moeten loslaten. Onder de nieuwe Omgevingswet is het niet meer vanzelfsprekend dat de gemeente eenzijdig de kaders stelt voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dat gaan we samen doen. Het resultaat is niet dat alles mag, maar dat gemeente en samenleving samen bepalen hoe de ruimte en de omgeving eruit komen te zien. Dat betekent soms het loslaten van stokpaardjes en in ieder geval luisteren en uitwisselen.

Durven! We zetten stappen die we nog nooit eerder hebben gezet en waarvan we niet weten hoe ze uitpakken. Het heeft geen zin hier bang voor te zijn en die stappen uit de weg te gaan. Ga de uitdaging aan en probeer! Denk goed na over wat je doet en hoe je het doet, doe het zo zorgvuldig mogelijk en voel het niet als een persoonlijk falen als het eens verkeerd uitpakt. De andere kant is namelijk: het voelt zo lekker als het goed uitpakt. Het voelt goed als 63 ondernemers en omwonenden reageren, het voelt goed als ze enthousiast zijn over onze aanpak, het voelt goed als het college zegt: zoek de grenzen maar op. En het voelt zeker goed als een collega zegt: dat neem ik wel even van je over.

Zelfs ondernemers moeten in dit geval loslaten en durven. Niet alleen naar de gemeente wijzen. Maar samen verantwoordelijkheid nemen voor de ontwikkeling van je gebied.

Jacqueline Boerefijn,
master toegepaste
positieve psychologie
jboerefijn@positiefonderwijs.nl

INTERVIEW

Jacqueline Boerefijn (59) heeft een master in toegepaste positieve psychologie. Zij is ruim twintig jaar biologiedocent. Tien jaar terug won zij een onderwijsprijs voor haar idee 'Lessen in geluk'. Als pionier in het geven en promoten van positief onderwijs staat ze ook gemeente Schagen bij. Een gesprek.

Hoe bent u op het idee gekomen voor 'Lessen in Geluk'?

"Ooit werkte ik in de psychiatrie, als verpleegkundige. Door bezuinigen werd steeds meer gewerkt met de isoleercel. Daar kon ik echt niet meer tegen. Ik ging de schoolbanken weer in en werd biologiedocent. Mijn afstudeerproject in 1994 was in Blijdorp, over het verbeteren van het welbevinden van dieren in gevangenschap. Het was heel leerzaam. Ik leerde onder meer dat verveling dodelijk kan zijn voor de dieren. Het indrukwekkendst was de woestijnlynx die in een fokprogramma zat. Ze werd steeds zwanger, maar leverde geen jonkies. Wat bleek? Ze at ze steeds op. Dat zei echt veel over het welbevinden van dit dier."

Bij het aanleren van kunstjes blijken dolfijnen alleen te leren van beloningen. Is dat bij de mens ook zo?

"Dat kun je niet zo direct stellen, maar feit is dat niemand dat ooit onderzocht. Als je op school werkt, weet je dat er altijd onderzoek is naar van alles, behalve naar welbevinden van de leerlingen en docen-

ten. Het is vaak gericht op het negatieve. Dat wat niet optimaal is op de mavo en het vmbo. Het is toch veel mooier als we het wonder van het leven delen!"

Hoe nieuw is uw benadering?

"Vrij nieuw, helaas. Dat leerde ik na mijn studie positieve psychologie, die ik pas begon toen ik al 50 was. Zware studie, maar zó interessant. We vielen van de ene verbazing in de andere. Het levert zoveel succes op. Waarom is de benadering niet eerder zo geworden? Pas nu begint de positieve psychologie te groeien. Het onderwijs loopt nog achter. Toen ik deze studie afrondde, dacht ik: iedereen zit hier op te wachten. Maar het komt nu pas een beetje op gang. Ik geef nog steeds biologieles, positief onderwijs is nog te onbekend om daarvan te kunnen leven. Verzoeken om uitleg te geven krijg ik vaak via-via en zijn er nog niet voldoende."

Werkt u alleen of met een groep aan positief onderwijs?

"Nou, ik ben wel een pionier. Het helpt dat er sinds 2015 een tijdschrift is 'Positieve

Psychologie'. Daar is een platform en ik zit ook in de redactie. Het maakt duidelijk dat dit geen onzin is. Als we het hebben over geluk wordt er ook veel onzin verkondigd. Daar zul je als gemeente ook last van hebben. Dat mensen denken dat het spiritueel betekent, iets in hogere sferen. Daar klopt je echt niet mee aan bij scholen of ouders. Het gaat om serieuze informatie, geen onzin."

Hoe ziet men in het onderwijs momenteel het leren van geluk?

"Volgens onderzoek van Unicef zijn kinderen in Nederland het gelukkigst en vinden zij het leuk op school. Onze scholen scoren qua leerprestaties hoog op internationaal niveau. Voor het eerst is ook welbevinden onderzocht bij 15-jarigen en ook daar blijkt dat Nederlandse jongeren zich het gelukkigst voelen vergeleken met alle landen die meededen. Echt positief. Je zou denken dat gelukslessen dan niet nodig zijn, maar het tegendeel is waar. Vanaf de puberteit daalt het geluk. Als je kijkt bij volwassenen zie je steeds meer ziekmeldingen vanwege psychisch lijden. Dat leidt ook tot arbeidsongeschiktheid. De Wereldgezondheidsorganisatie verwacht dat in 2030 depressie wereldwijd de grootste ziekte zal zijn. Dus: onze leerlingen scoren op gelukkig zijn, presteren behoorlijk goed en hebben weinig stress. Zij willen niet per se de beste van de klas zijn. Ze werken liever samen dan dat ze concurreren. Maar de regering wil dat we naar excellent stijgen en voert de druk op. Dat is funest. Met kinderen gaat het nog, die trekken zich er niet zoveel van aan. Maar met de leraren gaat het steeds slechter. Grotere klassen, geld dat is beloofd en niet komt, het beroep wordt

onaantrekkelijker. Een op de vier leraren zit tegen een burn-out aan. Ik begrijp niet dat ouders nog denken dat leraren zouden zeuren. Als ouder vertrouw je je kind mogelijk toe aan iemand die op zijn tandvlees loopt. Daar kunnen kinderen onder lijden. Gelukkig leven telt ook voor de leraar. Als je wilt dat het goed blijft gaan, moeten we ook goed voor onze leraren zorgen."

Geef u ook in Schagen les?

"Ja. Ik train docenten van het Clusius College. Zij krijgen een korte training om geluk aandacht te geven. Zodat zij zelf lessen in geluk kunnen geven. Voor leraren is het belangrijk dat zij naast het diploma ook stilstaan bij persoonlijke vorming van hun leerlingen. Dat zij florerende mensen kunnen worden."

Nu er meer aandacht komt voor positief onderwijs, groeit dan ook het besef dat het die kant op moet?

"Dat valt mij nog tegen. Het gaat om verandering van focus. Als je het aan mensen vraagt, zeggen ze natuurlijk dat het goed gaat. Maar met focus bedoel ik dat we veel meer aandacht moeten geven aan het wonder van het leven. Als er nu iets in de aandacht komt, is dat altijd iets negatiefs als roken, drugs, ongezonde zaken, ongelukken. Terwijl de gedragspsychologie allang weet dat alles met 'niet' gewoon niet werkt. Maar juist wat je wél moet doen. Het effectonderzoek na 'Lessen in geluk' wijst uit dat de cijfers omhoog gaan, er minder wordt gepest, dat er vreugde is, dankbaarheid, trots, hoop, plezier, verwondering en andere positieve emoties. Daarom willen we deze lessen graag opgenomen zien in de lijst

interventies van het Nederlands Jeugdinstituut. Maar die wil het niet opnemen, omdat een interventie ergens tégen moet vechten en niet ergens voór. Dat idee zou dus bij hen al moeten veranderen, maar ik zie dat voorlopig nog niet gebeuren. Dus nee, de groei gaat niet vanzelf."

Hoe ziet u de ontwikkeling naar de toekomst?

"Volgens mij is het een besef dat wel groeit, maar met tegenslagen. Op zich is het goed dat bekend wordt dat positief onderwijs een serieuze zaak is. Je zult het bij de gemeente ook zien: er zijn ook tegenbewegingen. Dat merkten we al in Engeland. Het International Positive Education Network hield een groot congres met het thema: geestelijke gezondheid en geluk. Daarop kwam er een artikel in The Guardian dat neerkwam op: moeten scholen zich wel bemoeien met geluk? Heel negatief, er is nog veel onbegrip. Ik hoop dat er meer aandacht voor komt, vooral voor leraren. En niet dat we de kant opgaan van nog zwaardere examens en meer werkdruk. Het maakt echt niet gelukkig als alleen hogere opleidingen tellen. Het gaat om mensen. Ook een beroep waarin je met je handen werkt, moet een gewaardeerd beroep zijn. Geef iedereen een kans om een gewaardeerd en gelukkig mens te worden."

Heeft u tips voor gemeenten en anderen die bezig zijn met sturen op geluk?

"Net als in het onderwijs wil een gemeente als Schagen zoveel mogelijk doen om mensen een gelukkig leven te laten leiden. Onderwijs is daar de basis voor en de gemeente zet het voort in eigen mogelijkheden. We willen dat onze leerlingen

later prettige medeburgers zijn, die goed met elkaar omgaan. Kapster of notaris, je hebt ze allebei nodig. Het gaat erom dat je het leven kunt leiden dat bij je past. We zijn allemaal verschillend en we zijn allemaal nodig in onze samenleving. Het is heel goed dat de gemeente hier mee bezig is. Het ministerie helaas nog niet. Ook in de gezondheidszorg moet het anders, met een nieuwe definitie van gezondheid. Het is nu nog: je moet fysiek, geestelijk en sociaal gezond zijn, anders ben je ziek. Dat is een eis van perfectie. Dat hoeft helemaal niet. Het moet zo worden dat we kijken naar de situatie van een persoon en daarbinnen vinden wat nog wel kan. Mensen genieten het meest van wat ze goed kunnen doen."

Het Platform Onderwijs 2032 adviseert onder meer dat leerlingen, naast het opdoen van een vaste basis aan kennis en vaardigheden, zich ook als persoon vormen tot aardige, waardige en vaardige volwassenen. Die persoonsvorming gebeurt thuis én op school. Net als emeritus hoogleraar 'sociale condities voor menselijk geluk' Ruut Veenhoven, wijst Boerefijn er op dat het maatschappelijk rendement van geluk niet mag worden onderschat. "Gelukkige mensen zijn doorgaans betere burgers. Daarom moeten scholen leerlingen helpen om een prettige tijd te hebben en uit te groeien tot gelukkige volwassenen. In die zin dat zij een plezierig, betrokken en betekenisvol leven leiden." Meer informatie over het werk van Jacqueline Boerefijn is te vinden op www.positiefonderwijs.nl.

HOE IS HET OM TE WERKEN AAN GELUK?

PLEASURE & PURPOSE

Wat doet de conducteur met jouw humeur?

Erger je je blauw aan de kassajuffrouw?

Dat hangt er vanaf.

Waar vanaf?

Van hun werkgeluk.

We kennen het allemaal. Je wás een beetje down, maar door die vrolijke serveerster bloei je echt weer even op. Het omgekeerde is ook waar. Toen je wakker werd, begon je de dag met goede koffie en geurig vers brood, inwendig juichend "Goedemórgen Nederland! We gaan er vandaag weer lékker tegenaan" en hop! Opgewekt vertrek je naar je afspraak waar je lijzig geholpen wordt door een verveelde, ronduit chagrijnige baliemedewerker. Wég zon. Je hebt het even helemaal gehad. Dus ja, die link tussen werkgeluk van anderen en je eigen geluk, die kennen we allemaal.

Peter Glas,
adviseur gegevensbeheer
(peter.glas@schagen.nl),
Mirelle Blom, adviseur P&O
(mirelle.blom@schagen.nl) en
Suzan van Langen, intern coach/trainer
(suzan.vanlangen@schagen.nl)

Wil je als gemeente sturen op geluk van je inwoners en ondernemers? Dat gaat je prima lukken met gelukkige medewerkers. Waar worden medewerkers gelukkig van? En kun je daar ook op sturen? Het antwoord daarop is gelukkig ja.

12

"Waarom steek ik mijn neus in de projectgroep Werkgeluk? Adviseur gegevensbeheer en werkgeluk. Die hebben toch niets met elkaar te maken?! Als ik nou van personeelszaken was ...

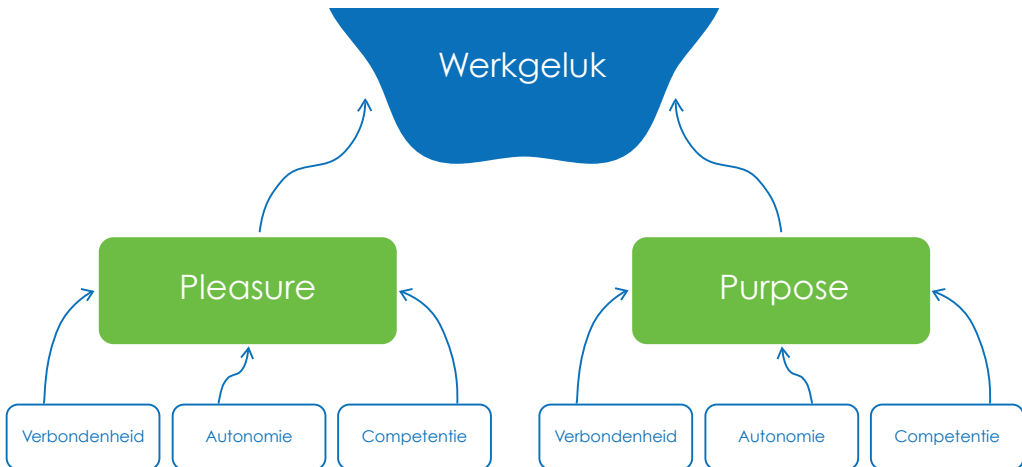
Ik geef toe: het komt vooral door nieuwsgierigheid. Ik ben benieuwd hoe je ooit een vinger krijgt achter zo'n onderwerp. Werkgeluk is toch iets zweverigs? En dan die voorspelbare lacherigheid bij collega's. "Heb je niks beters te doen?" Toch is het tegenovergestelde van werkgeluk een burn-out, overspannen zijn, of depressief. Oh nee, dat zijn ernstige zaken. Niemand die daar ooit lacherig over doet. Waarom dan wel over de positieve tegenpool: werkgeluk?

Het verrast mij hoe rationeel je werkgeluk kunt vastpakken. Het is wetenschappelijk te onderzoeken en te vangen in een glashelder schema Pleasure & Purpose."

Peter Glas

Pleasure & Purpose

Werkgeluk staat stevig met twee benen op de grond: pleasure en purpose (plezier en doel). Beide gedijen bij verbondenheid, autonomie en competentie.

“Als kind had ik zo'n rechtopstaand houten knikkerspel met zes vakjes onderin. Werp boven je knikkertje in het gaatje en tik-tak-tok daar valt hij via een stel wisseltjes naar beneden om in één van de zes vakjes te eindigen. Daar moest ik aan denken toen ik dit pleasure-purposeschema concreet ging invullen. We moesten het namelijk aan onze collega's uitleggen, en dat gaat het best als je de boel concretiseert. Proberen?

Ik gooi het knikkertje “pesten” bovenin. ~Tik geen werkgeluk ~tak geen pleasure ~tok geen verbondenheid. Als er wordt gepest op de werkvloer mankeert er iets aan de verbondenheid binnen de groep. Omgangsvormen, collegialiteit, respect en samenwerking hebben dus een directe relatie met werkgeluk.

Andersom gaat het ook; dat kon niet met mijn knikkerbaan. Bijvoorbeeld de stuiter 'Open Data': draagt dat bij aan werkgeluk? Gegevens niet afschermen of voor onszelf houden, maar ze vrij herbruikbaar beschikbaar stellen voor inwoners en bedrijven. Hoort thuis in een transparante, eerlijke overheid die verbonden is met de samenleving. De knikker gaat omhoog ~tok verbondenheid ~tak purpose ~tik werkgeluk.

Dit schema is een tool waarmee ik zelfs een doorgewinterde nerd kan laten zien dat werkgeluk helemaal niet zweverig is!”

een collega van I&A

Pleasure and purpose, daar draait het om bij werkgeluk. Een goede balans hierin is belangrijk. Ze kunnen eigenlijk niet zonder elkaar. Bij de gemeente Schagen kun je zeggen dat het doel het tandwiel is en ons plezier de olie. Met doel wordt de zingeving bedoeld, wat is jouw bijdrage aan de doelen van jouw organisatie? Voor de collega's van de gemeente Schagen: wat kunnen wij doen om onze inwoners zo gelukkig mogelijk te maken?

Maar ... hoe zit dat eigenlijk met doel en plezier voor je werkgeluk? Ben je daarvoor afhankelijk van anderen of heb je hier zelf ook een bijdrage in? Wat draagt bij en wat juist niet? En hoe wordt dat vervolgens vertaald naar het geluk van onze inwoners?

118

Het doel en het plezier kun je onderverdelen in verbondenheid, autonomie en competenties.

Bij verbondenheid denken wij aan de externe verbondenheid, de bijdrage die wij leveren aan de samenleving. Die zit

in het schema onder 'purpose'. Bij een gemeente is dit natuurlijk het hoogste doel. Alles wat wij doen of nalaten, draagt bij aan het geluk van onze inwoners en ondernemers. Maar denk hierbij ook aan de interne verbondenheid, die onder 'pleasure' valt. De samenwerking met collega's en de aandacht voor collega's. Het is immers zo dat wanneer je aandacht hebt voor elkaar en je fijn kunt samenwerken met collega's, dit bijdraagt aan het plezier van je werk en dus je werkgeluk.

Maar bij verbondenheid kun je ook denken aan klantgerichtheid, participatie en huisvesting. Sinds februari 2017 werken we niet meer in vier verschillende gebouwen, maar vanuit één gemeentehuis en één gemeentewerf. Je kunt je voorstellen dat de verbondenheid ver te zoeken was als je elkaar bijna nooit ontmoet. Dat is nu een stuk verbeterd.

Bij autonomie kun je denken aan deregulering, lean, flexibel werken. De wijze van werken, de afspraken, de regeltjes, hoe

we als gemeente georganiseerd zijn en kunnen werken, heeft directe invloed op het werkgeluk en daardoor ook op het geluk van onze inwoners.

12

De spanning tussen de interne processen (met bijbehorende regeltjes) en de werkzaamheden en processen die rechtstreeks invloed hebben op onze inwoners, bedrijven en bezoekers, hebben invloed

op het werkgeluk van onze ambtenaren. Terwijl we het in essentie allemaal doen voor hetzelfde doel.

Intern moeten we daarom zorgen dat er begrip is voor elkaars werk, maar bovenal dat iedereen beseft dat we het doen voor onze inwoners, bedrijven en bezoekers.

Wanneer de interne processen goed op orde zijn, er begrip is voor elkaars werk, dan kunnen we elkaar het gevoel geven dat we met z'n allen hetzelfde doel nastreven en hebben we al veel voorwaarden voor het werkgeluk gewaarborgd.

De gemeente Schagen investeert daarom actief in verbeterprocessen binnen en tussen afdelingen. Onder andere door gebruik van leanmethodieken. Dit draagt

weer bij aan het werkgeluk en daardoor ook aan het geluk van onze inwoners. Bij het onderdeel competenties kun je denken aan opleidingen en trainingen. Medewerkers bij de gemeente Schagen zijn hier deels zelf verantwoordelijk voor. Er is een ontwikkelnavigator in het leven geroepen om medewerkers regie te geven over hun eigen ontwikkeling. Zij kunnen hier zelf zien welke trainingen beschikbaar zijn en zich hiervoor aanmelden. Ook gaat dit over de mobiliteit van medewerkers. Hoe mooi is het als medewerkers hun talenten op meerdere plekken kunnen inzetten. Hier vragen we bij de gemeente Schagen ook aandacht voor. Uiteraard geldt wel dat medewerkers zelf verantwoordelijk zijn. Want ook dit is autonomie. Kortom, lever je zelf een bijdrage aan je werkgeluk? JA!

Trainee bij de gemeente Schagen, dat was niet helemaal het plaatje wat Jantine Dijkstra voor ogen had toen zij klaar was met haar opleiding. Zoekende naar een vacature in de richting communicatie stuitte zij op een traineeship informatiemanagement. Interessant! Daar zou ze veel nieuwe dingen kunnen leren op het gebied van IT en toch haar ervaring en opgedane kennis in het communicatievak kunnen inzetten. En nu zit Jantine al zeven maanden bij de gemeente Schagen als trainee informatiemanagement bij de afdeling I&A. Werkgeluk? Dat heeft zij zeker!

In de eerste maanden vlogen de technische termen haar om het hoofd ... Poeh, ga ik dat ooit leren ... Maar nu heeft Jantine haar weg helemaal gevonden. Wat zij fijn vindt aan haar functie is de vrijheid die ze krijgt maar ook de samenwerking met collega's. Zij kan haar functie zelfstandig uitvoeren, maar als zij hulp nodig heeft kan ze altijd bij collega's terecht.

Jantine ervaart hierdoor zeker werkgeluk. Zij heeft plezier in haar werk en ze heeft een duidelijk doel. Pleasure and purpose zijn dus in balans. In de toekomst zou zij graag een functie meer richting haar passie hebben, communicatie. De ervaring die zij hier opdoet op het gebied van informatiemanagement is daarin mooi meegenomen en ze ziet het traineeship dan ook als een mooie opstap.

HOEZO BEGROTEN OP GELUK?

Ik aarzelde behoorlijk toen gemeentesecretaris Nico Swellengrebel en projectleider Geluk Nancy Peeters mij enthousiast vertelden dat de gemeente voortaan ging begroten op geluk. In dit hoofdstuk neem ik je mee in hoe mijn mening positief is veranderd en hoe ik er vervolgens in de praktijk mee ben omgegaan.

Richard van der Voorn,
concerncontroller
(richard.vandervoorn@schagen.nl)

Mijn eerste gedachte was: wat een lariekoek! Ik dwaalde direct af naar mijn opvoeding en mijn werkervaring. Vroeger bij ons thuis ging je niet op zoek naar geluk (laat staan dat je het ging begroten). Je ging op zoek naar een baan, een vrouw, een huis, en als je mazzel had werd je dan vanzelf gelukkig. In mijn werk als controller zit ik veel tussen financials en die kunnen meestal niet zoveel met een soft begrip als geluk. Die houden van harde duidelijkheid. Zoals 'debet moet gelijk zijn aan credit' en 'subadministraties sluiten aan bij het grootboek'. Kósten kun je begroten, maar geluk ...? Dat kun je niet uitdrukken in geld.

Misverstand

Ik bleek het gelukkig niet goed begrepen te hebben. Een gemeente kan het geluk van haar inwoners niet bepalen, maar wel beïnvloeden door haar geld aan de juiste zaken uit te geven. Daarmee kwam het al wat dichterbij in de buurt van de begrippen in mijn wereld. Maar toen kwam het volgende punt van twijfel. Hoe kan de gemeente beïnvloeden of ik gelukkig ben met mijn vrouw? Of dat er niets vervelends gebeurt in mijn omgeving? Ook dat werd snel recht gezet, want een

gemeente kan er niet voor zorgen dat ik wel of niet gelukkig ben. Een gemeente kan wel omstandigheden creëren die positief bijdragen aan mijn geluk. Dat er diverse factoren zijn die én een sterke relatie hebben met geluk (soms positief, soms negatief) én te beïnvloeden zijn door de gemeente bleek wetenschappelijk te zijn onderzocht.

Dat betekent dat je, als je de juiste keuzes maakt als gemeente, het geluk van de inwoners maximaal kan beïnvloeden. Dat klonk goed, maar vervolgens kwam toch de controller in mij weer naar boven. Je kunt als gemeente toch niet zomaar stoppen met allerlei taken, omdat je vindt dat ze onvoldoende bijdragen aan het geluk van de inwoners? Inwoners moeten zich kunnen identificeren en het is een wettelijke taak van de gemeente om paspoorten te verstrekken.

Antwoorden

Daar bleken ook weer antwoorden op te zijn. Ten eerste bepaalt een gemeente voor veel taken wél zelf of en hoe ze die uitvoert en hoeveel geld ze daaraan besteedt. Ten tweede maakt het uit met

welke nauwkeurigheid en instelling je de wettelijke taken uitvoert. Een betrouwbare overheid blijkt een belangrijke geluksfactor te zijn, en daarnaast kan je een paspoort ook verstrekken vanuit het idee dat je daarmee inwoners faciliteert om mooie verre reizen te maken.

Windowdressing

Wordt het daarmee niet een beetje 'oude wijn in nieuwe zakken' en daardoor een karikatuur of zelfs alleen windowdressing? Dat gevoel kwam wel bij me op. Ik realiseerde me ook dat ik liever in de bus stap bij een chauffeur die me vrolijk goedemorgen wenst dan bij één die me chagrijnig nauwelijks een blik waardig gunt. In beide gevallen betaal ik hetzelfde en kom ik op de plaats van bestemming, maar het gevoel is wel anders.

Schagen is gedaan. Het resultaat was in ieder geval een eerste opzet van een matrix met scores, waarin we aangeven in hoeverre (voorgestelde) maatregelen of plannen bijdragen aan de verschillende geluksfactoren en daarmee aan het geluk van de inwoners.

Echte supporter

Mensen vinden het soms wat ongemakkelijk als ze het op het werk met elkaar over geluk moeten hebben. Bovendien was er kritiek geuit op eerdere documenten waarin te pas en te onpas het woord geluk werd gebruikt, waardoor het een soort karikatuur dreigde te worden. De methode moet nog verder worden uitgewerkt, maar we kunnen nu bijvoorbeeld totaalscores (getallen) met elkaar vergelijken om voorstellen te bespreken

“Kósten kun je begroten, maar geluk ...? Dat kun je niet uitdrukken in geld.”

Kortom, ik raakte ervan overtuigd dat je als gemeente zeker een bijdrage kan leveren aan het geluk van de inwoners en dat je daar gerichte keuzes in kan maken. Maar vervolgens kwam de volgende uitdaging, want hoe vertaal je dat naar de begroting? Zoals het een goede financial/controller betaamt ga je dan aan de slag met cijfers, weegfactoren en bovenal Excel, want dan kan je er tenminste mee rekenen. In het hoofdstuk 'Begroten op geluk in de praktijk' heb ik uitgewerkt hoe dat binnen de gemeente

en te prioriteren. Daarnaast kunnen we door deze matrix de toelichting voor factoren als 'kwaliteit van de openbare ruimte' formuleren. Het mooie hiervan is dat we daardoor op een minder zweverige manier over de bijdrage aan geluk van voorstellen kunnen praten. Al met al blijkt begroten op geluk geen onzin of vage praat te zijn. Ik merk dat je er ook in de praktijk nuttige dingen mee kan doen. Er liggen nog de nodige uitdagingen, maar ik ben inmiddels een echte supporter van begroten op geluk!

GELUKKIG KUN JE IN DE OR

'Gelukkig kun je in de OR' is de slogan die de toenmalige ondernemingsraad (OR) begin 2017 gebruikte tijdens de wervingsactie voor de nieuwe OR. Het doel was natuurlijk om mensen te interesseren.

Het is gelukt: er is een OR die bestaat uit vijftien gemotiveerde mensen. In plaats van verkiezingen te houden, werken we in Schagen met kandidaatstelling. Geeft iemand zich als kandidaat op, dan is hij of zij meteen OR-lid. Tenzij iemand hier bezwaar tegen maakt uiteraard. Daarom publiceren wij na de sluitingstermijn van de kandidatuurstelling een lijst van de kandidaten. We houden ons hiermee niet echt aan de Wet op de Ondernemingsraden. We vinden dit beter, omdat we op deze manier meer mensen in de OR kunnen krijgen. We beschouwen hiermee deze wet als richtinggevend en geven vervolgens onze eigen draai hieraan. Daar worden wij gelukkig van. Dat is in ieder geval de insteek.

Belangrijk voor ons als organisatie is dat we in deze tijd met meer mensen goed het gesprek willen aangaan om voor ons belangrijke onderwerpen te bespreken. Argumenten om wel of niet in de OR te gaan zitten, verschillen van 'Ik heb het zo druk en daarom heb ik geen tijd voor de OR' en 'Ik ben ook lekker bezig' als je niet wilt tot 'Ik vind de OR een belangrijk gremium, waar we met elkaar spreken over onze organisatie en over hoe wij werken' als je wel wilt toetreden.

De ondernemingsraad van de gemeente Schagen bestaat uit 15 leden. Er is een kern-OR en een flexibele schil. De portefeuilles zijn verdeeld binnen de kern-OR, waardoor we op een efficiënte manier kunnen werken

Geluk is zo'n thema waarbij de voors en tegens samen kunnen komen. Want wat is geluk? Wat heeft de OR met geluk? De OR heeft een plaats in de organisatie die nog wel eens lastig lijkt. Ben je er voor je collega's? Of ben je er voor het bedrijf? In ons geval is het bedrijf een (non-profit) overheidsorganisatie en ben je er voornamelijk voor de inwoners van de gemeente. Wij als overheid staan ten dienste van de inwoners. We denken dat het moeilijk is om dat om te draaien: de inwoner is er ten dienste van de overheid (lees onze gemeente). Je ziet, tekstueel omdraaien is zo gebeurd, maar als OR gaan we er verder geen letter aan verspillen om dat standpunt te verdedigen, uit te leggen en uit te dragen. Waar wij wel over meedenken is hoe geluk 'buiten' een relatie heeft met geluk 'binnen'. Dat is dan wel weer gelukkig in de OR.

WERKGELUK EN P&O: gewoon beginnen

Alleen gelukkige medewerkers kunnen bijdragen aan geluk voor inwoners. Dat was de spontane reactie van onze ondernemingsraad. Daar voelden we ons als management meteen senang bij. Maar hoe doe je dat in je organisatie?

Samen met de ondernemingsraad het personeelsbeleid maken en systematisch onderzoek doen naar het effect hiervan, was uiteindelijk ons antwoord. Dat is spannend. Een aantal interventies van het management - denk aan personeelsbeoordelingen - draagt niet per definitie bij aan persoonlijk werkgeluk. De zekerheden vanuit de CAR-UWO zetten een rem op persoonlijke groei en ontwikkeling. Het is binnen het nauwkeurig vormgegeven functiegebouw lastig vrij te bewegen.

Kunnen management en ondernemingsraad samen een nieuw kader creëren en leren? We zijn maar gewoon begonnen.

Onderzoek naar werkgeluk

In 2016 deed EHERO onderzoek naar werkgeluk. Uitgevraagd werden onder andere: zingeving, veiligheid, werksfeer, autonomie, persoonlijke groei en inspraak/invloed, persoonlijke tevreden-

“Het werkt, maar het is nog broos. Juist het management kan ook nog veel doen om deze ontwikkelingen daadwerkelijk te stimuleren.”

Tijdelijke klussen aanvaarden tegen een ander salaris - dus in een andere tijdelijke schaal - is lastig, maar voelt voor de huidige ambtenaar gewoon gek. Hij heeft immers rechten! En daar ging een ondernemingsraad nu net over. Wij ambtenaren gedragen ons nog maar wat vaak als 'schaaldieren', we gaan niet graag een salarisschaal omlaag. Als we dat niet meer willen, als we willen bewegen, groeien, bloeien, kunnen die rechten dan op een lager pitje?

heid. De medewerkers van Schagen gaven zichzelf een 7,8 op een schaal van 0 – 10 voor werkgeluk. Niet gek. Slechts 11% van medewerkers scoort een 6 of lager.

Permanente dialoog

Op basis van de uitslag heeft het management het huidige personeelsinstrumentarium geprobeerd te koppelen aan de geluksindicatoren in een beleidskader. Denk aan functioneringsgesprekken,

Erik Jansonius,
afdelingshoofd Middelen
(erik.jansonius@schagen.nl)

bezoldiging, loopbaanontwikkeling, opleiding en verzuimbeleid. Dit beleidskader 'De wendbare organisatie' werd als interessant maar als typisch managementstuk afgedaan door de ondernemingsraad, die vervolgens het complete stuk heeft herschreven. Maar dit was het ook niet. Onze conclusie was: geen beleidskader, het is beter om met medewerkers een permanente dialoog te hebben over de instrumenten en de relatie met geluk die dan af en toe leidt tot een formele adviesvraag. Bovendien bleek het goed om met regelmaat geïnteresseerde collega's en managers uit te nodigen om hierover mee te denken.

Deze dialoog heeft inmiddels geleid tot organisatiebrede overeenstemming over een aantal punten:

- Je houdt altijd je vaste aanstelling en werkt samen met je leidinggevende en Personeel & Organisatie aan je carrière dwars door de organisatie en daarbuiten (buiten is niet 'eng').
- Je bent zelf verantwoordelijk voor je eigen carrière: je houdt je CV marktconform en je regelt zelfstandig je feedback en je volgt de nodige opleidingen om bij te blijven.
- Loon naar werken: ook demotie, als tegenhanger van promotie, is mogelijk en wenselijk.

Stimuleren

Van elk uitgangspunt zijn in de organisatie inmiddels meerdere voorbeelden. Het werkt, maar het is nog broos. Juist het management kan ook nog veel doen om deze ontwikkelingen daadwerkelijk te stimuleren.

Schagen heeft zo wel een beweging in gang gezet die naar mijn persoonlijke overtuiging zal leiden tot veel meer in- en externe beweging van onze collega's, tot het afschaffen van functioneringsgesprekken en schaaldierengedrag (en disfunctioneringsontslag), tot een lager verzuim en tot echt eigenaarschap voor de eigen loopbaan. Kortom, in 2018 meten we weer. Ik ben vol vertrouwen.

Klaar van der Valk,
adviseur P&O

klaar.vandervalk@schagen.nl

INTERVIEW

Zelf de regie hebben over je eigen werkgeluk. Het lijkt heel simpel, maar vraagt lef van medewerkers. “Waar ben ik goed in?” “Hoe kan ik mijn kwaliteiten maximaal inzetten en veel plezier en zingeving hebben in het werk dat ik doe?” Oftewel, hoe zorgt iemand voor zijn eigen werkgeluk? Klaar van der Valk vertelt open over de route die zij aflegde naar haar werkgeluk.

Hoe ben je tot hier gekomen?

“Op 1 juni 2014 ben ik bij de gemeente Schagen begonnen als teamleider Onderhoud binnen de afdeling Openbaar gebied. De functie van afdelingshoofd Openbaar gebied werd toen ad interim ingevuld en kwam eind 2014 vacant. Gezien mijn achtergrond, kennis en ervaring was het logisch dat ik zou solliciteren, waarvan akte. Ik werd 1 januari 2015 aangenomen.

2016 heb ik mij voor de tweede keer ziek gemeld. Uit de second opinion bleek dat ik in de afgelopen jaren te kampen heb gehad met een aantal biologische depressies, die onvoldoende onderkend en daarmee ook niet goed behandeld zijn. De zomer van 2016 heb ik besteed aan mijn herstel en vanaf oktober ben ik gaan re-integreren bij het team P&O. Ik kreeg al snel weer lol in het werk. Ik mocht me richten op de inhoud en werd

“Wat ik niet wilde, was kiezen uit angst. Ik wilde een positieve keuze maken en was bereid de consequenties daarvan te dragen.”

Met heel veel enthousiasme heb ik mij op die functie gestort. Eind november 2015 meldde ik mij ziek. De aanvankelijke diagnose was een burn-out. Na zes weken ben ik aan mijn re-integratie begonnen in mijn eigen functie. Achteraf gezien was dit geen goed besluit. De opgave die er lag voor Openbaar gebied was complex en ingewikkeld. Voor een gezond mens al een hele kluit, voor mij (opkrabbelend uit het dal) een brug te ver. Eind mei

weer aangesproken op mijn analytische en intellectuele vaardigheden. Hierdoor ontdekte ik dat ik nog meer kon dan leidinggeven en dat ik dat ook heel leuk vond. Ook kreeg ik goede feedback van mijn collega's. Toen in februari 2017 collega Angelina Carol aankondigde dat zij elders een baan had gevonden, was dat het moment voor mij om mijn belangstelling voor het advieserschap P&O kenbaar te maken.”

Waar liep je tegenaan?

"Het afscheid nemen van het leidinggeven was een soort van rouwproces. Door de re-integratieperiode van ruim een half jaar heb ik daarvoor voldoende tijd gekregen en genomen. In deze periode heb ik (met begeleiding) goed gezocht naar het antwoord op de vraag waar ik blij van word. Wat past bij mij in deze fase van mijn leven? Wat vind ik echt belangrijk? Wat ik niet wilde, was kiezen uit angst. Ik wilde een positieve keuze maken en was bereid de consequenties daarvan te dragen. Zo heb ik, toen ik liet weten belangstelling te hebben voor de functie, aangegeven dat ik bereid was salaris in te leveren. Dit versnelde het proces

aanzienlijk. Zoals iemand tegen mij zei: je ging voor je geluk en niet voor je gelijk!"

Hoe kijk je naar de toekomst en hoe ziet die er voor jou uit?

"De afspraak die we gemaakt hebben is dat ik voor een jaar de functie van adviseur P&O uitoefen. Na dat jaar kijken we van beide kanten of het bevalt. Zo ja, dan zetten we het op deze wijze voort. Ik kijk blij en met vertrouwen naar de toekomst. Ik heb de kans gekregen én gepakt om op mijn 57e een positieve draai aan mijn loopbaan te geven. Minder verantwoordelijkheid, minder salaris en meer (werk)geluk. Gemeente Schagen, dank hiervoor!"

ADVOCATEN ZIJN NET MENSEN

De 'informele aanpak' is in overheidsland geen onbekende term. Simpel gezegd komt het er op neer dat een ambtenaar contact opneemt met een inwoner bij een idee, aanvraag, zienswijze, klacht of bezwaarschrift. Onze normale reactie bij dit soort zaken is dat wij formeel reageren: we sturen een brief of we nemen een besluit, dat we vervolgens schriftelijk aan de betrokken inwoner laten weten.

De informele aanpak is een proactieve aanpak die vanuit oplossingen werkt en daarmee veel beter aansluit bij de wensen en behoeften van de inwoner. Inwoners willen namelijk op een eerlijke en respectvolle manier behandeld en goed geïnformeerd worden. Deze manier van werken en omgaan met elkaar

draagt niet alleen bij aan het geluk van de inwoners. Het vergroot ook het geluk van medewerkers.

Voordelen informele aanpak

- Vergroot de tevredenheid van de inwoner over de overheid en kan het

Chantal Mintjens,
adviseur juridische zaken
(chantal.mintjens@schagen.nl)
en Natasja Verhoeve,
adviseur communicatie
(natasja.verhoeve@schagen.nl)

- vertrouwen in de overheid versterken.
- Verbeterd de relatie tussen gemeente en inwoner.
- Vergroot de aanvaardbaarheid van besluiten die de overheid neemt, in het bijzonder als deze negatief zijn.
- Zorgt voor verandering van focus: van proceduregericht naar proactief en oplossingsgericht.
- Vult een leemte in de huidige formele uitvoering van Awb-procedures.
- Zorgt voor een gemiddeld snellere doorlooptijd van procedures.
- Leidt tot minder formele procedures en bespaart daarmee tijd en kosten.

De praktijk

De informele aanpak klinkt als iets eenvoudigs en eigenlijk is dat het ook. Natasja Verhoeve vertelt over haar

dat deze persoon bij diverse gemeenten eenzelfde soort vraag had neergelegd. Sommige gemeenten waren al verder in het proces en daaruit bleek dat de vraag steeds iets werd bijgesteld door de steller. Hierdoor was het voor ons niet duidelijk wat hij nu precies wilde. En daardoor

“We moeten veel meer contact leggen met onze inwoners via de telefoon, maar liever nog face to face. Dat is niet alleen nuttig, maar ook heel leuk.”

ervaringen als medewerker met de informele aanpak. Chantal Mintjens hielp haar bij een verzoek op grond van de Wet hergebruik overheidsinformatie.

Kun je in het kort vertellen wat er aan de hand was?

“Iemand wilde op grond van de Wet hergebruik overheidsinformatie alle nieuwsberichten binnen onze gemeente ontvangen inclusief de daarbij behorende publicatiedata, afbeeldingen, verantwoordelijke afdeling en andere metadata. Via Pleio kwamen wij erachter

hebben wij een verkeerd collegebesluit genomen. Reden voor deze persoon om bezwaar te maken. Maar nog voordat het bezwaar bij de Commissie Bezwaar terecht kwam, trok de bezwaarmaker het bezwaar in. En dit kwam door de informele aanpak.”

Wat dacht je toen Chantal voorstelde om de informele aanpak toe te passen?

“In eerste instantie was ik niet heel gelukkig met dit voorstel, want ik was bang dat zo'n advocaat mij met bepaalde vaktermen om mijn oren zou slaan. En wel zo

dat ik daar als 'gewone' communicatieadviseur geen antwoord op zou kunnen geven. Het kostte me een weekend om aan het idee te wennen."

Hoe heb je het aangepakt?

"Ik heb al mijn moed bij elkaar geraapt en gewoon gebeld. En wat bleek ... advocaten zijn ook gewoon mensen! ;-)
Doordat we elkaar spraken kon ik ook doorvragen. Hierdoor werd alles veel sneller duidelijk en konden wij concreet tot een oplossing komen. Met als gevolg dat de bezwaarmaker zijn bezwaar introk."

4

Als je terugkijkt op het hele proces, wat is je dan het meest bijgebleven?

"Dat persoonlijk contact gewoon heel

verhelderend en goed is. Ik ga in de toekomst gewoon eerder bellen, nog voordat iets tot een officieel conflict komt. Heeft iemand een verzoek, dan pak ik eerst de telefoon om te vragen wat iemand nu precies wil en om er achter te komen wat voor die persoon een bevredigend antwoord kan zijn."

Zou je collega's de informele aanpak aanbevelen?

"Jazeker! Ik vind dat wij ons vanuit de gemeente te veel verschuilen achter onze computer en papier. We moeten veel meer contact leggen met onze inwoners via de telefoon, maar liever nog face to face. Dat is niet alleen nuttig, maar ook heel leuk."

"Onze normale reactie bij dit soort zaken is dat wij formeel reageren: we sturen een brief of we nemen een besluit, dat we vervolgens schriftelijk aan de betrokken inwoner laten weten."

EUROPESE UNIE
KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

PASPOORT

WORLD

PASPOORT

Een vleugje historie

We kunnen vrij reizen. Als we een paspoort hebben - en voor sommige landen een visum - plus geld, kunnen we in tachtig dagen rond de wereld. Dat paspoort halen we bij onze gemeente. Die controleert onze gegevens en maakt reizen voor ons mogelijk. Overal mogen gaan en staan waar je wilt, draagt bij aan een interessant leven en ons geluk. Een identiteitsbewijs geeft niet alleen vrijheid maar ook rechten en plichten omdat je kunt aantonen wie je bent en tot welk land je behoort. Hoe is deze specifieke overheidsbijdrage aan het geluk begonnen?

In de oudheid namen reizigers aanbevelingsbrieven mee. Om in de Middeleeuwen onderdak te krijgen, bijvoorbeeld in kerken, werden deze brieven getoond. Pas tijdens de Franse revolutie kwam er structuur in persoonspassen, de reisdocumenten. In 1813 werd in Nederland een paspoortwet ingevoerd. Die maakte het inwoners van ons land mogelijk om buiten de landsgrenzen te reizen. Mits je een paspoort had aangevraagd. Het was destijds een heel groot paspoort (A4) en in het Frans. Uiterlijke kenmerken stonden er al op: lengte, haarkleur en kleur van de ogen.

Harde grenzen

Tot de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) hadden maar weinig mensen een paspoort nodig. Toen kwamen er harde grenzen. Langs de Belgisch-Nederlandse

grens werd schrikdraad gespannen.

Op die manier wilde Duitsland, dat België bezet had, voorkomen dat mensen via Nederland zouden vluchten. De oorlog zorgde ervoor dat veel Nederlanders een paspoort aanvroegen om toch naar het buitenland te kunnen reizen.

Na die oorlog werd de Volkenbond opgericht. Die sprak over vrij reizen in Europa, maar het paspoort werd niet afgeschaft. De landen wantrouwden elkaar nog flink. Grenscontroles en paspoortplicht bleven bestaan.

Persoonsbewijs

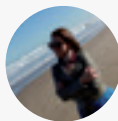
Begin 1940 opperde een rijksambtenaar het idee dat alle Nederlanders een identificatieplicht moesten krijgen. De regering weigerde, omdat het de indruk zou wekken dat iedereen een potentiële misdadiger zou zijn. Aan het eind van 1940 was dat anders. De Duitse bezetter verplichtte alle Nederlanders om een persoonsbewijs bij zich te dragen. Uiterlijke kenmerken, een foto en een vingerafdruk stonden er in. Het persoonsbewijs was voor de bezetter een middel om het volk te onderdrukken. Op zijn mildst gezegd: niet echt een middel voor ieders geluk in die tijd.

Ans Heijne,
adviseur communicatie
(ans.heijne@schagen.nl)

Na de Tweede Wereldoorlog ontstond weer de vraag wat er moest gebeuren met de persoonspassen. Er kleefde een vieze smaak aan. Toch moest iedereen vrij kunnen reizen.

In de jaren vijftig kregen alle Nederlanders een nieuw paspoort. Het was vijf jaar geldig en voorzien van een foto. Dit model bleef in gebruik tot eind jaren tachtig. Beroep en haarkleur werden niet meer vermeld. Wel kwam het geslacht erbij te staan. Uiteindelijk kwam er in 1995 een nieuw model. Het paspoort is nu weer mét vingerafdruk. Daarmee kunnen we de hele wereld over.

Vrij kunnen reizen draagt bij aan ons geluk. Dat horen we in ons eigen gemeentehuis. Een inwoner vertelde aan baliemedewerker Astrid Hoedjes dat zij na te zijn genezen van een ernstige ziekte nu naar de andere kant van de wereld wilde reizen. Omdat ze dat graag wilde en belangrijk vond. "Dan hoor je eens waarvoor je het doet. Ik werd er zo vrolijk van. Het is leuk om het verhaal van mensen te horen, want dat maakt me dankbaar om iets voor ze te kunnen betekenen. Blij om het paspoort te kunnen geven, het gaf mij weer even wat werkgeluk."

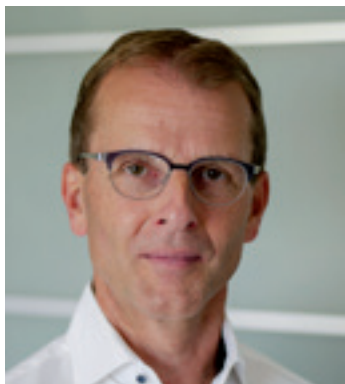
Judith
@judithjus

[@MarijnMakker](#) Schagen in the middle of nowhere in SA (ligt overigens vlak naast dorpje Alkmaar en dorpje Geluk)

04:26 - 17 jan. 2014

John Machtel,
projectleider
procesoptimalisatie
john.machtel@schagen.nl

INTERVIEW

Wat hebben lean - het slimmer inrichten van processen - en geluk met elkaar te maken? In gesprek met John Machtel. Een verhaal over klantgerichtheid, gelukkige inwoners én medewerkers.

Wat hebben lean en geluk volgens jou met elkaar te maken?

"Heel veel, denk ik. Lean doen wij in eerste instantie voor onze inwoners en bedrijven. We willen onze dienstverlening namelijk beter maken, sneller, efficiënter. Lean is een methode om dat te bereiken. Dus kijken we naar onze klantprocessen en vragen ons af hoe we kunnen verbeteren. Daarbij nodigen we de klant aan tafel uit: we vragen hem wat er goed gaat en wat beter kan. Waar het beter kan pas je je proces aan zodat je een betere en meer betrouwbare overheid wordt. Dat is uiteindelijk ook een bijdrage aan het werkgeluk van medewerkers. Daar zit volgens mij de crux."

En hoe zit dat dan met het geluksgevoel?

"Inwoners moeten trots zijn op de gemeente waarin ze wonen. Omdat de zaken namelijk zo goed geregeld zijn en omdat de gemeente naar hen luistert. En ik denk - hoe mooi wil je het hebben als inwoner of bedrijf - omdat je invloed hebt op de manier waarop jij je producten en diensten kan krijgen."

Hoe hebben zij dan invloed? Zit de klant standaard aan tafel in een leantraject?

"Dat is iets waar we nu actief mee aan de slag zijn. Voorheen waren we nogal intern gericht als we een proces lean gingen maken. Dat doen we nu anders. Zo hebben we bij het proces voorzieningen onderwijshuisvesting de schoolbesturen uitgenodigd om met ons mee te denken. Zo van 'Jullie moeten jaarlijks bij ons de voorzieningen aanvragen. Maar wat zou jullie nou kunnen helpen om dat wat gemakkelijker en efficiënter te maken?' We hebben ze gevraagd om met ons mee te dromen. 'Kom even los van alle randvoorwaarden: wat is voor jullie het ultieme proces?' Daarover hebben ze allemaal ideeën gelanceerd en die met elkaar gedeeld. En wat was de uitkomst: we willen zo snel mogelijk duidelijkheid of we wel of niet mogen bouwen. Dat interesseert de schoolbesturen vooral."

"Het begint aan de voorkant. Dus dat je met schoolbesturen samen tot een meerjarenvisie komt. Dat je naar elkaar toe verwachtingen scheidt over wat

12

we de komende jaren gaan realiseren. En wat absoluut niet. Dat je het daar met elkaar over eens bent. Dat jaarlijks aanvragen, wat formeel nou eenmaal moet, is dan een peulenschil. We hebben toen met elkaar bedacht dat dat op één dag moet kunnen. 's Ochtends stellen we samen met de schoolbesturen de aanvragen op. 's Middags beoordelen we ze. Het streven is dan om aan het eind van die dag het college een besluit te laten nemen. Want alles is namelijk al duidelijk. Een belangrijke randvoorwaarde is dat er geen verrassingen zijn. Dat de schoolbesturen niet 's morgens binnenkomen met bouwplannen die wij niet kennen."

"De winst zit dus vooral in het voortraject. Als je als schoolbestuur veel eerder een besluit hebt over dat je kunt bouwen, dan kun je ook eerder met de voorbereiding starten. Dat is een bijdrage aan geluk."

Hoe vonden de schoolbesturen het om aan tafel te zitten met de gemeente over zo'n proces?

"Dat vonden ze heel bijzonder. Ze hadden dat volgens mij nog niet eerder meegemaakt. Dat kregen we in ieder geval van hen terug toen ze er eenmaal waren, dat het de eerste keer was dat ze bij een gemeente waren uitgenodigd om actief mee te denken over het proces. Want dat is het eigenlijk. Het enige wat wij moeten doen, is geld beschikbaar stellen en daar wat randvoorwaarden aan verbinden."

Heb je nog andere voorbeelden?

"Bij het proces van de drank- en horecaverunning vroegen we jonge mensen die hier een horecaonderneming wilden

beginnen erbij. Meteen aan het begin van het verbetertraject. Deze mensen hebben een aantal keer mee gedraaid met het kernteam (een groep medewerkers die een proces lean maken, red.). We zijn ook op de locatie van de ondernemer gaan kijken. Daar kwamen we er achter dat toen de horecaverunning bijna geregeld was er nog iets met inrichtingseisen moest. Die man wilde een week later open en hoopte maar dat het in orde was. Dat bracht hier het besef dat de ondernemer, als we die inrichtingseisen van tevoren aan hem duidelijk maken, er rekening mee kan houden bij het aantrekken van financieringsmiddelen. Dan had hij dat al veel eerder kunnen regelen. In dit geval liep het goed af omdat hij aan de eisen voldeed. Maar voor hetzelfde geld was dat niet zo geweest."

"Ook hier heeft het te maken met informatie vooraf. Je gaat een proces eigenlijk pas beginnen als je alle informatie hebt, als je de verwachtingen weet, als je weet wat er wel en niet mag. Dan pas zou je eigenlijk de aanvraag moeten doen. Die kan dan veel sneller afgehandeld worden."

"Een laatste voorbeeld is van het Huisweidfestival in Warmenhuizen. De organisator spraken we over de evenementenvergunning voor zijn festival. Hij vertelde dat er heel veel goed gaat, zoals het persoonlijk contact met de medewerker die de vergunningaanvraag behandelt, maar dat er ook wel een paar dingen beter konden. Zoals betere informatie op de website, duidelijkheid over het invullen van het aanvraagformulier via DigiD en het gebruikmaken van

informatie uit eerdere aanvragen. Maar afgezien daarvan ervoer hij de procedure van de vergunning als efficiënt. Hij had de vergunning op tijd gekregen. En fijn dat wij aan de slag gaan met de verbeterpunten die hij noemde!"

Hoe vinden medewerkers dat? Vragen aan een klant wat die van het proces vindt?

"Nou ... die vinden dat spannend. In het geval van het festival was de medewerker toch ook wel opgetogen. Want zij kreeg lovende woorden terug van de organisator over hoe zij hem geholpen had. Het is fijn om te horen als je het

niet bedenken. Want je denkt dat je weet wat de klant wil, maar dat weet je helemaal niet. Dat weet de klant namelijk alleen zelf. Dus waarom zou je dat dan niet gewoon vragen?"

"Binnenkort gaan we met het proces van de omgevingsvergunning van start. We hebben met een aantal medewerkers gesproken en hen gevraagd welke klanten we aan tafel kunnen vragen. Dat vragen we nu standaard van tevoren. Op deze manier maken we de klant gelukkig en ik denk uiteindelijk ook de medewerker. Want als je klant tevreden is ben jij dat ook, toch?"

"Want je denkt dat je weet wat de klant wil, maar dat weet je helemaal niet. Dat weet de klant namelijk alleen zelf. Dus waarom zou je dat dan niet gewoon gaan vragen?"

goed gedaan hebt. Daar doe je het voor. Veel medewerkers vinden het spannend omdat ze denken 'Er zal wel niks van deugen' of 'We zullen wel te traag zijn'. Maar de klanten zijn over het algemeen heel tevreden over hoe wij het doen."

Zijn medewerkers bang dat inwoners veel kritiek op onze processen hebben?

"Precies. We lijken af en toe net Calimero. Maar we doen het hartstikke goed. Tuurlijk kan het hier en daar beter. Daarvoor doen we die leantrajecten. Wat goed gaat, is goed. Daar gaan we niet aan tornen. We hebben het vooral over de dingen waar we nog kunnen verbeteren. En wij als medewerkers kunnen het vaak

Wat vindt de politiek hiervan?

"Lean valt bij ons onder het programma 'Bewegen naar de klant' waarin allerlei interventies zitten om onze organisatie klantgerichter te maken. Bijvoorbeeld ook burger- en overheidsparticipatie, deregulering en klantgerichtheid vallen hieronder. Onlangs was er een avond voor de raads- en commissieleden om hen bij te praten over het programma. De raadsleden vertelden ons dat ook zij merken dat zij betrokken worden bij de dingen die wij als organisatie doen. Ze vinden het fijn dat ze al vroeg aan tafel zitten en dat zij gehoord zijn. De raadsleden vertelden ons dat zij het ook merken aan de omgeving, aan de mensen om

hen heen. Dat de gemeente steeds meer maatwerk gaat leveren. Dat we naar de mensen toe gaan en ter plaatse komen kijken. Er kan veel meer, ook in de ruimtelijke ordening. En dat valt op. De fractie van JESS vertelde dat ze bij de start van 'Bewegen naar de klant', twee jaar terug, veel twijfel had en dat ze zich afvroeg of we hier wel aan moesten beginnen. JESS kwam er eerlijk voor uit dat die twijfels volledig onterecht waren. Dit gaat over de hele organisatie. Iedereen is op een of andere manier wel betrokken bij 'Bewegen naar de klant' en ook bij lean. Als organisatie willen we namelijk dat alle processen continu worden verbeterd."

En hoe zit het met lean en werkgeluk?

"Lean heeft ook een aspect van beheersing van je werkvoorraad. We hameren nu enorm op het meten. We meten de hoeveelheid werk die binnen komt en eruit gaat: input en output. En we meten ook hoeveel werk er ligt. Op dit moment hebben we te weinig inzicht in die aantallen. Wij proberen dat inzicht nu wél te krijgen. Puur en alleen om leidinggevenden in staat te stellen om te sturen op het werk dat gebeuren moet. Want als je je werkvoorraad beheerst, als je weet hoeveel er ligt en hoeveel iedereen aan kan per week, dan kun je inzetten op maatregelen. Wat die ook

"Je moet wel zichtbaar iets gaan doen. Als die inwoner of ondernemer de volgende keer weer iets van de gemeente nodig heeft, dat hij merkt 'Hé, het gaat nu opeens een stuk sneller.'"

Als je kijkt naar 'begroten op geluk'. Daar staan de factoren die bijdragen aan geluk. Welke spelen dan volgens jou een grote rol bij lean?

"Vertrouwen in de gemeente is eigenlijk de belangrijkste. Vertrouwen krijg je door serieus te luisteren naar je inwoners. Maar ook door daar wat mee te doen. Want het is niet alleen maar van 'ga aan tafel zitten en vertel maar even waar je punten zitten'. Nee, je moet wel zichtbaar iets gaan doen. Als die inwoner of ondernemer de volgende keer weer iets van de gemeente nodig heeft, dat hij dan merkt 'Hé, het gaat nu opeens een stuk sneller.' of 'Ze letten daar nu wel op.' De opvolging maakt dat mensen ook vertrouwen krijgen."

zijn. Voor de medewerker geeft inzicht in de werkvoorraad rust. En ook dat je weet dat er afspraken zijn over de doorlooptijd van een bepaalde aanvraag. 'Als ik daarboven kom, dan gaat mijn leidinggevende iets regelen, zodat ik in alle rust mijn aanvragen de kwaliteit kan geven die nodig is en de inwoner op die manier op tijd zijn vergunning krijgt.' Weten dat iemand meekijkt en met oplossingen komt als dat nodig is, dat je aan de bel kunt trekken om een signaal te geven. Dat levert ook veel meer werkgeluk op voor medewerkers. Dat is niet onbelangrijk."

"Nu wordt het meten vooral nog gezien als 'Oh, moeten we ook nog cijfers aanleveren? Waarom is dat dan?'"

We proberen uit te leggen waarom dat zo belangrijk is. Bijvoorbeeld vanochtend nog. We zitten met een collega die aanvragen behandelt van inwoners die een stukje openbaar groen willen kopen. Zij moet die aanvragen beoordelen. Maar ze heeft daarnaast ook heel veel andere taken. Ze kan daardoor maar één aanvraag per week tegelijk aan. Er liggen er dertien op haar bordje. Dat betekent dus een wachttijd voor onze inwoners van dertien weken. En we hebben gezegd dat aanvragen niet langer dan vier weken mogen wachten. Dat kan dus niet. Dat betekent dat je er, bij wijze van spreken, twee man bij moet zetten. Of werk bij deze collega moet weghalen. Alleen puur dat inzicht in die aantallen geeft dat zij met haar leidinggevende afspraken kan maken. Zo kunnen leidinggevendenden dus ook sturen op capaciteit. We moeten dit nog wel veel verder ontwikkelen in onze organisatie. Maar in heel veel van dit soort productieachtige processen kunnen we er op deze manier mee aan de slag."

Inzicht in je werkvoorraad is belangrijk voor je werkgeluk?

"Inderdaad. We zijn allemaal redders. Want we willen alles goed doen en desnoods gaan we tot 's avonds laat door. Maar daarvan word je niet gelukkig. Je moet niet harder werken, maar slim-

mer. En slimmer betekent ook beheersing van je werkvoorraad. En dat uiteraard zo efficiënt mogelijk doen, hè? Lean is ook onnodige stappen uit een proces halen, wat de doorlooptijd sowieso verkort. Het is ook inzicht krijgen in wat er ligt en wat er wekelijks bij komt. En als je ziet dat er elke week meer bij komt dan dat er uit gaat, ja, dan weet je één ding zeker. Dan loopt het werk op. En dan worden die stapels hoger en je weet wat voor effect dat heeft op mensen ..."

"Het is heel leuk voor leanbegeleiders om te zien dat kernteams in een soort vibe komen van 'o ja, dan kunnen we dit ook wel doen en dan kunnen we dat misschien gaan doen'. We zien nu een aantal kernteams dat bijna zelfstandig continu aan het verbeteren is. Dat is natuurlijk ons ultieme doel. Dat wij in deze organisatie volledig overbodig zijn, omdat teams zelfstandig verbeteren. We moeten aan heel veel teams nog trekken, maar er is ook een aantal dat je bijna loslaat. Omdat die teams zien dat het resultaat oplevert voor inwoners én voor zichzelf. En daarmee ontstaat er een soort energie om te blijven verbeteren. Op die manier dragen we bij aan het geluk van onze inwoners én het werkgeluk van onze medewerkers. Dat is wel het eindbeeld dat we hebben."

LUISTEREN, VERBINDEN en samenwerken

Alles wat wij doen en laten, draagt bij aan het geluk van onze inwoners. Wat betekent dit nu voor onze rol als ambtenaar? Hoe deden we dat 'vroeger'? Wat is er veranderd? En hoe speciaal is dat eigenlijk? We laten een paar collega's van de afdeling Samenleving aan het woord over hoe zij hier tegenaan kijken.

Anne (strategisch beleidsmedewerker): "Vroeger maakten we vanachter ons bureau een Wmo-beleidsplan, het zogenaamde tekentafelbeleid. Eigenlijk hadden we onvoldoende kennis van wat er echt speelde in de samenleving. De fusie van 2013 heeft ambtenaren meer ruimte en mogelijkheden gegeven om samen met 'het veld' beleid te maken. Nieuwe mensen met een andere werkwijze, dat heeft geholpen. Hulp vragen is normaler geworden."

Samen maken, samen doen!

"Een goed voorbeeld is het nieuwe subsidiebeleid dat er na de fusie moest komen. Dit gebeurde niet vanachter het bureau, maar met de mensen over wie het ging. Het was een heel leerzaam proces en niet per se makkelijker. Er moet meer afgestemd en geregeld worden. De signalen, kleine dingen die je hoort tijdens de avonden en gesprekken met inwoners zijn daarin belangrijk. Later kan ik dan verbindingen leggen en een totaalbeeld krijgen. Je beleeft het, maakt het je eigen. Je hoeft niemand na te praten want je kunt precies uitleggen waarom keuzes zijn gemaakt. Dit levert ook veel meer duidelijkheid op voor de verenigingen. Dit is heel anders dan subsidiebeleid achter je bureau maken en dan voorleggen."

Willy (beleidsmedewerker Samenlevingszaken): "Er was vroeger meer tijd om te luisteren naar besturen van verenigingen en stichtingen. Zij voelen zich nu minder gehoord. We zijn meer op afstand van de samenleving komen te staan. Dit heeft te maken met het wegvallen van subsidies waardoor er geen aanleiding meer is om met ze om de tafel te gaan. Maar ook de gemeentelijke fusie van 2013 heeft afstand gecreëerd. De gemeente Schagen is gewoon verder weg dan de voormalige gemeente Zijpe. De inwoners weten niet meer wie ze moeten hebben binnen de organisatie."

"In de toekomst zullen we dus meer naar de inwoner toe moeten gaan", vindt Willy. "Ons meer in de wijk begeven, en dat geldt niet alleen voor de wijkteams! Bijvoorbeeld een keer per week in een dorps huis werken. We houden nog te veel vast aan onze bekende omgeving. Dat hangt echter ook af van de vraag 'Wat voor overheid willen we zijn?' Zijn we van de grote lijnen of van de praktische signalen? Moeten we meer aanjagen of actief zoeken? Weet de inwoner zijn eigen weg wel te vinden of eigen oplossing te creëren?" Willy heeft ook een tip voor collega's: "Probeer snel en direct antwoord te geven. Poeier mensen niet

af met de opmerking 'niet mijn afdeling'. Neem mensen serieus."

Pauline (medewerker Samenlevingszaken): "Ik ben nu veertien jaar ambtenaar. In die tijd is mijn rol snel veranderd. Eerst hing alles van regeltjes aan elkaar. Nu heb ik veel meer zelfstandigheid en kan en mag ik zelf initiatieven nemen. Daardoor kan het veel sneller gaan en zijn er kortere lijnen. Natuurlijk is dat wel persoonsafhankelijk. Houding en gedrag spelen hierin een belangrijke rol. Vroeger wisten wij het als overheid allemaal het beste, wij waren van de regels en het mocht niet fout gaan. Nu laten we de regels veel meer los en mogen we experimenteren met zogenaamde pilots

en mogen we fouten maken. Het helpt als we daarbij over onze vooroordelen heen stappen en anderen ook daarbij helpen. Zo stonden scholen in eerste instantie sceptisch tegenover het inzetten van 'ervaringsdeskundigen' op gebied van alcohol- en drugsmisbruik. We hebben echter doorgezet en nu zijn we in gesprek over een pilot!"

Alles begint met luisteren

Rinda (beleidsmedewerker Samenlevingszaken) ziet ook dat onze rol als ambtenaar veranderd is. "Vroeger mochten we geen fouten maken omdat wij alles wisten en bepaalden. Nu zijn we meer een van de rest, onderdeel van de samenleving. Eerst luisteren en dan is er pas ruimte bij

die ander, vaak de inwoner, om naar jou te luisteren. Begrip tonen en ruimte geven voor irritatie en frustratie maakten dat er uiteindelijk een constructief gesprek mogelijk was met melders van overlast van jeugd. Om samen tot oplossingen te komen."

Een ander voorbeeld van luisteren en verbinden is dat van Safe Wings, een stichting die pleeggezinnen ondersteunt. Zij kwamen met een vraag om geld bij de gemeente. We konden hen geen

horen van mensen. Vraag je af: heb ik iemand goed begrepen? Wat zijn de verwachtingen? Een goede gespreks sfeer en zelfkennis zijn daarbij minstens even belangrijk. Vooroordelen, heerlijk. Dan kan ik er wat van vinden zonder dat ik erover na hoeft te denken. Je moet soms door hoe iets gezegd wordt heen luisteren. In de toekomst gaan we veel meer toe naar het vragen om feedback bij onze gesprekspartners. Daarbij leren we veel over hoe we iets brengen en hoe we iets ontvangen. Onze jeugd leert dit nu al!"

"Probeer snel en direct antwoord te geven. Poeier mensen niet af met de opmerking 'niet mijn afdeling'. Neem mensen serieus."

140

7

subsidie geven, maar zijn toch met hen in gesprek gegaan. Doordat er op een ander moment ook een gesprek was geweest met een particulier fonds met als doel om hulpbehoevende kinderen te ondersteunen, kon er een verbinding worden gelegd. Onze rol verandert: van 'wij bepalen' naar 'wij verbinden'. Draagt deze beweging nu bij aan het geluk van onze inwoners? En zijn wij daar nu zo vooruitstrevend in?

Rinda: "Het past bij de tijdsgeest. Onze maatschappij wordt er steeds meer een van participatie. Vroeger droegen wij bij aan het geluk van onze inwoners, want zij verwachtten ook van ons dat wij alles wisten en bepaalden. En nog steeds geldt dit voor een deel van de bevolking. Het is vaak generatiegebonden. Wij gaan mee in een beweging die al gaande is, waarbij inwoners van ons iets anders verwachten. Luisteren is daarbij meer dan alleen het

Waar lopen we tegenaan

Zoals Anne aangaf moeten gemeente en samenleving samen optrekken. De rol van de ambtenaar en die van de inwoner moeten beide veranderen. De ene keer ligt het initiatief bij de inwoners en de andere keer bij de gemeente. Het zijn communicerende vaten. Dat gaat niet in een keer, dat kost tijd. "Bij het maken van het nieuwe subsidiebeleid gingen we in gesprek met de verenigingen. In de veronderstelling dat verenigingen zouden meedenken hoe we samen de bezuinigen op het subsidiebeleid konden opvangen. De verenigingen waren nog niet klaar voor deze vraag en aanpak. 'Vertel eerst maar hoeveel subsidie ik (minder) krijg en dan ga ik eens nadenken hoe ik dat ga opvangen.' We zijn een jaar verder en de verenigingen hebben de gevolgen ondervonden van het nieuwe subsidiebeleid." Het is belangrijk in gesprek te blijven en nog

voor de zomer gaat Anne in gesprek met de verenigingen om hun ervaringen op te halen en met elkaar te laten delen. Van elkaar kun je leren.

Als afdeling Samenleving erkennen we het belang van het open in gesprek gaan met inwoners. Zonder vooringegenomenheid en niet oordelen of invullen waar inwoners gelukkig van worden. Niet denken namens, maar met ... Zoals een collega van het wijkteam zei: "Laat je OMA thuis" (Laat je oordelen, meningen en adviezen thuis!).

Nancy (medewerker openbare orde en veiligheid) heeft dat ervaren tijdens een informatieavond rondom veiligheid na een inbraakgolf in de wijk. "Mooi programma maar uiteindelijk waren er slechts vier belangstellenden: inwoners die de inbraak aan den lijve hadden ondervonden. Het onderwerp, de wijze waarop we inwoners bereiken en de aanpak zijn bepalend of we aansluiten bij de leefwereld van de inwoners en of we de inwoners bereiken. Deze ervaring heeft onze aanpak veranderd. Eerst ophalen wat er echt leeft in de buurten om van daaruit een aanpak te bepalen. Sinds kort rijdt er een tekstkar rond in de wijk waar inbraken zijn geweest. Of dit aansluit op de leefwereld? Daarvoor is de kar nog te kort onderweg."

12

Ook Pauline weet hoe belangrijk het is om aan te sluiten bij de leefwereld van inwoners. "Leerlingenraden van het Regius College gaven aan hoe belangrijk het is om in gesprek te gaan met jonge mensen die uit eigen ervaring de gevolgen van alcohol en drugs kunnen vertellen. Dat

maakt meer indruk dan een theoretisch verhaal van de specialisten in verslavingszorg. De school had daar andere ideeën over en wilde niet zomaar mensen hun eigen verhaal laten doen. Door als ambtenaar het gesprek te organiseren tussen de jonge ervaringsdeskundigen en de school ontstond een totaal ander beeld en staan de jonge mensen binnenkort voor de klas."

Luisteren, verbinden en samenwerken

Dit zijn termen waarvan de hele afdeling Samenleving vindt dat deze centraal staan in de rol van de ambtenaar in de toekomst. Weten wat er gebeurt in de samenleving door actief als partner op te treden en te bewegen in deze netwerkmaatschappij die samenleving heet. Ga in gesprek, laat inwoners vroegtijdig meedenken en help inwoners hun ideeën te realiseren zonder het over te nemen. Daarbij moet de ambtenaar de verbinding leggen tussen partijen in het veld. En dat gaat verder dan het uitwisselen van telefoonnummers. Actief partijen bij elkaar brengen, faciliteren en actief een vinger aan de pols houden wat er uit de contacten volgt. Bij het verbinden moeten de verschillende afdelingen niet vergeten worden. De inwoner gaat er vanuit dat de ambtenaar weet wat er speelt in het gemeentehuis. Als ambtenaar moet je weten waar collega's mee bezig zijn. Daarbij is het ook belangrijk in gesprek te blijven met elkaar, met elkaar te onderzoeken wat wel mogelijk is en verwachtingen met elkaar te delen. En gá experimenteren én maak fouten. Daarvan leren we en komen we met elkaar tot een betere samenwerking.

Jan Blaauw,
casemanager Bouwzaken
jan.blaauw@schagen.nl

INTERVIEW

Gelukkige inwoners en werkgeluk hangen met elkaar samen. Pleasure en purpose zijn de dragers van werkgeluk. En werkgeluk zorgt weer voor geluk van inwoners. En inwoners die laten weten blij te zijn met ons, zorgen voor voldoening en daarmee voor nog meer werkgeluk. Sommige medewerkers zijn kritisch over geluk. In gesprek met Jan Blaauw (63) over zijn werkgeluk.

Wat doe jij zoal bij de gemeente Schagen?

"Ik werk op de afdeling Bouwzaken. Ik houd me bezig met het toetsen van bouwplannen, verleen omgevingsvergunningen en heb ook veel contact met de inwoner. Ik beantwoord de mails en de telefoontjes die op de afdeling binnenkomen. Ik werk hier inmiddels bijna veertig jaar."

"Nu werk ik mee aan het verbeteren van het Klantencontactcentrum (KCC). Dit verbeteren houdt in dat het KCC straks meer vragen op voorhand kan beantwoorden aan de telefoon, zodat deze vragen niet allemaal bij onze afdeling terechtkomen. Ook proberen we op de website meer informatie te geven zodat de inwoners zelf al meer antwoorden kunnen vinden. Op dit moment krijgen we namelijk gigantisch veel telefoontjes binnen. Daarnaast ben ik nu ook druk met het weer op orde krijgen van het tekeningenarchief, dat gedigitaliseerd wordt."

Je bent dus veel in contact met de inwoner?

"Alleen maar. Tegenwoordig wel meer via de telefoon en digitaal, maar mocht het nodig zijn dan gaan we altijd even langs. En dat contact met de inwoner, daar haal ik wel echt mijn geluk uit. Je bent altijd voor ze bezig om een product beter te krijgen, zo efficiënt mogelijk. Dat blijft wel een uitdaging."

Heb je een voorbeeld van zo'n uitdaging?

"Pas waren we bezig met een bouwplan van een boerderij. Dat werd onvolledig ingediend en het project liep daardoor een beetje moeilijk. Zelfs de wethouder werd erbij gehaald. Na wat praten kwam het weer terug bij ons en zo langzamerhand zijn we tot een goed ontwerp gekomen en is er een prachtig plannetje uit voortgekomen. Uiteindelijk was de eigenaar blij. En kijk, dáár doe je het voor. Ik ben een mensenmens en het is altijd onze insteek om de mensen te helpen."

Hoe zie jij dat de gemeente kan werken aan het geluk van de inwoners?

“De bereikbaarheid van de organisatie is nog wel een groot probleem. Daar stond pas nog een stukje over in de krant. Ook onze burgemeester Marjan van Kampen gaf aan dat het een tijdje duurt voordat de telefoon opgenomen wordt omdat het altijd enorm druk is met bellers. Daar kan je dus nog wel een slag slaan.”

“Maar gaat het om het geluk van de inwoner in de gemeente Schagen of gaat het ook om de ambtenaren die hier werken? Want voor ons is er ook nog wel een verbeteringslag te maken. En dan heb ik het met name over het nieuwe flexwerken. Ik vind het door deze nieuwe

ook even aan je eigen medewerkers. Als je goed met je medewerkers omgaat, dan wordt het product dat zij leveren ook beter. Want wie zorgt er voor het geluk? Dat zijn de medewerkers. Als de plantsoenen smerig zijn en niet geschoffeld, dan moet die ambtenaar schoffelen en dat maakt de inwoners blij. Het is een wisselwerking.”

Waar ben je trots op?

“Ik ben eigenlijk de oudste op de afdeling, maar ik ben er trots op dat ik nog mee kan. Wat ik ook mooi vind om te zien is dat we er op dit moment weer een jongeman op de afdeling bij hebben en ik kijk ervan op hoe snel hij de dingen oppakt. Het is prachtig. De jeugd pikt

“Ik ben een mensenmens en het is altijd onze insteek om de mensen te helpen.”

manier van werken erg rumoerig op de werkvloer geworden, bellen vind ik een probleem en ik zie dat mensen op sommige dagen moeilijk een plek kunnen vinden. Ook kunnen we een collega, als hij nog geen mobiele telefoon heeft, soms niet bereiken. De oplossing? Houd ten eerste de clusters van afdelingen bij elkaar. Ten tweede moeten we helemaal van het papier af, want wij zitten nu nog vast aan een kast met dossiers. Gelukkig beschikken we vanaf september allemaal over een mobiele workdevice en telefoon, waardoor we beter bereikbaar zijn. Ik zeg: geluk van de inwoner, prima, maar denk

het snel op. Zo heb ik een andere jonge collega waarmee ik soms gigantische discussies heb. Dat vind ik goed, dat houdt je wel scherp. Ze laten je je constant afvragen waarom je bepaalde dingen op die manier doet.”

Wil je tot slot nog iets zeggen?

“Ik ben altijd wel bezig om dingen aan te pakken, er iets aan te doen. Ik draag daar nog steeds aan bij. En zolang ik daar nog schik in heb en met plezier naar mijn werk ga, dan scheelt dat een heel stuk. Want ik denk wel eens, als je thuis zit, dan hoor je ook niks meer.”

BOUWEN AAN WERKGELUK

Er is geen begrip als een gemeente veel geld uitgeeft aan eigen huisvesting. Miljoenen voor een gemeentehuis? Hoezo? Zoiets heeft absoluut invloed op het vertrouwen dat een inwoner heeft in zijn gemeente. En zet druk op de goede relatie tussen de gemeente en de inwoner. Het verhaal achter zo'n investering moet je dus wel goed uit kunnen leggen.

Maaïke Ligthart,
projectleider
(maaike.ligthart@schagen.nl)

Na de gemeentelijke fusie van Harenkarspel, Zijpe en Schagen wilden we in Schagen sobere en doelmatige huisvesting. Vier jaar na de fusie verbouwde de 'nieuwe' gemeente Schagen één gemeentehuis. Om daarna de twee andere onderkomens te verlaten. Efficiënt kunnen werken en meer duidelijkheid voor onze inwoners: alles en iedereen op één locatie zou iedereen voordelen bieden. Hoe ging die verbouwing? Droeg het bij aan ons werkgeluk? Projectleider Maaïke Ligthart vertelt.

Spookhuis

"Het gemeentehuis in het centrum van Schagen was donker. Veel gangetjes. Aparte kamertjes. Dichte deuren. Schuine vloertjes. Vieze vloerbedekking. Log meubilair. Kortom, een ideale locatie voor een spookhuis. Hoe kan je optimaal bijdragen aan het geluk van je medewerkers als de werkomgeving verre van ideaal is? Inderdaad. We moesten aan de slag."

Eén locatie

De projectleider wist vooraf één ding zeker: de inwoners moesten niet meer alle kanten op voor onze dienstverlening. "Inwoners hadden zowat een tomtom

nodig als ze bij de gemeente moesten zijn. Omgevingsvergunning? Dat kan in Tuitjenhorn. Voor een paspoort moet u naar het centrum van Schagen. Werk & Inkomen? Dan moet u in het Westerpark in Schagen zijn. De inwoners en wijzelf wilden alle klantcontacten voortaan op één locatie."

Project

De verbouwing en de tijdelijke verhuizingen werden één project. "Een hele operatie. We zouden het gemeentehuis voor vijf maanden verlaten. Dat vraagt wel wat van medewerkers: krappere zittingen, in ruimtes die daar misschien niet voor bedoeld zijn. Voordeel was wel dat niemand middenin de sloop- en verbouwingsperikelen zat."

Meubilair

Het gemeentehuis in Schagen kreeg een fikse opknappbeurt en ook de hele inrichting werd gemoderniseerd. Geen grote bureaus en ladekasten meer, maar kleine en lichte tafels en nog maar één meter opbergplank per medewerker. Maaïke Ligthart: "Het oude meubilair gaven we weg aan verenigingen en stichtingen in

de gemeente. Zij blij, en wij ook. Weggeven is fijn! Daarnaast gaf het nieuwe meubilair de saamhorigheid een onverwachte impuls. Om met een beperkt budget de best mogelijke werkomgeving te realiseren, kochten we een deel van onze spullen bij Ikea. Collega's kwamen helpen met het in elkaar zetten. Die klusdagen waren misschien wel de leukste in het hele project."

Ideaal

Conform de eis van de gemeenteraad gaven we niet meer uit dan 1,7 miljoen euro voor de verbouwing. Verkoop van

de oude panden leverde geld op en we besparen nu op jaarlijks onderhoud. Mooi natuurlijk, maar draagt onze nieuwe werkomgeving ook bij aan het werkgeluk van onze medewerkers? "Ja! We voelen ons veel meer met elkaar verbonden. De zogenaamde 'huiskamers' en het werkcafé zitten altijd vol. Niet alleen om even wat te eten, maar vooral om te overleggen, om te werken en dus ook om elkaar spontaan te ontmoeten. De flexplekken zorgen ervoor dat steeds op andere plekken in het gebouw werken en thuiswerken natuurlijker voelen. Dit is voor ons de ideale werkomgeving."

voor

na

INTERVIEW

Max Woldhuis,
adviseur P&O

max.woldhuis@schagen.nl

Als je goed wilt zorgen voor het geluk van de inwoners en ondernemers, heb je ook gelukkige medewerkers nodig. Hoe zit het intern in het gemeentehuis met het geluk? Max Woldhuis vertelt.

Wat is je rol binnen de gemeente Schagen?

"Ik ben hier in januari 2017 begonnen als HR-adviseur. Een mooie, nieuwe rol binnen de gemeente waar ik heel blij mee ben, omdat ik me hier kan bezighouden met het werkgeluk van mijn collega's en indirect ook met het geluk van inwoners."

Wat vind je belangrijk in je werk?

"Elke dag met plezier naar mijn werk gaan. Betekenisvol werk doen, waarbij je voldoende uitdaging hebt en je je gezond en vitaal voelt. Gewaardeerd worden en op je plek zitten binnen de organisatie. En een grote mate van flexibiliteit, het vrij kunnen indelen van mijn werkzaamheden en het helpen van mensen. Bij ons werken zo'n vierhonderd mensen met heel veel verschillende vaardigheden en talenten. Het is de uitdaging van mij en mijn collega's om ervoor te zorgen dat iedereen zoveel mogelijk tot zijn recht komt."

Waar hou je je mee bezig?

"Door processen en de communicatie tussen verschillende afdelingen te optimaliseren, vergroot je de doorloop-snelheid, worden dingen niet vergeten of onnodig opnieuw gedaan en neem je een hoop onnodige frustratie weg. Als ik mijn werk goed doe, kunnen mijn collega's hun werk ook goed doen. Uiteindelijk profiteren ook de inwoners van gemeente Schagen hiervan."

Wat spreekt je het meeste aan in je werk?

"Een bijdrage leveren aan het grote geheel. Bij de gemeente is veel ruimte voor mobiliteit van de medewerkers, om te voorkomen dat mensen (te) lang op hun plek zitten. Iedereen krijgt zelf de regie over zijn eigen loopbaan. Nu ben ik bijvoorbeeld bezig met een plan van aanpak voor het verzuimbeleid op lange termijn. En het toekomstbestendig maken van de organisatie. Maar er speelt meer dan dat. In de toekomst verandert de manier waarop we werken verder."

Er zal meer sprake zijn van flexibiliteit en projectmatig werken, waarbij medewerkers op maat worden ingezet voor een bepaalde klus. Het is essentieel dat medewerkers dan een helder beeld hebben van hun vaardigheden en talenten, en hoe zij die optimaal kunnen inzetten. De grote uitdaging voor het management is vervolgens om hier ook ruimte voor te bieden, door flexibel maatwerk mogelijk te maken en goed te kijken naar wat er per project nodig is. Ik wil daarom met mijn plan aansturen op een transitie van verzuimbeleid naar een vitaliteitsbeleid."

Wat betekent vitaliteit voor jou?

"Vitaliteit gaat niet alleen om het werk, maar ook hoe het daarnaast met je gaat. Zit je lekker in je vel, voel je je gezond, eet je goed, beweeg je voldoende? Hoe gaat het privé, heb je ergens hulp bij nodig, voel je je veilig op je plek? Je krijgt het verzuimpercentage alleen op een laag peil als je breder kijkt, dan ben je ook toekomstbestendig bezig. Mijn rol is verbindend. Ik kan in het hele proces een begeleidende en adviserende rol spelen.

Door ingewikkelde managementtaal te vertalen voor collega's op de werkvloer en tegelijkertijd bij leidinggevenden aan te geven wat er precies speelt en nodig is, is er meer duidelijkheid en dat vergroot het draagvlak voor beslissingen."

Als peuter denk je niet in HR termen.

Wat wilde je vroeger worden?

"Vroeger zei ik altijd 'topsporter'. Dat is het helaas niet geworden, maar fair play is voor mij nog altijd heel belangrijk. Ik vind het belangrijk dat iedereen rechtvaardig en met respect behandeld wordt. Dat je al het goede en alle kwaliteiten die mensen bezitten kan benutten en iedereen in zijn waarde laat. Iedereen is namelijk van meerwaarde als hij of zij goed op zijn plek zit. Ik kan ontzettend goed luisteren naar wat mensen echt beweegt en oordeel niet over een ander. Dit zijn echt mijn kernwaarden, die ik gelukkig kwijt kan in mijn vak. Je kunt dus zeker zeggen dat ik op mijn plek terecht ben gekomen. Dat geluk wil ik aan zoveel mogelijk mensen doorgeven."

"Het is de uitdaging van mij en mijn collega's om ervoor te zorgen dat iedereen zoveel mogelijk tot zijn recht komt."

HOE DOEN ANDEREN DAT?

KLEIN GELUK UIT ROERDALEN

Als gemeente Schagen willen wij Geluksplekken inrichten naar het voorbeeld van gemeente Roerdalen. Hieronder Laurens Bijl aan het woord over deze Geluksplekken en hoe gemeente Roerdalen geluk concreet maakt.

Wat maakt Roerdalen zo bijzonder dat het de moeite waard is om te bezoeken?

Samen met ondernemers uit recreatie en toerisme probeerde de gemeente Roerdalen in 2010 een antwoord op deze vraag te geven. Het resultaat was de slogan 'Klein Geluk uit Roerdalen'. Onze gemeente heeft veel te bieden met haar bijzondere natuur, landschap en kleine dorpjes. Rust en ruimte, eigenschappen die steeds schaarser worden. In deze 'kleine' dingen vind je geluk, was het idee. Met 'Klein Geluk uit Roerdalen' wilden de betrokkenen hun gemeente op een bijzondere manier op de kaart zetten.

In 2012 werd in Venlo de Floriade gehouden. Ook het land Bhutan (bekend van Bruto Nationaal Geluk) presenteerde zich daar. De Bhutaanse delegatie bezocht ook Roerdalen. Toen is een gezamenlijke verklaring van Geluk ondertekend: een oproep om meer aandacht te geven aan wat voor mensen belangrijk is om een zinvol en gelukkig leven te leiden. Daarmee verbreedden we onze geluksaanpak.

De samenwerking met geluksambassadeur Leo Bormans bracht dit in een stroomversnelling. Begin 2015 onthulden we 25 Geluksplekken op bijzondere plekken in de gemeente die onze inwoners hadden aangedragen. Daarnaast

raakten we steeds meer overtuigd van het feit dat streven naar meer geluk voor meer

mensen de missie van onze gemeente zou moeten zijn. De inzichten uit wetenschappelijk onderzoek naar geluk en positieve psychologie bevestigden dit.

Klein geluk groter maken

Het concept Geluk kwam terug in belangrijke sturingsdocumenten zoals de Kadernota en de Programmabegroting en werd het uitgangspunt voor beleidsontwikkeling, uitvoering van beleid en organisatieontwikkeling. Sinds eind 2016 is op directieniveau een Gelukscoördinator actief die dit proces leidt. Het gaat om ontwikkeling in de organisatie en in de samenleving. Zo geeft het thema geluk focus, het maakt energie los. Het zorgt voor enthousiasme en bevologenheid maar ook voor kritische reacties (waar bemoeit de gemeente zich mee?!). En daarmee is het altijd een prima aanleiding voor een goed gesprek over onze bedoeling.

Laurens Bijl,
gelukscoördinator
gemeente Roerdalen
laurens.bijl@schagen.nl

Wat doen wij op dit moment aan geluk?

We geloven dat de gemeente het verschil kan maken voor mensen door die omstandigheden te creëren die een toename in geluk makkelijker maakt. We hebben geluk daarom vertaald naar vier kernwaarden: respect, gelijkwaardigheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid. Zo willen we werken. We willen dat medewerkers, bestuurders en inwoners iedere dag ervaren dat de gemeente vanuit deze waarden handelt, in alles wat we doen. En het is een uitnodiging aan medewerkers, bestuurders en inwoners om ook zelf naar deze waarden te handelen.

Met de vertaling naar beleidspeerpunten helpen we om geluk te concretiseren in beleid en actie: het draait om meedoen, vergroten van autonomie en vergroten van vertrouwen (in de gemeente en tussen de mensen in onze samenleving). Een kleine greep uit de activiteiten die daaruit volgen:

- Jaarlijkse geluksdag die de gemeente, ondernemers en inwoners samen organiseren.
- Opleiden gelukscoaches (vrijwilligers die geluksworkshops geven).
- Toekomstgesprekken met inwoners ter voorbereiding op de Kadernota 2018.
- Experimenten met dorpsgericht werken en ondersteunen van tal van maatschappelijke initiatieven gericht op vergroten van zelfsturing door inwoners.
- Directie, teamleiders en een medewerker gaan in gesprek met inwoners over hun leven in Roerdalen.
- Interviews met en door medewerkers over hun mooiste verhalen over werken in Roerdalen en wensen voor de toekomst.

Waar liepen we tegenaan?

Als je als gemeente aan de slag gaat met geluk ontmoet je al snel enthousiaste mensen die mee willen doen. Maar je ontmoet ook mensen die zich afvragen waarom een gemeente zich bemoeit met geluk. Dat komt vaak voort uit het beeld dat de gemeente de mensen gelukkig wil maken. En dat kan natuurlijk niet. Geluk ervaren is iets persoonlijks. Daarom hebben we het consequent over bijdragen aan geluk of de omstandigheden creëren die het voor mensen makkelijker maakt om gelukkig te worden. Toch blijven er mensen die het maar raar vinden of die het zien als een nieuwe vorm van betutteling. Dat blijft dus een aandachtspunt.

Daarnaast is de kracht van de missie ook de kwetsbaarheid. Als er iets niet goed gaat, is het zo gemakkelijk om de draak te steken met het streven naar meer geluk. Dat gaat dus over framen, re-framen en beeldvorming.

Hoe maken wij geluk concreet?

Dat is een hele uitdaging, zeker ook binnen de context van de gemeente. Niemand is tegen geluk, maar wat het dan concreet betekent en hoe je er vorm aan geeft, is best lastig. Het hielp ons om de verbinding te zoeken met politieke speerpunten. Bijvoorbeeld in het sociaal domein en in de ontwikkeling van de organisatie.

We hebben een mooie groep betrokken inwoners en ondernemers. Die groep groeit gestaag, maar is ook nog kwetsbaar. Het vraagt continu aandacht om deze groep actief betrokken te houden. Je blijft als gemeente toch een spilfunctie houden. Al hopen bestuurders dat de gemeente haar inzet kan afbouwen en dat inwoners en ondernemers de regie overnemen.

We zijn gestart met geluksworkshops. We hebben vrijwilligers opgeleid die groepen op een van onze Geluksplekken met opdrachten laten werken aan geluk. Het is niet eenvoudig om dit goed van de grond te krijgen en vraagt vooral tijd en mond-tot-mondreclame.

Hoe zien wij de ontwikkeling naar de toekomst?

Ik droom van een ontwikkeling in de samenleving en in de gemeentelijke organisatie. In de toekomst zijn geluk en een betekenisvol leven niet alleen uitgangspunt voor alles wat we doen. Het heeft ook de gewenste effecten en impact. In Roerdalen staat dan niemand langs de kant en levert iedereen een

betekenisvolle bijdrage aan de lokale samenleving. Daarmee hebben we ook armoede geminimaliseerd. De Roerdalense samenleving is zelfsturend. Inwoners, ondernemers en gemeente werken als gelijken in inspirerende netwerken. Mensen hebben vertrouwen in elkaar, in hun eigen vermogen om zinvol bij te dragen aan een betere wereld en in de ondersteunende rol die de gemeente daarin heeft.

Het lukt om keuzes die gemaakt worden vooraf te beoordelen op hun bijdrage aan de groei van geluk en levenskwaliteit van alle mensen in Roerdalen. Medewerkers van de gemeente ervaren geluk in hun werk en zijn in staat om daar zelf invloed op uit te oefenen.

Tips voor andere gemeenten die met geluk aan de slag gaan

- Koppel werken aan geluk voor inwoners altijd aan werken aan geluk voor medewerkers. Wat je buiten wilt bereiken, begint bij jezelf en je eigen organisatie. Als je het zelf niet laat zien is het mooie verhaal niet meer dan een mooi verhaal.
- Zorg voor verbinding van geluk aan de grote (bestuurlijke) opgaves waar je als gemeente voor staat. Dat maakt geluk concreter en vergroot het draagvlak.
- Vertaal geluk naar duidelijke waarden, speerpunten en acties en maak dat elke keer weer zichtbaar. In je eigen gedrag en in het delen van de resultaten.

GELUK DELEN MET DE STAD

Het Parktheater Eindhoven uit de gemeente Eindhoven houdt zich ook bezig met geluk. Marjon Ouwens-Reus, Virusverspreider Geluk van het Parktheater, vertelt in dit hoofdstuk hoe zij dat doet.

Parktheater Eindhoven vierde twee jaar geleden het vijftigjarig bestaan. Daarbij kreeg het thema geluk een belangrijke plaats. We maakten een start naar een nieuwe toekomst: 'Een nog gelukkiger kijk op theater'. Het Parktheater ging 'geluk delen' met de stad. Vijftig dagen lang stonden onze deuren open voor iedereen die gebruik wilde maken van ons gebouw en onze faciliteiten. Onder de titel 'Plein Publiek' vonden allerlei laagdrempelige activiteiten plaats van en voor de stad. Plotseling hadden wij fotografieworkshops in huis, tekencursussen, balletles voor peuters in de Grote Foyer en dansen met mensen met een beperking. Iedereen werd er blij van en genoot van alles wat er gebeurde. Het was echt een enorm succes.

Tijdens dat jaar nodigde het Parktheater Eindhoven geluksambassadeur Leo Bormans uit, schrijver van het Worldbook of Happiness, voor een lezing. Ik was

verkocht, dit thema maakte iets bij mij los. Ik wilde mij hier meer in verdiepen en kijken wat

Parktheater Eindhoven nog meer voor de stad kon betekenen met dit mooie thema.

Samen werken aan meer geluk in Eindhoven

Het Parktheater Eindhoven had al een samenwerking met de Fontys Hogeschool. Onder andere met de Denk Groter debatten (College Tour concept voor Zuid Nederland), die regelmatig in het Parktheater Eindhoven plaatsvinden. Fontys Hogeschool bleek de ideale partij om de ideeën voor meer geluk in Eindhoven verder uit te werken. Ik wilde heel graag de jeugd bereiken. Juist de doelgroep die niet direct zelf met geluk aan de slag gaat.

De Fontys-opleiding HRM & Psychologie ging samen met Leo Bormans aan de slag om de Geluksplekken van Eindhoven te ontdekken. Eerst met een oproep aan

Marjon Ouwens-Reus,
Chief of Happiness bij
Parktheater Eindhoven
reus@parktheater.nl

de inwoners: welke plekken in onze stad inspireren u? Waar ontstaat er creativiteit? Waar vinden de mooie gesprekken plaats? Dat soort vragen. Hierop kregen wij honderden reacties. Fontys-studenten gingen de wijken in om inwoners verder te bevragen. In het voorjaar van 2015 onthulde onze wethouder de eerste elf Geluksplekken. In 2016 kwamen hier veertien plekken bij. Op die 25 plekken in de stad kunnen mensen werken aan het verhogen van hun eigen geluk. Het leuke aan Geluksplekken is dat inwoners toeristen worden en andersom. Je leert een stad op een heel originele manier kennen en maakt contact met de inwoners. Eindhovenaren komen door de Geluksplekken op plaatsen waar ze niet snel zouden komen als daar geen Geluksplek was. Bijvoorbeeld de GGzE (Psychiatrische instelling) met een prachtig wandelpark en poëzieroute. Maar ook een plek waar je geraakt kunt worden door een heel bijzonder gesprek.

In 2015 organiseerden wij voor het eerst samen met Fontys Hogeschool een geluksweek met mooie activiteiten in de vorm van gelukslezingen, workshops en

bijzondere voorstellingen. Enthousiaste reacties! Zodat we in 2016 opnieuw samen een geluksweek organiseerden. Maar dit keer groter. Alle culturele instellingen in Eindhoven sloten aan; geluk verbindt. We maakten zelfs met jeugdtheatergezelschap Hetpaarddatvliegt en het AZC een kindervoorstelling over geluk met Eindhovense kinderen en vluchtelingkinderen. Het pareltje van de week, dat zal iedereen begrijpen.

Virusverspreider Geluk

In 2015 startte ik de opleiding Rendement van Geluk bij EHERO. Na iedere lesdag kwam ik heel blij en geïnspireerd terug. Het thema werkgeluk stimuleerde mij toen, dat wilde ik oppakken in de eerstvolgende geluksweek.

Door een onderzoek met de Erasmus Universiteit merkten wij dat de bedrijven in de regio Eindhoven nog niet heel actief met dit thema bezig waren. Werktevre- denheidsonderzoek doet bijna iedereen, maar actief bijdragen aan het geluk van je medewerkers is een andere tak van sport.

De 25 Geluksplekken en alle betrokken instellingen maakten dat de geluksweek bleef groeien. De stad Eindhoven had een Dutch Technology Week en een Dutch Design Week. Daar hoort dan toch gewoon een Dutch Happiness Week bij, zeiden wij grappend. En ondertussen eigenlijk meer nieuwsgierig hoe mensen om ons heen reageerden op dit idee. Het enthousiasme maakte dat wij de naam geluksweek gingen omzetten naar Dutch Happiness Week. De nieuwe naam werd enthousiast ontvangen, maar maakte ook dat daarbij een verwachtingspatroon werd gelanceerd. Konden wij dit waar- maken samen met de organisaties achter de Geluksplekken?

De Geluksplekken hadden ondertussen van de opleiding Placement Marketing van NHTV Breda ondersteuning gekregen in de vorm van een onderzoek: hoe kun je je als Geluksplek anders profileren en hoe kun je elkaar nog meer gaan versterken? Het onderzoek hielp ook om ideeën te vormen voor de eerste Dutch Happiness Week in maart 2017. Het werd een week met veertig tot vijftig verschillende activiteiten in de hele stad. Bijvoorbeeld een masterclass geluk van Guido Weijers, een lezing over betekenisconomie van Kees Klomp, een workshop van de Geluksschool voor de jeugd, een voorstelling over werkgeluk van de Corporate Rebels en een internationale lezing Happiness@ Work van Alexander Kjerulf. En bij de Geluksplekken kreeg je bijvoorbeeld een snoeiworkshop in de Philips Fruituin, ging je broodjes bakken bij Lunet Zorg, boetseren bij Twinkelbel of naar de Art & Bite night in Geluksplek 'Het huisje van hoop'. De meeste activiteiten werden zeer goed bezocht of waren zelfs uitverkocht.

In de organisatiestructuur van het Parktheater Eindhoven worden ieders kwaliteiten maximaal benut. Onder meer door het 'Go Grow' spel dat in het Parktheater Eindhoven wordt gespeeld als alternatief voor het functioneringsgesprek. Het spel maakt dat de medewerker en leidinggevende over veel meer dingen praten dan alleen werk, en dus ook over wat nodig is om de medewerker in de breedste zin nog gelukkiger te maken.

Uitdagingen, ontwikkelingen en toekomst

Veel organisaties vinden het nog vreemd dat het Parktheater Eindhoven dit project heeft opgepakt voor de stad. Geluk ligt in het verlengde van de missie van het Parktheater Eindhoven om mensen echt te raken. Het is echt waar dat je maatschappelijke rol verandert als je gaat werken aan meer geluk in je regio. Het Parktheater wil bijdragen aan een hoger doel en nieuwe verbindingen maken met andere doelgroepen. De meerwaarde zit niet in meer omzet, maar in het nog meer van betekenis willen zijn voor onze stad. Er ontstaan nieuwe samenwerkingen als je gezamenlijk streeft naar meer geluk en betrokkenen worden uitgedaagd tot creatief denken. Kortom: werken aan geluk is ook een inspiratiebron.

Ondertussen lees je in alle kranten en bladen heel veel over het thema geluk. Sturen op geluk in het publieke domein, Bruto Nationaal Geluk en er verschijnt bijna maandelijks een nieuw boek over dit onderwerp. Hierdoor is het thema bij consumenten veel meer tot de verbeelding gaan spreken. Het bedrijfsleven wil ook steeds meer bijdragen aan het medewerkersgeluk. Welke burgemeester wil nou geen gelukkige inwoners? Zeker als hij weet dat dit veel voordelen oplevert in de vorm van minder ziekte, meer vrijwilligers, meer creativiteit, betere ouders enzovoorts. Als je kijkt naar de toekomst, samenstelling van de bevolking, vergrijzing en automatisering, dan gaat geluk een steeds grotere rol spelen ten opzichte van financieel resultaat. Dat maakt dat kennisoverdracht over het verhogen van je geluk voorlopig een inspiratiebron blijft. Gemeentes die een start overwegen met sturen op geluk maken een goede keuze. Laat een nulmeting verrichten en je krijgt een beeld welke doelgroepen als eerste moeten worden 'besmet'. Je zult zien dat je al snel kunt 'oogsten'.

BUURTKRACHT VERBINDT

De gemeente Nieuwegein is een van de gemeenten in Nederland die zich bezig houdt met het geluk van haar inwoners. Sabrina Eijk legt in dit hoofdstuk uit hoe de gemeente bijdraagt aan geluk met het programma EigenWijks.

Het begin: 'Welzijn op recept'

Rond 2010 is Nieuwegein begonnen met woonservicezones¹. Binnen deze woonservicezones werden de eerste verbindingen gelegd tussen zorg en welzijn. In deze verbinding ontstond contact met Jan Walburg. Zijn boek 'Investeren in geluk' gaf antwoord op een probleem in de wachtkamers van huisartsen. Daar zaten namelijk veel mensen die niet een medisch probleem hadden, maar een probleem op het gebied van hun welbevinden. Iets waar de huisarts geen medicijn voor had.

Samen met Jan Walburg ontwikkelde Gezondheidscentrum De Roerdomp en MOvactor² 'Welzijn op recept'. Hierbij verwijst de huisarts zijn patiënt warm door naar een welzijnscoach. Samen met de welzijnscoach gaan ze op zoek naar dat wat hem of haar weer gelukkig maakt.

Naast 'Welzijn op recept' kwam er 'Bewegen op recept' en recentelijk 'Kunst op recept'. Welzijn en zorg gingen zoveel mogelijk samen in één gebouw zitten om de verbinding warm te houden. Het netwerk Lijfstyle³, dat bestaat uit lokale partners, organiseerde in 2013 een gezondheidsmarkt. De gemeente sloot zich actief aan bij dit netwerk en

langzaam aan kreeg het gedachtegoed van positieve gezondheid vat op Nieuwegein.

Sabrina Eijk,
programmamaleider
EigenWijks Nieuwegein
s.eijk@nieuwegein.nl

Positieve gezondheid en geluk

Maar wat is positieve gezondheid precies en wat heeft dit met geluk van doen? Positieve gezondheid is 'het vermogen van mensen zich aan te passen en eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven' (Machteld Huber), om zo tot maximale ontwikkeling/bloei te komen. Bij bloei gaat het om de ontwikkeling van talenten en sterke kanten gericht op de realisering van een doel en de ambitie van mensen (Jan Walburg).⁴

Waarom zou een gemeente investeren in de gezondheid of het geluk van haar inwoners? Is dat niet hun eigen verant-

woordelijkheid? Inwoners zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor hun gezondheid. We merken dat wanneer mensen daar ook de regie over hebben en houden, ze veel meer bereid zijn om te investeren in hun eigen gezondheid. Op een zeker moment kan ondersteuning of zorg nodig zijn. Door samen te zoeken naar andere of aanvullende mogelijkheden die herstel verbeteren en veerkracht bevorderen, wordt de kans op daadwerkelijke verbetering groter.

Met de komst van de transitie werd ons als gemeente meer dan ooit duidelijk dat we de beweging van zorg naar het sociale domein niet alleen voor elkaar zouden krijgen. Netwerken waarop je terug kunt vallen, deel uitmaken van een

een beweging gaande waarbij inwoners steeds meer de regie willen hebben over zichzelf en hun leefomgeving. Tegelijkertijd willen mensen deel uit maken van een clubje, groep of gemeenschap. Je ziet steeds meer dat bewoners initiatieven ontplooiën om het leven in de buurt beter en mooier te maken. Dit noemen we buurtkracht of community building/care.

Bij community building gaat het om veranderingen bewerkstelligen buiten de labels om. Dit betekent dat je geen onderscheid maakt, dat je de doelgroepbenadering loslaat. Iedereen is buurtbewoner en het ene moment krachtig en het andere moment kwetsbaar. Door de kracht te mobiliseren, ben je als buurt in staat om de kwetsbaren op te vangen

“ Inwoners zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor hun gezondheid. We merken dat wanneer mensen daar ook de regie over hebben en houden, ze veel meer bereid zijn om te investeren in hun eigen gezondheid.”

geheel, iets willen doen of betekenen voor een ander: het zijn allemaal factoren die bijdragen aan je gezondheid. Deze factoren vind je niet in de zorg of bij instituties. Ze liggen in de samenleving, in je omgeving, in je buurt. Hier liggen oplossingen waar we nu de farmacie en zorg voor aanspreken.

Buurtkracht

Binnen het programma EigenWijks loopt pijler Buurtkracht. Buurtkracht zien we als een van de basisprogramma's van de transformatie binnen het sociale domein. Al enige tijd is er in Nederland

en verder te helpen. Het is ook de samenbundeling van deze buurtkracht die het mogelijk maakt om echte verandering teweeg te brengen.

De wijkcoördinatoren hebben vanuit de gemeente ook als taak de verbinding aan te gaan met de mensen in de wijk. Te ontdekken wat daar nog aan verborgen schatten ligt en deze in het zonnetje te zetten. Ze ondersteunen bewonersinitiatieven en brengen verbinding onderling tot stand. Het geloof dat mensen gezonder en gelukkiger worden als je investeert in hun passies en talenten, ligt hieraan ten grondslag.

Proces belangrijker dan uitkomst

Investeren in gezondheid en geluk vraagt tijd. De uitkomst is niet altijd zeker en staat niet vast. Buurtkracht begint bij het elkaar leren kennen. Je moet elkaar eerst leren kennen om iets voor elkaar te willen doen. In onze maatschappij van productie draaien is het ongewoon dat het proces belangrijker is dan de uitkomst. Het vraagt nogal wat uitleg als je met buurtkracht aan de slag gaat.

Naast tijd vraagt buurtkracht ook capaciteit en flexibiliteit. Je creëert als het ware je eigen werk, want hoe meer aandacht je geeft en dingen mogelijk maakt, hoe meer mensen iets willen proberen of ondernemen. Daarbij loop je soms tegen de grenzen van je eigen gemeentelijke organisatie aan. Niet iedereen is al zover dat ze bereid zijn om mee te bewegen - zij zitten nog strak in de regels. Werken volgens de bedoeling is ons adagium, maar levert ook de vraag op: Wat is dan die bedoeling? En hoeveel tijd en ruimte hebben we om dan zo te werken?

Bij gezondheid loop je er al snel tegenaan dat zorgverzekeraars niet geïnteresseerd zijn in gezondheid. Zij zijn een schadelastverzekering op het gebied van ziekte en sommigen willen niet mee investeren in de gezondheid van mensen. Dit terwijl zij profijt hebben van de resultaten.

Nieuwegein is a new town uit de jaren '70 en '80 en de mensen voelen zich nog niet heel erg verbonden met de stad. Daar-

naast wonen er met name mensen die gericht zijn op harmonie en op bescherming. Dit zijn mensen die niet geneigd zijn initiatief te nemen of nieuwe dingen uit te proberen. Het vraagt een lange adem en veel finesse om het vuurtje aan te wakkeren en stevig te laten branden.

Verbinding blijven zoeken

We blijven de relatie aangaan en verbinding zoeken met bewoners. We bieden hen de ruimte om zelf te bepalen wat er gebeurt in hun eigen leven en leefomgeving. De verwachting is dat bewoners zich dan ook meer eigenaar gaan voelen en we in een andere verhouding tot elkaar komen te staan op sommige gebieden. Wijkbudgetten en wijkgezondheidscontract behoren dan tot de mogelijkheden.

Tips voor andere gemeenten

Kies als gemeente heel bewust voor het geluk van bewoners en dat je daar een bijdrage in kunt en moet leveren. Zorg dat je minimaal één vaandeldrager hebt (liefst meer) en dat deze persoon ook bereid is om hiervoor de strijd aan te gaan. Verzamel een aantal ambtenaren, andere professionals en bewoners die kartrekker willen zijn. Geef hen de ruimte om creatief te zijn en door grenzen heen te breken. En last but not least: neem risico's, wees niet bang om te falen en ga onvermoeibaar door. Het is de moeite waard!

1 Geografische gebieden van ongeveer 10.000 inwoners, een juiste schaalgrootte voor een sociaal-economische infrastructuur
2 Welzijnsorganisatie
3 Gezondheidscentra, Surplus fysio, Movactor, Bibliotheek De Tweede Verdieping, buurtsportcoaches van SportID, GGDRU en Gemeente Nieuwegein
4 Jan Walburg – Positieve gezondheid, naar een bloeiende samenleving ISBN978-90-368-1040-1

TOEKOMSTBEELD

HOE VERKOOP JE sturen op geluk?

In dit boek en tijdens ons congres over lokaal sturen op geluk bent u natuurlijk ongelofelijk gefopt, gespeeld en bedonderd. Want het is volledig in ons belang om u te overtuigen van het nut van sturen op geluk.

Om u te bespelen, hebben we alle marketingtechnieken uit de kast gehaald die we kennen, met dank aan de marketinggoeroe Robert Cialdini. Als u een achtergrond in marketing of reclame hebt, kent u hem van het wereldberoemde boek 'Invloed, de zes geheimen van het overtuigen', marketingblogs of seminars. Cialdini beschrijft hierin zes overtuigingsprincipes: wederkerigheid, consistentie, sociaal bewijs, sympathie, autoriteit en schaarste. Deze principes zijn niet alleen in marketing en reclame bruikbaar, maar ook in het 'vermarkten' van geluk in uw gemeente.

Omdat u nu natuurlijk uiterst gemotiveerd bent om in uw eigen gemeente aan de slag te gaan met geluk, deel ik graag mijn geheime recept met u. Ik gebruik voorbeelden van hoe u met behulp van deze principes zo gemanipuleerd bent dat u denkt dat sturen op geluk een goed idee is. En van hoe we in de gemeente Schagen met deze principes aan de slag zijn gegaan. Zodat u deze kennis en ervaring weer kunt inzetten om uw collega's, politici en stakeholders mee te krijgen.

Maar eerst vertel ik u wat ons uitgangspunt was, toen wij besloten om te gaan

bijdragen aan geluk.

Want om te weten wat onze reis was, moet u begrijpen waar we vandaan komen.

Waar begonnen we?

Geluk is hip. Als u in het bladenschap van een gemiddelde boekwinkel of supermarkt kijkt, lacht het geluk u tegemoet. Het gaat over geluismomentjes, happiness, mindfulness, genieten. De covers zijn gevuld met smileys en springende mensen voor gekleurde luchten en zachte golfjes op gouden stranden. We denken dat we gelukkig worden van modieuze kleding, een blinkend nieuwe auto, een strak lichaam. In die context vonden een gemeentesecretaris, burgemeester en raad elkaar ongeveer tegelijkertijd in de gedachte dat een lokale overheid kan en moet bijdragen aan het geluk van inwoners. Om het in termen van een bekende reclamekreet uit te drukken: 'niet omdat het moet, maar omdat het kan.'

Die twee werelden van de gelikte happiness-marketing en een gemeente die op geluk wil sturen, lijken mijlenver uit elkaar te liggen. Inhoudelijk is dat misschien best waar. De overlap is klein. Toch is de

Nancy Peeters,
projectleider Geluk
(nancy.peeters@schagen.nl)

manier waarop we de boodschap overbrengen hetzelfde. Want niet iedereen was direct overtuigd dat dit een goede richting was.

Tegen welke obstakels liepen we aan?

In onze regio staat nuchterheid voorop. Onder politici en ambtenaren was er in het begin weinig kennis over hoe overheden geluk van inwoners kunnen beïnvloeden. Daardoor stuitte we op veel onbegrip. Een overheid die aan geluk doet, is dat een idee dat komt van mensen die geestverruimende middelen gebruiken? Hoe kun je geluk en gemeente nou in één zin gebruiken? Welke rol moet die overheid dan hebben? Gaan we dan iedereen zijn zin geven, geld uitdelen, of chocola? Hangen we overal gekleurde ballonnen op? Is het altijd kermis? Doe maar gewoon, dan doen we al gek genoeg.

Hoe kwamen we verder met behulp van de zes overtuigingsprincipes van Cialdini?

Nu komt het leuke deel van dit hoofdstuk. Ik mag u eindelijk verklappen hoe we u en onszelf overtuigd hebben van het belang van sturen op geluk. Ik neem een belangrijk kantelpunt in ons proces daarvoor als voorbeeld. In januari 2017 hielden we een miniconferentie. De drie doelen van deze miniconferentie waren informeren, concretiseren en inspireren. Informatie over geluk en hoe we daar lokaal op kunnen sturen was hard nodig. Concrete voorbeelden maken lokaal sturen op geluk 'down to earth'. Inspiratie zet aan tot actie. Uiteindelijk wilden we graag de omslag zien van scepsis naar actie. De miniconferentie werd gehouden in het prachtige theater van het cultuurhuis

Markt 18 in Schagen. We hebben twee sprekers (Ap Dijksterhuis en Herman Pleij) en drie praktijkvoorbeelden (gemeenten Roerdalen en Almelo en Parktheater Eindhoven) gevraagd om hun kennis en ervaring met ons te delen. Uitgenodigd waren verder het college, MT, raadsleden, collega's en pers. Aan de hand van de zes overtuigingsprincipes van Cialdini laat ik u zien hoe we deze bijeenkomst als kantelpunt in ons project hebben gebruikt.

1) Wederkerigheid

Als je iets weggeeft, krijg je sneller iets terug, zeg Cialdini. We hielden onze bijeenkomst in een prachtige omgeving: mooi licht, rode theaterstoelen, budgetvriendelijke maar toch lekkere hapjes. De serverende vrijwilligers zijn er uiterst vriendelijk en om twee onderhoudende sprekers, bekend van tv, zomaar gratis te mogen aanhoren, zullen ook veel mensen als een cadeautje hebben ervaren. Het klinkt als omkoping, zo was het uiteraard niet bedoeld - u hoort de knipoog in mijn toon - maar ik sluit niet uit dat het geholpen heeft om de boodschap over te brengen dat geluk belangrijk is en nastrevenswaardig.

2) Consistentie

Als je eenmaal een bepaalde keuze hebt gemaakt, is het moeilijker om daarna een keuze te maken die hiervan afwijkt. Daarom vraagt de energieverkoper altijd eerst of u wilt besparen op uw energiekosten. U zegt natuurlijk 'ja' en daarna is het makkelijker om een ja te krijgen op het aanbod dat hij u doet. Hoewel we dit niet expres zo gedaan hebben, was het voor de mensen die naar de miniconferentie kwamen, vast lastiger om na een hele

middag een conferentie over geluk te hebben bijgewoond, nog te vinden dat ze sturen op geluk maar raar vinden.

3) Sociaal bewijs

Het maakt het makkelijker om het ergens mee eens te zijn, als je weet dat veel andere mensen een idee aanhangen. Bij het vormen van je mening, zoek je vaak naar wat anderen ergens van vinden. Dan helpt het als je de voorbeelden van andere gemeenten ziet. Tijdens de miniconferentie lieten we zien hoe in de gemeenten Roerdalen, Almelo en Eindhoven al aan geluk gewerkt werd. 'Kijk, zo vreemd is het niet', was de boodschap.

En o ja, kent u het omstandereffect? Dat is ongeveer hetzelfde en heeft ons erg geholpen, denk ik. Mocht u ooit in beschonken toestand in een gracht willen vallen, dan kunt u dat beter doen als er één persoon op de kant staat dan wanneer er honderd mensen staan. Die honderd mensen hopen namelijk allemaal dat een ander in het koude water springt om u te redden. En omdat niemand dat doet, nemen ze het gedrag van hun omgeving als norm: niemand doet wat dus het is normaal dat niemand iets doet. Tijdens de miniconferentie waren er zo'n honderd mensen in de zaal. Niemand protesteerde, iedereen applaudiseerde. Honderd omstanders gaven het goede voorbeeld aan elkaar. Zo blijkt het omstandereffect ook een positieve kant te hebben.

4) Sympathie

Waarom vraagt de autoverkoper u eerst het hemd van het lijf, als u de showroom

binnenstapt? Over waar u werkt, waar u woont, of u een gezin heeft dat ook in de auto moet? Uw hobby's? Het lijkt puur een inventarisatie van wat u nodig heeft, maar intussen kan hij met u in gesprek over wat u persoonlijk raakt. En misschien wat vertellen over wat u gemeenschappelijk heeft. U blijkt op dezelfde voetbalvereniging te hebben gezeten, u heeft allebei een hond, u bent allebei wel eens gescheiden. De verkoper gedraagt zich zo vriendelijk mogelijk, geeft u een kop koffie (overtuigingsprincipe 1) en misschien nog een compliment voor uw keuze voor zijn merk.

Onze gasten zijn allemaal bij de ingang persoonlijk ontvangen door onze burgemeester. Er waren lekkere hapjes en een omgeving waarin mensen zich welkom voelden. Groepen werden persoonlijk van de ene presentatieruimte naar de volgende geleid. Dit helpt allemaal, als je mensen wilt laten ervaren dat geluk belangrijk is.

5) Autoriteit

Onze gasten werden ontvangen door de burgemeester, toegesproken door de wethouder, de gemeentesecretaris, twee hoogleraren... Moet ik nog meer uitleggen?

6) Schaarste

99 stoelen in een theater. En meer dan 100 aanmeldingen. Mensen kregen het zeldzame aanbod om gratis een bijeenkomst bij te wonen met bijzondere en deskundige sprekers. En er waren maar 99 plekken. Hoe vaker we riepen dat het storm liep met het aantal inschrijvingen, des te harder ging het. Laatste plaatsen!

Los van elkaar zijn deze overtuigingsprincipes effectief. Combineren maakt ze stukken sterker. Dus als u ermee aan de slag gaat, gebruik ze uitbundig.

Verder

Bezwaren wegnemen was bij ons belangrijk. Want bezwaren waren er, natuurlijk. En zolang mensen die bezwaren in hun hoofd hebben, is er geen ruimte voor de boodschap die we wilden overbrengen. Die bezwaren moeten eerst uit de lucht. Dat betekent dat we goed geluisterd hebben naar waar mensen moeite mee hadden, zowel bij collega's als bij onze politici. Maak er maar een spel van om te horen waar mensen u mee om de oren slaan. Dit zijn uw beste tips.

Of u gebruikt uw gezond verstand

'First they ignore you, then they laugh at you, then they fight you, then you win', hoor je wel eens. Donald Trump probeert u te vertellen dat deze tekst aan Mahatma Gandhi toe te schrijven is. Dat is een mooi voorbeeld van hoe de zojuist opgedane kennis u ook kan wapenen tegen het gebruik ervan. Laat u niet misleiden door de autoriteit van de Amerikaanse president, Gandhi heeft dit niet gezegd. Google gerust op de geschiedenis van deze quote. Dan vindt u een mooi voorbeeld van 'fake news'. Maar even terug naar de inhoud van deze quote. Het bijzondere vind ik dat je, als je goed nadenkt, eigenlijk niet kunt uitleggen dat je als overheid géén oog voor geluk hebt. Ik heb al heel veel mensen ontmoet die eerst lachen als ik ze vertel dat de gemeente Schagen wil sturen op geluk.

En na een kort gesprek echt een aha-momentje hebben: natúúrlijk moet een gemeente dat doen. Kwestie van wennen en goed uitleggen.

Wat leverde het ons op?

Na de miniconferentie hoorden we veel enthousiaste reacties om ons heen. Veel mensen vonden het fijn dat ze nu eindelijk een beter en concreter beeld hadden van wat sturen op geluk betekent en waarom het belangrijk is. We hebben gezien dat collega's enthousiast aan de slag gingen met de voorbeelden van andere gemeenten en met wat wij in onze eigen gemeente als acties bedachten. We hebben onze doelen informeren, concretiseren en inspireren zeker gehaald. Ik hoop dat we dat effect door dit boek en met ons congres ook op u hebben.

Wat kunt u hieruit leren?

U weet nu in ieder geval hoe u anderen kunt meenemen op uw pad. We wensen u hier veel succes bij en zijn te allen tijde bereid om een stukje samen op te lopen. Want geluk, dat maak je samen. En tja, onze oprechte excuses natuurlijk als u zich na het lezen van dit hoofdstuk in de val gelokt voelt. We hebben het met de beste bedoelingen gedaan. Want het lijkt ons fantastisch als niet alleen wij lokaal sturen op geluk, maar heel veel gemeenten. Dan kunnen wij ons weer een beetje normaler voelen. En naar u wijzen als iemand ons probeert te vertellen dat we raar bezig zijn. 'Nee hoor, daar doen ze het ook', zeggen we dan graag. En dan weet ú welk overtuigingsprincipe wij gebruiken.

NAWOORD

Samen werken aan geluk.

Er is veel over te vertellen. Dat hebben we in dit boek ook gedaan. We beschreven hoe gemeente Schagen, met hulp van vele anderen, wil sturen op het geluk van inwoners en ondernemers.

We focussen op hun geluk in onze begroting, in onze besluiten, in ons handelen. Daarin zijn we nog niet volleerd. Sterker nog, we leren elke dag bij. Ook daarover heeft u kunnen lezen.

Wat we hebben geprobeerd uit te leggen is dat geluk géén gek idee is voor een gemeente. Dat het eigenlijk heel belangrijk is om als overheid bij te dragen aan het geluk van de inwoners. Dat we dit al langer doen, maar het nooit zo hebben

gezien. Hoe de focus op geluk is geboren en nu opgroeit. Met vallen en opstaan, dat schreven we er eerlijk bij.

Hoe mooi zou het zijn als dit boek een inspiratie wordt voor uw gemeente. Dat onze belevenissen en acties ertoe leiden dat geluk ook voor u een werkwoord wordt. Zodat ook uw gemeente met meer focus gaat samenwerken aan het geluk van al uw inwoners en ondernemers. Wij hebben gemerkt dat het ons werkgeluk geeft om een zinvolle bijdrage te kunnen leveren aan hun leven. Wij wensen u dat ook toe.

Het gemeentebestuur en medewerkers van de gemeente Schagen

AAN DIT BOEK werkten mee

Adrie Pater

Agnes de Boer

Anne Braakman

Ans Heijne

Boudien Glashouwer

Chantal Mintjens

Co Wiskerke

Cynthia Kootker

Dennis Tetelepta

Elle Struijf

Erica Brandon

Erik Jansonius

Eugeen Hoekstra

Femke Beelen

Fred Albers

Gert-Jan Slijkerman

Han de Geest

Hans Bouterse

Hans Kröger

Hans Tesselaar

Ingrid de Jong

Jacco Zutt

Jacqueline Boerefijn

Jan Blaauw

Jan Steven van Dijk

Jantine Dijkstra

Jaqueline Clemens

John Machtel

Karin van der Arend

Kees Doets

Kees Mosch

Kim Leegwater

Klaar van der Valk

Koen Wijnker

Laurens Bijl

Liesbeth Koning

Liza Jongbloed

Maaïke Ligthart

Marga Mulder

Mariana Oud

Marianne Schrader

Marjon Ouwens-Reus

Marloes Baar

Martijn Burger

Martijn Puttenaar

Max Woldhuis

Merieke Bredewold

Mirelle Blom

Mirjam Smakman

Muriel van Nieuwenhuijzen

Nancy Dijkstra

Nancy Peeters

Nannie van der Wal

Natasja Verhoeve

Nico Swellengrebel

Pauline Budding

Peter de Wit

Peter Glas

Richard van der Voorn

Rinda de Goede

Ruut Veenhoven

Sabrina Eijk

Sjaak Kruijjer

Stefan Slikker

Suzan van Langen

Willy Botman

LITERATUURLIJST

Bij het werken aan de projecten voor inwoners en medewerkers, hebben wij ons laten informeren en inspireren door een groot aantal boeken en websites. Wij denken dat onderstaande selectie interessant voor u is.

Interessante boeken

Bormans, L. (2016) *Geluk, the world book of happiness 2.0*. Tielt: Lannoo.

Bormans, L., Luyten, P., Leijssen, M., Dezutter, J., Casalin, S. & Meerbergen, F. van (2014). *Veel geluk, het grote geluksonderzoek*. Tielt: Lannoo.

Cialdini, R. (2014) *Invloed, de zes geheimen van het overtuigen*. Amsterdam: Academic Service.

Campen, C. van, Bergsma, A., Boelhouwer, J., Boerefijn, J., Bolier, L. (red.) (2012). *Sturen op geluk, geluksbevordering door nationale overheden, gemeenten en publieke instellingen*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

Dolan, P. (2014) *Happiness by design, finding pleasure and purpose in everyday life*. London: Penguin Books.

Hamburger, O. & Bergsma, A. (2011) *Gelukkig werken, versterk je persoonlijk leiderschap*. Amsterdam: Boom Nelissen.

Jansen, S. (2013) *Het pauperparadijs*. Amsterdam: Balans.

Jong, J. de (2015) *De kleine Cialdini, het invloedrijke boek samengevat*. Amsterdam/Antwerpen: Business Contact.

Ryan, R. & Deci, E. (2017) *Self determination theory, basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. New York: The Guilford Press.

Quinn, R. (2015) *Positieve organisaties, 100 onconventionele manieren om je organisatie echt te transformeren*. Amsterdam: Academic Services.

Smith, E. (2017) *De kracht van betekenis, hoe zin te geven aan je leven*. Utrecht: Uitgeverij Ten Have.

Synhaeve, M., Dalfsen, F. van, Hoet, E. (2017). *Pionieren in participatieland*. Utrecht: Berenschot.

Veenhoven, R., Arampatzi, E., Bakker, A., Bruel, M., Burger, M., Commandeur, H., Das Gupta-Mannak, J., Geest, P. van, Haastrecht, J. van, Hendriks, M., Hessels, J., Liemt, G. van, Oerlemans, W., Volberda, H. & Zwan, P. van der (2014). *Het rendement van geluk, inzichten uit wetenschap en praktijk*. Den Haag: Stichting Maatschappij en Onderneming.

Walburg, J.A. (2009) *Mentaal vermogen, investeren in geluk*. Amsterdam: Nieuw Amsterdam.

Interessante links

Staat van Schagen www.schagen.nl/geluk (onderzoek naar geluk in de gemeente Schagen door EHERO)

World Database of Happiness
www.worlddatabaseofhappiness.eur.nl/

Overige achtergrondinformatie

- <https://derdekamer.nl/dossiers/geschiedenis-van-de-nederlandse-democratie/>
- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Armoedebestrijding>
- <https://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/6119/vijfhonderd-jaar-armoedebestrijding.html>
- <http://nos.nl/artikel/2164088-amerikaanse-armoedebestrijding-rukt-op-in-nederland.html>
- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Straatverlichting>
- <http://www.geheugenvanschagen.nl/inhoud/1800-1900/167-straatverlichting.html>
- http://www.isgeschiedenis.nl/nieuws/geschiedenis_van_het_paspoort_in_nederland
- <http://www.zwerfafvalmooiniet.nl/algemeen/over-zwerfafval/de-geschiedenis-van-het-afval>
- <http://hvoquerido.nl/werken-en-leren/voor-scholieren-en-studenten/geschiedenis-van-onze-zorg-in-nederland/>
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Categorie:Gezondheidszorg_in_Nederland

Hoe kan een gemeente sturen op het geluk van de inwoners en ondernemers?

Dat is de centrale vraag in dit boek van de gemeente Schagen. We hebben als motto: 'Alles wat wij doen en laten, draagt bij aan het geluk van onze inwoners'.

Waarom willen we dat? Hoe doen wij dat? Wat vindt de inwoner ervan? Werkt het?

In dit boek geven wij antwoord op deze vragen. We proberen misverstanden uit de weg te ruimen. We zijn geen nieuwe sekte en willen geen goeroe zijn. Wij kunnen niet alle mensen in Schagen gelukkig maken, want we hebben geen invloed op alle omstandigheden. We optimaliseren wel het werk van de lokale overheid zodat de inwoner daarin gelukkig kan zijn. Dat we weten waar we het voor doen, geeft ons focus.

Werken aan het geluk van onze inwoners en ondernemers begint met luisteren. Wat betekent een ontwikkeling of ons beleid voor hen? We geven geen eindbeeld, omdat we midden in het proces zitten. We laten in dit boek verschillende facetten van het sturen op geluk zien. Van onszelf en ook van anderen. In de hoop dat deze facetten bijdragen aan de diamant die het uiteindelijk kan zijn. Voor alle inwoners, van alle gemeenten. Dat dit boek voor u allen een inspiratie mag zijn!

